

Miljöpartiets förslag till budget för år 2008

ETT KLIMATSMART OCH MÄNSKLIGT STOCKHOLM	4
Ingen ska diskrimineras	4
Upphandling för en bättre stad	8
Stockholm - en klimatsmart stad	10
Miljardsatsningar på klimat och förorter	13
Sälj Stockholm Parkering AB	14
Skattenivån	14
STADSDELSNÄMNDERNA	16
Stadsdelsnämndernas uppgifter	16
Ökat valdeltagande	16
Direktval till stadsdelsnämnderna	16
Små barn och förskoleverksamhet	17
Olikhet som tillgång	18
Verksamhet för barn och ungdom	20
Kultur, föreningsverksamhet och konsumentvägledning	21
Äldreomsorg	23
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	26
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri	29
Stadsmiljö och lokalt Agenda 21-arbete	32
Flyktingmottagande	33
Ekonomiskt bistånd	34
Arbetsmarknadsåtgärder	35
FACKNÄMNDERNA	38
Brand- och räddningsnämnden	38

(mp):2

Exploateringsnämnden	39
Fastighetsnämnden	41
Idrottsnämnden	42
Konsumentnämnden	44
Kulturnämnden: kulturförvaltningen	47
Kulturnämnden: stadsarkivet	51
Kyrkogårdsnämnden	52
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	53
Socialtjänstnämnden	56
Stadsbyggnadsnämnden: stadsbyggnadskontoret	61
Stadsbyggnadsnämnden: utrednings- och statistikkontoret	66
Trafik- och renhållningsnämnden: trafik- och gatuverksamhet	67
Trafik- och renhållningsnämnden: renhållningsverksamhet	72
Utbildningsnämnden	75
INVESTERINGSPLANEN	82
BOLAG I STOCKHOLMS STAD	83
Koncernen Stockholms stadshus AB	83
Svenska Bostäder AB, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem	84
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	86
Stockholms stads Bostadsförmedling AB	87
Skolfastigheter i Stockholm AB	87
Stockholm Vatten AB	88
Stockholms Hamn AB	89
AB Stokab	90
Stockholms Stads Parkerings AB	90
Stockholms Stadsteater AB	90

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	91
S:t Erik Försäkring AB	91
Stockholm Business Region AB	91
S:t Erik Markutveckling AB	92
ÖVRIGA BOLAG	93
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms Stad	93

Miljöpartiets förslag till budget för år 2008

ETT KLIMATSMART OCH MÄNSKLIGT STOCKHOLM

I den hårda globala konkurrensen har Stockholm med sitt rykte som en miljövänlig, vacker och människovänlig stad tydliga fördelar jämfört med andra städer och regioner när det gäller att attrahera människor och företag. För att främja Stockholms och Sveriges tillväxt är det viktigt att staden ligger i absolut framkant då det gäller miljösatningar och människors livskvalitet. Vi ser idag hur många städer i Europa och världen tar kraftfulla grepp i planeringen av sin trafik- och stadsmiljö för att höja sin attraktivitet och utmana Stockholms position som en ledande miljö- och människovänlig storstad. Det krävs åtgärder för att Stockholm inte ska tappa dessa konkurrensfördelar.

Vi vill att Stockholm ska bli en världsledande grön storstad och världens bästa stad för barn- och ungdomar att växa upp i. Vi vill göra stora satsningar på att fortsätta utveckla miljöarbetet i staden, där modern miljöteknik för energieffektivisering, el- och värmeproduktion, rening, sanering och trafikstyrning har en mycket central roll.

Påbörjade projekt, som till exempel att stoppa föroreningen av Årstaviken, måste få fortsätta. Det innebär en höjning av livskvaliteten för tiotusentals stockholmare att få tillgång till nya badplatser med bra vattenkvalitet. Vi ska fortsätta att avsätta värdefull grönmark för natur- och friluftsliv till naturreservat. Vi ska ta ett tydligt och kraftfullt ansvar för att minska gifterna i vår vardagsmiljö och utsläppen av växthusgaser. Vi har nu en chans att börja betala av miljöskulden till våra barn och ungdomar, det finns ingen anledning att vänta.

Vi vill göra stora satsningar på miljön och uppväxtförhållandena för barn och ungdomar. Vi satsar stort för att förbättra livskvaliteten i våra förortsområden och bryta diskriminering och segregationen i samhället.

Vi ser med stor oro på den borgerliga majoritetens kraftiga nedskärningar på miljöområdet, med försämringar av kollektivtrafiken och storsatsningar på nya motorvägar som ökar trängseln och utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar. Vi ser också med stor oro på den bristande respekten för befintlig miljölagstiftning som den nya borgerliga majoriteten ger uttryck för. Regleringar och gränsvärden är satta för att skydda stockholmarnas hälsa. Överskridanden av dessa leder till en ökning av kostsamma sjukskrivningar, försämrad livskvalitet eller i värsta fall ett ökat antal förtida dödsfall.

Ingen ska diskrimineras

Alla människors lika värde är en av utgångspunkterna i Miljöpartiets politik. Det är grunden för demokrati och mänskliga rättigheter. Stockholm ska vara en stad som främjar öppenhet, respekt och människors lika värde och som inspirerar enskilda människors tro på lika möjligheter oavsett kön, ålder, etnicitet, religion, ursprung, funktionshinder eller sexuell läggning. Miljöpartiet arbetar

hårt för att alla människor ska ges möjligheter att själva forma sina liv. I dag ser vi hur människor blir diskriminerade på arbetsmarknaden, i kollektivtrafiken, i skolan och på Stockholms krogar - detta är oacceptabelt. Genom att främja likabehandling och motverka diskriminering klarlägger vi att alla Stockholms invånare har rätt tro på sin och sina barns framtid.

Rösträtt vid 16 år och direktval

Makten avlägsnar sig i dag allt längre bort från medborgarna. Miljöpartiet vill för att motverka detta utveckla stadsdelarna och ha direktval i valet 2010. Minskningen av antalet stadsdelsnämnder, som den borgerliga majoriteten har drivit igenom, är förödande för demokratin. Direktvalda representanter i stadsdelsnämnderna skulle öka kontakten mellan medborgare och politiker, och även förbättra representativiteten. Stockholm ska också ansöka om att bli försökskommun för en sänkning av rösträttsåldern till 16 år. Det skulle ge ungdomar en större plattform i samhället, och deras visioner och drömmar tas bättre tillvara. Vi anser också att Stockholm ska ta ställning för att invandrare ska få lokal rösträtt på lika villkor, det vill säga oavsett om ursprungslandet är Frankrike, Chile eller Japan.

Att införa öppna nämndmöten är ett bra sätt att göra det demokratiska beslutsfattandet i kommunen synligt och intressant för medborgarna. Vi anser att alla facknämnder och stadsdelsnämnder ska ha öppna möten för allmänheten. En del av dessa möten kan också användas för en dialogstund.

Starta en nämnd för lika rättigheter

En nämnd för lika rättigheter inrättas. Den ska se till att stadens verksamheter inte diskriminerar, och bidra till att stadens strategier utvecklas, verkställs och följs upp. Tyngdpunkten ska vara på främjande av lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Även barnens rätt skall omfattas. Det krävs ett aktivt arbete för att öka medvetenheten. Tydliga mål ska sättas för att öka antalet anställda med utländsk bakgrund. Stöd ska ges till fler lokala antidiskrimineringsbyråer med utökat mandat.

Stockholms stads anställda ska gå i bräsch för ett fördomsfritt och jämställt samhälle. Kommunen ska ta initiativ till att upprätta en bindande handlingsplan med fack och arbetsgivare för att få bort osakliga löneskillnader. Löneskillnader som har samband med kön eller etnicitet ska avskaffas. Det är viktigt med kontinuerlig utbildning i diskrimineringsfrågor för stadens anställda och för politiker. Diskrimineringstester ska användas som ett sätt att kontrollera att stadens löfte om likabehandling efterlevs. Stockholms stad ska använda anonymiserade jobbsökningar. Alla anställda skall även utbildas i FN:s barnkonvention, för att alltid ha barnens bästa för ögonen. Stockholm ska återta sin vägledande roll i den europeiska koalitionen av städer mot rasism.

Inga tillstånd till krogar som diskriminerar

En miljö som är sällsynt diskriminerande är krogmiljön i Stockholm, där urval ständigt sker av vilka som får eller inte får komma in. Under förra mandatperioden fick miljöpartiet igenom ett krav på antidiskrimineringsvillkor i serveringstillstånden och nu behövs åtgärder för att följa upp villkoren och an-

vända dem i praktiken. Andra viktiga åtgärder för att minska krogdiskrimineringen är att domar i diskrimineringsmål ska vara automatisk grund för återkallande av befintligt tillstånd eller för att inte bevilja nytt tillstånd. Kunskap om diskrimineringsfrågor ska införas i STAD-utbildningen och vaktutbildningen. Enskilda krogar ska kunna åläggas speciella krav i samband med att varning utfärdas, till exempel krav på räknare i dörren, förbud mot medlemskort och vip-gäster samt införande av program för egentillsyn. Krogar ska också åläggas att ha program för hur man ska motverka diskriminering på liknande sätt som idag gäller livsmedelshantering.

Inga skattemedel till föreningar som diskriminerar

Föreningar som diskriminerar ska på samma sätt som företag veta att de riskerar att förlora sina bidrag. Det borde vara självklart att föreningarna kan visa ett aktivt arbete mot diskriminering, inklusive den ofta osynliggjorda diskrimineringsgrunden sexuell läggning, innan de beviljas bidrag. Det aktiva arbetet kan exempelvis bestå av utbildning av ledare eller tränare i diskriminering och normers betydelse. Det är viktigt att staden markerar att alla som får del av skattemedel har ett ansvar för att likabehandling följer med dessa medel.

Utökad hbt-kompetens

Prideveckan är för många hbt-personer (homo-, bi och transpersoner) den enda veckan på året då man kan vara sig själv och visa vem man älskar helt öppet. Den kärleksfulla känslan som råder under Prideveckan borde vara självklar resten av året, men tyvärr är det många hbt-personer som går tillbaka till garderoben när vardagslivet återvänder. För att skapa ett öppnare och kärleksfullare Stockholm behöver vi genomföra en stadsövergripande kampanj på temat "Ett kärleksfullare Stockholm!" när höstmörkret drar in över staden. Stockholms stad arrangerar ofta attitydskapande kampanjer - det kan vara mot droger, för miljövänliga transportsätt eller andra ämnen som gynnar staden och dess invånare. Varför inte en kampanj som gör vår stad lite öppnare året runt? Miljöpartiet satsar i sin budget för 2008 fem miljoner kronor på en kampanj för ett kärleksfullare Stockholm.

Stockholms stad måste föregå med gott exempel i kampen mot hatbrott mot hbt-personer. Flera aktörer i Stockholms stad hanterar hatbrottsproblematik, till exempel socialtjänst, hälso- och sjukvården och brottsofferjourer. Det är viktigt att dessa aktörer förstår problematiken bakom hatbrott och vad man kan göra för att känna igen ett hatbrott och agera därefter. Därför måste Stockholms stad ta fram en kommunal handlingsplan mot hatbrott som inkluderar kunskap om homofobiska motiv och se till att den implementeras i berörda verksamheter.

Hbt-kompetens är en vital del i arbetet med att förebygga fördomar och diskriminering. Detta gäller alla kommunala verksamheter, men framför allt inom skola, förskola, socialtjänst och i flyktningmottagningen. Även Stockholms politiker måste få kunskap om diskriminering i allmänhet och hbt-frågor eftersom de ofta sitter i beslutsfattande positioner kring människors vardagsliv. Staden skulle exempelvis kunna arrangera en utbildningsserie för alla politiker med bidrag från alla diskrimineringsombudsmännen DO, JämO, HO och HomO.

Projektet Regnbågsbarn som drevs i 20 förskolor i Stockholms stad ska återupprättas. Syftet är att motverka fördomar om barn till homo- och bisexuella föräldrar. Vi avsätter 0.5 mnkr för detta i budget för 2008 och projektet skall tillförsäkras fortsatta medel.

Jämställdhet

Männens överordning märks inom samhällets alla områden, från idrott till trafikfrågor. Jämställdhet ska vara en integrerad del i alla stadens verksamheter och på alla avdelningar. Inte minst i förskolan är det viktigt att ytterligare förbättra arbetet för ökad jämställdhet. I förskolan grundläggs könsroller som vi sedan lever med resten av livet. Därför är det viktigt att stadens förskolor tillämpar genuspedagogik för att bryta könsnormerna.

Avskaffa de löneskillnader som finns mellan kvinnor och män i stadens verksamheter. Lönerna för traditionellt kvinnodominerade yrken behöver uppvärderas. Staden ska uppmuntra blivande pappor att ta ut sin föräldraledighet och erbjuda småbarnsföräldrar möjlighet till distansarbete. Jämställd representation, arbetstidsförkortning och delat ledarskap är andra viktiga delar i miljöpartiets jämställdhetsarbete. Arbetet för jämställdhet och mångfald inom Stockholms stad måste tas på allvar. En del i det aktiva jämställdhetsarbetet är att jämställdhets- och mångfaldsplanerna är levande dokument som granskas och uppdateras regelbundet. Det är naivt att tro att alla stadens förvaltningar och bolag själva håller en sådan regelbunden kontroll. Därför bör principen vara att en granskning genomförs vartannat år. Allra viktigast är dock att följa upp hur jämställdhets fungerar i praktiken, vilket innebär att granskningen av planerna bör kompletteras med en uppföljning av strategiska nyckeltal. Bra nyckeltal kan vara omfattningen av könsuppdelad statistik i planerings- och uppföljningsdokumenten samt resursfördelningen mellan flickor/kvinnor och pojkar/män inom olika områden. Det är också angeläget att genomföra djupare studier, exempelvis av lönekartläggningen och resultatet av handlingsplanerna för jämställda och jämlika löner. Miljöpartiet satsar 40 mnkr på förstärkning av arbetet med jämställdhet och jämlikhet.

Kvinnor känner ofta mer oro i det offentliga rummet än män och upplever att de inte kan röra sig fritt. Hänsyn till allas trygghet ska vara ett krav i samhällsplaneringen vilket påverkar exempelvis dragning av busslinjer samt hur man bygger och lyser upp platser. Miljöpartiet vill öka dessa hänsyn i samhällsplaneringen och på så sätt skapa en större trygghet och frihet för alla. Påträngande och sexistisk reklam samt sexualiseringen av det offentliga rummet är tilltagande problem som Miljöpartiet vill motverka t ex genom att påverka Stockholms stads uthyrning av reklamplatser. Reklamplatserna ska i större utsträckning kunna användas för information till stockholmarna. Bilar som cirkulerar med reklam för porrklubbar ska bort från Stockholms gator.

Tryggt och säkert Stockholm

I det brottsförebyggande arbetet ska insatser för att stödja och hjälpa barn, ungdomar och brottsoffer prioriteras. Arbetet ska koordineras med det drogförebyggande arbetet och andra relaterade arbetsområden, t.ex. jämställdhetsarbetet och integrationsarbetet.

Brottsförebyggande insatser där flera aktörer är involverade och samverkar mot samma mål bör prioriteras. Samverkan är nödvändig mellan socialtjänst, skola och föräldrar men även med polis och ideella föreningar för att det brottsförebyggande arbetet ska fungera.

Informationsmaterial ska utarbetas om vad allmänheten bör göra i händelse av olyckor och krissituationer. Informationsbehovet hos funktionshindrade, flyktingar och invandrare ska ägnas särskild omsorg och materialet ska kultur- och språkanpassas. En allmän beredskapsutbildning och en medborgarövning ska genomföras.

Upphandling för en bättre stad

Stadens upphandling omfattar stora belopp och är därför av stor strategisk betydelse för omställningen till ett hållbart samhälle. Stockholms stad har stort inflytande som inköpare av en mängd olika varor och tjänster. Staden ska vara en föregångare och ställa höga krav vid upphandling för att åstadkomma stor samhällsekonomisk nytta.

En samlad upphandlingspolicy är ett viktigt verktyg för att stadens inköp ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling både miljömässigt, etiskt och ekonomiskt. De beslut som fattades under förra mandatperioden om antidiskrimineringsklausul och hållbar upphandling som omfattar kemikalier, energi, transporter, ekologiska livsmedel och arbetsmaskiner i entreprenad ska återupprättas. Också olika sociala och etiska villkor ska inarbetas i policyn.

Klimat- och miljöanpassad upphandling

I första hand bör stadens verksamheter underhålla och använda befintliga inventarier och inte i onödan förbruka och köpa in varor. Staden ska bedriva ett aktivt och framgångsrikt arbete inom området miljöanpassad upphandling.

Stockholm - en Fair Trade City

En ny upphandlingspolicy ska säkerställa att Stockholm uppfyller målen för en "Fair Trade City". Häri ingår också att öka kunskapen och engagemanget för rättvis handel och visa hur vår konsumtion påverkar miljö och mänskliga rättigheter i andra delar av världen. Alla hygien- och rengöringsprodukter ska vara icke djurtestade och kläder och textilier som staden köper in ska produceras utan brott mot internationella konventioner om arbetsrätt. Att vara en Fair Trade City är också ett utmärkt argument i marknadsföringen av staden, vilket inte minst erfarenheter från Malmö visar.

Stockholms stad köper årligen livsmedel för ca 250 mnkr för tillagning av måltider. Målet enligt förslag till nytt miljöprogram är att 25 % av dessa ska vara ekologiskt framställda. Det finns inga hinder för att man kan ställa krav på att det i sortimentet finns varor som är rättvisemärkta eller bevisligen framtagna under motsvarande förhållanden. Här gäller också att avtal kan hävas eller annan sanktion utkrävas av leverantör eller underleverantör som bryter mot ILO:s grundläggande konventioner föreningsfrihet, tvångsarbete, diskriminering och barnarbete.

Upphandling som verktyg mot diskriminering

Efter många års arbete lyckades Miljöpartiet få in klausuler mot diskriminering i stadens upphandlingar. En av den borgerliga majoritetens första åtgärder var dock att avskaffa antidiskrimineringsklausulerna. Vi vill att antidiskrimineringsklausulerna snarast återinförs. Klausulerna innebär en reell möjlighet för staden att kräva att underleverantörerna i sin produktion/tjänsteutövning inte åsidosätter vare sig mänskliga rättigheter eller de regler som gäller för svensk arbetsmarknad när det gäller lönenivåer, arbetstidsregler och antidiskriminering.

Stockholms stad ska använda upphandling som verktyg för att minska segregationen. Metoden går ut på att vid byggnation i ett område med mer än 8 % arbetslöshet ska arbetskraften så långt det går tas från lokalsamhället. På så sätt säkerställs det lokala inflytandet och andelen arbetslösa minskar.

Hållbar utveckling och lokalt Agenda 21-arbete

Stockholm stad ska ta fram en övergripande policy för hållbar utveckling som slår fast de principer för hållbar utveckling som ska knyta ihop stadens samtliga målprogram och planer. Ett långsiktigt och systematiskt förebyggande arbete ska bedrivas utifrån stadens stadsövergripande styrdokument.

Stockholm ska fortsätta att aktivt arbeta med den europeiska deklARATIONEN ”Ålborg+10 - Inspirerande framtider” med Ålborgsåtagandena som staden undertecknade 2005. Ett strukturerat arbete ska utifrån Ålborgsåtagandena genomföras i stadens verksamheter och redovisas 2010 tillsammans med övriga hundratals städer som har undertecknat. Detta internationella kunskaps- och erfarenhetsutbyte utgör en viktig del av Agenda 21-arbetet.

Stockholms stads verktyg ”Goda exempel för hållbar utveckling” som togs fram av Miljöförvaltningen hösten 2006 ska fortsätta med fler utvärderingar och spridas. Stadens lokala Agenda 21-arbete ska återinföras med fokus på utåtriktade miljö- och demokratiseringsåtgärder i samverkan med stockholmare, företagare, föreningar och högskolor. Stadsledningskontoret ska ha det centrala samordningsansvaret och lokala Agenda 21-samordnare ska finnas i stadsdelsnämnderna. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har stor erfarenhet, kunskaper och kontakter för ett aktivt lokalt och internationellt Agenda 21-arbete. Denna kompetens ska tas tillvara i stadens centrala och lokala Agenda 21-arbete.

Agenda 21-arbetet ska utvecklas nära och tillsammans med stadens medborgare. Det är viktigt att involvera stadens förskolor och skolor i detta positiva förändringsarbete som syftar mot en hållbar livsstil, trevlig närmiljö och delaktighet. Förskolebarn och skolelever har ett stort engagemang i miljöfrågor. Dagens beslut och livsstil påverkar deras framtid och deras delaktighet bör därför vara självklar i ett långsiktigt förändringsarbete.

Stockholms miljödiplom för små- och mellanstora företag ska återinföras och vidareutvecklas i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Business Region.

Systematiskt folkhälsoarbete

Det är angeläget att staden bedriver ett strukturerat och samlat folkhälsoarbete med fokus på förebyggande insatser och friskvård. Det finns för närvarande ingen samlad bild av stockholmarnas hälsa och heller inget system för att bevaka de bestämningsfaktorer som kan påverkas genom stadens arbete. Många av stadens verksamheter gör viktiga insatser för att främja en god utveckling av hälsan, men det saknas ett helhetsperspektiv på folkhälsoarbetet. Under förra mandatperioden togs ett förslag till folkhälsoprogram för Stockholms stad fram. Detta bör ligga till grund för ett nytt folkhälsoprogram för att etablera ett systematiskt och förebyggande arbete med folkhälsa i staden.

På den nationella nivån utgår folkhälsoarbetet från hälsans bestämningsfaktorer, d v s de faktorer i samhället som bidrar till hälsa respektive ohälsa. Stockholm har stora förutsättningar att med ett systematiskt arbete kunna påverka flera av dessa bestämningsfaktorer och främja en positiv utveckling av hälsan. Ett folkhälsoprogram lägger grunden för att följa folkhälsans utveckling över tid i staden. Det ger staden bättre möjligheter att upptäcka negativa tendenser och därmed prioritera insatserna.

Kommunstyrelsen ska ges det övergripande ansvaret att följa upp och skapa en helhetsbild av folkhälsoarbetet i staden. För att skapa bästa förutsättningar för att bedriva ett framgångsrikt folkhälsoarbete behöver en folkhälsoenhet skapas. Denna ska ge ett centralt stöd åt alla stadens verksamheter i folkhälsofrågor. I detta ansvar ingår också uppföljning och utvärdering av folkhälsoarbetet och att ta fram ett nytt folkhälsoprogram. Dessutom bör ett internationellt samarbete med WHO:s nätverk Healthy Cities inledas.

Livskvalitet

Friår och arbetstidsförkortning är viktiga livskvalitetsfrågor för miljöpartiet. Att få balans i tillvaron mellan arbetsliv, familj och fritid är ett pussel som verkar bli allt svårare för oss människor.

En annan livskvalitetsfråga som är grundläggande och borde vara självklar är att maten vi äter ska vara säker, näringsriktig och framtagen med hänsyn till miljö, djurens livsvillkor och en bra arbetsmiljö. Livsmedelssäkerheten är ett av de områden som betonas i Miljöpartiets förslag till budget och som har stor betydelse för stockholmarna när de går på restaurang, äter på servicehus eller förskolor och köper livsmedel i butikerna.

Alla är konsumenter. Stockholms stad ska underlätta för medborgarna att välja långsiktigt hållbara konsumtionsmönster. Det är en viktig framtidsfråga.

Stockholm - en klimatsmart stad

Klimatförändringarna är ett faktum och vi vet att energiförbrukningen måste minska och användningen av förnybara energikällor måste öka. Stockholms stad har antagit ett mål om att staden ska vara fossilfri år 2050 och för att uppnå målet måste staden under den kommande mandatperioden intensifiera arbetet med att minska energianvändningen och successivt minska fossilbränslean-

vändningen varje år. Detta måste ske inom stadens samtliga verksamheter. Genom att med effektiva metoder fortsätta det framgångsrika klimatarbetet i Stockholm menar Miljöpartiet att målet om en fossilfri stad kan nås redan år 2030.

Inrätta en politisk styrgrupp för stadens klimatarbete

En politisk styrgrupp ska inrättas för att kunna driva på och styra Stockholms satsningar på att bli fossilfri stad 2050. Med tanke på de klimatförändringar som redan är på gång bör styrgruppen även leda stadens arbete för klimatberedskap. Styrgruppen ska se till att stadens verksamheter kraftfullt satsar strategiskt och konkret med både klimatförebyggande åtgärder och klimatanpassning. Av Miljöpartiets olika miljardsatsningar kommer minst två miljarder kr att gå till klimatrelaterade åtgärder.

Energiplanera bättre

Stockholms stad behöver en strategisk energiplan som beskriver hur staden kan nå målet att bli en fossilfri stad till år 2030. Stadsbyggnadsnämnden är ansvarig för att ta fram en energiplan som ska vara ett aktivt verktyg vid stadens exploatering. Energiplanen ska redovisa hur en god standard kan upprätthållas utan att invånarnas hälsa riskeras och följas upp årligen. Energiplanen ska kopplas till översiktsplanen och samordnas med angränsande program, framför allt en ny handlingsplan mot växthusgaser och ett nytt miljöprogram.

Utveckla energicentrum

Energicentrum, som inrättats på Miljöförvaltningen med medel från miljömiljarden, har till uppgift att ta ett helhetsgrepp över stadens energifrågor och ska användas av stadens verksamheter som ett stöd för att minska energiförbrukningen. Denna verksamhet bör utvecklas och bli permanent.

Energieffektivisera stadens egna verksamheter

Möjligheten att med ganska enkla medel minska energiförbrukningen 10 % på kort sikt i stadens egna verksamheter är stor. Det kan ske genom att använda befintlig teknik med kort återbetalningstid och genom att driftoptimera. Genom lite större investeringar finns det potential att göra energibesparing på 50 %.

All el som staden köper in ska även fortsatt vara grön, och de mest energieffektiva alternativen ska användas vid om- och tillbyggnader. Här har stadsbyggnadsnämnden, fastighets- och saluhallsnämnden samt bostadsbolagen ett särskilt ansvar.

Systematiskt miljöarbete i staden

Miljöpartiet har tagit initiativ till att miljörevision och miljöbokslut ska utvecklas och att miljöledningssystem ska införas i Stockholm. Det är viktigt att detta arbete får fortsätta.

Samtliga nämnder och bolag ska miljöcertifieras före utgången av 2010. En funktion som miljösamordnare ska finnas på varje nämnd och bolag för att dri-

va på och samordna det interna miljöarbetet samt initiera och samordna miljöombud i verksamheterna.

Ett miljödiplom likt Stockholms miljödiplom för företag som kan användas internt för stadens verksamheter ska utredas. Det ska utgöra en början till ett aktivt och strukturerat miljöarbete och utgöra grunden till en miljöcertifiering av samtliga nämnder och bolag.

Ökat inflytande över stockholmarnas energibolag

Under förra perioden med borgerlig majoritet såldes Stockholms stads elbolag Birka Energi till Fortum. Då energibolaget är sålt är det svårt att satsa på att lokalt generera miljövänlig el och hålla priserna nere för el och värme. Miljöpartiet anser att stadens inflytande i Fortum Värme ska öka. Ett större inflytande skulle ge större möjlighet till långsiktig energiplanering i nybyggnadsområden, införande av nya energislag, utveckling mot förnyelsebara bränslen samt lägre fjärrvärmesaxor. Givetvis ska fjärrvärmesproduktionen vara fri från kol och olja.

Miljö- och energiteknik i framkant

En satsning på miljöteknik är en säker satsning för framtiden. Vi i Stockholm måste utnyttja våra främsta kompetensområden såsom vatten- och avloppsteknik, fjärrvärmeteknik, solcellsteknik och nya avfallshanteringslösningar med exempelvis sopsug och biogasbilar. Vi vill omvandla Bromma flygfält samt Norra Djurgårdsstaden och Värtan till moderna bostadsområden med spjutspetsteknik för miljövänlighet, t ex genom passivhus och nollenergihus. Den energieffektiviserande tekniken från Kistas forskning bör överföras till Husbys bostäder. Staden bör även samarbeta inom teknikområdet med städer i fattiga länder. På så sätt kan vi i Stockholm bidra till att främja en hållbar utveckling globalt.

Alternativa energiformer

Stockholm måste ligga i framkant och pröva hållbara energiformer som sol- och vindenergi. Genom miljömiljarden och statliga bidrag har flera energiprojekt genomförts varav 50 mnkr har satsats på installation av solceller och energieffektiviseringar av stadens egna byggnader. Dessa satsningar ska fortsätta.

I Stockholm har vi t ex plats för flera anläggningar för vindkraft, till exempel på Hammarbybacken. Stockholm har den största andelen takyta i hela Sverige och på många av dessa tak kan man med fördel sätta upp solenergianläggningar. Därför avsätts årligen 50 mnkr för konvertering av offentliga byggnader, bostäder och anläggningar.

Utöka biogasproduktionen

Det är viktigt att Stockholm utökar sin lokala produktion av förnybara drivmedel. Efterfrågan på biogas är stor och kommer att bli allt större. Vi vill utöka framställningen av biogas från avloppsvatten och biologiskt avfall. Biogasen är ett utmärkt drivmedel för exempelvis bussar, taxi och budbilar. Det är av strategiskt viktigt betydelse att stadens avfall ska ses som en resurs snarare än rest-

produkt. Arbetet med insamling och behandling av biologiskt avfall genom biogasproduktion ska utvecklas för att staden ska nå det nationella målet om att 35 % av matavfallet ska omhändertas genom biologisk behandling senast 2010. Det finns också stora möjligheter att utöka den lokala biogasproduktionen genom rötning av grödor och parkavfall. Vi vill utreda om staden ska etablera ett bolag för att producera biogas och sköta insamlingen av matavfall.

Trängselskatten

Det finns ingen storstad i världen som har lyckats bygga bort kö- och trängselproblem i trafiken genom stora vägsatsningar. Med trängselavgifterna har Stockholm något att erbjuda som få andra städer kan konkurrera med - en stad med fungerade infrastruktur och bra livsmiljö. Trängselskattens återinförande är en viktig åtgärd för att skapa en bättre miljö och ökad framkomlighet. Trängselskatten fungerar bevisligen. Det blir bättre för människors hälsa, miljön, klimatet och bättre framkomlighet för SL:s bussar, varubilar och näringslivets nyttotrafik. Vi motsätter oss däremot att inkomsterna från skatten enbart ska användas till större eller mindre vägutbyggnader, särskilt Förbifart Stockholm som ofta nämns som exempel. Fler vägar leder till mer trafik - tvärtemot trängselskattens syfte. Därför anser vi att huvuddelen av intäkterna ska gå till utbyggnad och förbättringar av kollektivtrafiken.

Miljardsatsningar på klimat och förorter

Miljöpartiet satsar på en klimatsmart miljö i Stockholm och har som mål att Stockholm ska vara fossilfritt 2030. Det är nu i en högkonjunktur som vi måste sätta konstruktiva mål för anta utmaningen och genomföra en klimatomställning. Därför satsar miljöpartiet 8 miljarder kr på klimatfrämjande åtgärder. Vi avsätter medel av intäkten från försäljningen av Centrumkompaniet, som är i storleksordningen 5,7 miljarder kr, och från den borgerliga majoritetens avsättning på 3,3 miljarder kr för infrastrukturinvesteringar i bokslutet för 2007.

Två nya miljömiljarder

Ett mycket omfattande arbete för att minska vår miljöskuld till kommande generationer påbörjades inom ramen för den så kallade miljömiljarden under föregående mandatperiod. Stora resurser satsades på cirka 160 projekt inom mark- och vattenrening samt andra angelägna miljöprojekt. Denna satsning gav en mycket god grund för att gå vidare och ytterligare minska vår miljöskuld. Två miljarder kr satsas med särskild inriktning på att minska utsläppen av växthusgaser. Åtgärder för energieffektivisering, mobilitetsåtgärder, marksanering, förnybar energi och andra satsningar som minskar vår miljöbelastning och miljöskuld.

Två klimatmiljarder

Behovet av nyinvesteringar inom Stockholms infrastruktur är mycket stort. Till skillnad från den borgerliga majoriteten vill vi göra en tydlig prioritering av investeringar inom kollektivtrafiken. Två klimatmiljarder kr anslås för att påskynda viktiga kollektivtrafiksatsningar inom Stockholm stad såsom utökad kollektivtrafik på vatten med biogasbåtar och spårvagnssatsningar.

Två förortsmiljarder

Miljöpartiet satsar två miljarder kr till miljonprogramsområdena med syfte att höja standarden på miljonprogramsområdena, inklusive satsningar på energieffektivisering och miljöteknik. Dessa investeringar skulle innebära en tydligare långsiktig investering än de begränsade resurser som nu satsas på majoritetens projekt Järvalyftet.

Två bomiljarder

Det behövs fler små och billiga hyresrätter i Stockholm. De nya bostäder som byggs i Stockholm måste ligga i framkant när det gäller energi- och miljöteknik. Miljöpartiet satsar två miljarder kr för att skynda på byggandet av miljövänliga, klimatsmarta, små och billiga hyresrätter.

Sälj Stockholm Parkering AB

Att bygga och driva parkeringsplatser och garage på en kommersiell marknad är inte kommunal kärnverksamhet. På marknaden finns andra aktörer som klarar denna verksamhet lika bra eller bättre. Vi anser därför att Stockholms Stads Parkering AB helt eller till största delen ska säljas och att eventuellt resterande delar överförs till lämplig förvaltning i staden. Det finns ingen anledning för staden att subventionera eller på ett artificiellt sätt hålla parkeringsavgifterna uppe eller nere och sätta en fungerande marknadskonkurrens ur spel.

Inför utförsäljningen av parkeringsbolaget bör utredas om några av parkeringsgaragen ska behållas i stadens ägo, men med privat drift, i syfte att i framtiden lättare kunna frigöra plats för bostadsbyggen genom rivning av garaget eller genom att bygga ovanpå. Staden ska också undersöka möjligheten att föra över drift och ansvar för befintliga infartsparkeringar till SL, Vägverket eller lämplig förvaltning i staden.

Skattenivån

2006 års skattenivå ska bibehållas. För år 2008 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med 18.08 per skattekrona

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Kommunfullmäktige m m** godkänns
2. För år 2008 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med 18.08 per skattekrona så att 2006 års skattenivå bibehålls
3. Inrätta en nämnd för lika rättigheter
4. Ge stöd till fler lokala antidiskrimineringsbyråer med utökat mandat
5. Säkerställa att ingen diskrimineras genom t ex anonymiserade jobbansökningar och antidiskrimineringsstester
6. Upprätta en bindande handlingsplan mellan fack och arbetsgivare för att få bort osakliga löneskillnader
7. Inrätta en folkhälsoenhet, med ansvar för att ge centralt stöd åt alla stadens verksamheter i folkhälsofrågor
8. Ta fram ett nytt folkhälsoprogram
9. Inleda ett samarbete med WHO:s nätverk Healthy cities

10. Snarast ta fram en samlad upphandlingspolicy
11. Säkerställa att 30 % av stadens inköpta livsmedel är ekologiskt framställda
12. Återinföra anti-diskrimineringsklausuler
13. Ta fram en policy för hållbar utveckling och fortsätta arbetet med Ålborgsåtagandena
14. Återinför stadens lokala Agenda 21-arbete centralt och lokalt
15. Stockholm ska bli en fossilfri stad 2030
16. Inrätta en politisk styrgrupp för stadens klimatarbete
17. Färdigställ Stockholms energiplan och vidareutveckla stadens Energi-centrum
18. Öka stadens inflytande i Fortum
19. Miljöcertifiera samtliga nämnder och styrelser i staden
20. Energieffektivisera i stadens samtliga verksamheter
21. Inrätta två miljömiljarder, två klimatomiljarder, två förortsmiljarder och två bomiljarder
22. Ha öppna nämndmöten även i stadens facknämnder
23. Ej överföra gatuskötsel och hanteringen av enkla planärenden till trafiknämnden respektive stadsbyggnadsnämnden.
24. Återinrätta konsumentnämnden som samordnar konsumentfrågor med andra nämnder och bolag i staden och frivilligorganisationer och företag
25. Inför medborgarkontrakt i den kommunala servicen så att utlovade servicenivåer blir en rättighet som det kan utlovas ansvar för
26. Genomföra åtgärderna i programmen för att klara miljö kvalitetsnormerna och arbeta för att utveckla ytterligare åtgärder för att minska de hälsofarliga utsläppen
27. Uppvakta regeringen för att återföra intäkter från trängselskatten till kollektivtrafiksatsningar
28. Öka antalet stadsdelsnämnder
29. Göra en översyn av resursfördelningssystemet
30. Påbörja förhandlingar med Landstinget respektive Banverket med syftet att påskynda investeringarna i nya spårvägar till Kista, Universitetet, Slussen samt snabbspårväg Syd och Mälarbanan
31. Utförsäljning av Stockholm Parkering AB ska ske enligt miljöpartiets förslag

STADSDELSNÄMNDERNA

Stadsdelsnämndernas uppgifter

Vi är kritiska till den sammanslagning av stadsdelsnämnderna som nu är genomförd och innebar att antalet minskade från 18 till 14. I den nuvarande indelningen är stadsdelsområdena för stora; de är lika omfattande som stora kommuner. Vi anser att det inte fanns någon anledning att bryta sönder fungerande verksamheter och skapa otydlighet hos medborgarna. Vi ville behålla de dåvarande 18 stadsdelsnämnderna och att de fortsatt skulle ansvara för skolverksamheten, renhållning och vissa planförfaranden. I varje stadsdel ska finnas ett medborgarkontor, som ansvarar för konsumentvägledning och budgetrådgivning mm. En utredning bör genomföras för att komma fram till en lämplig storlek och indelning av stadsdelsnämnderna.

Nämndernas arbete ska bygga på helhetssyn och goda kunskaper om förhållandena i respektive stadsdelsnämndsområde. Grundskolan och ansvaret för snöröjning och gatuunderhåll har nu flyttats bort från stadsdelsnämndernas ansvarsområde - något som vi fortsatt är starkt kritiska till då vi anser att denna förändring riskerar att urholka hela stadsdelsnämndsreformen. Det finns få frågor som engagerar medborgarna så som hur skolan fungerar och hur snöröjning och gatuunderhåll sköts. Nu försvann möjligheten till ett nära inflytande för medborgarna.

Ökat valdeltagande

Trots extra satsningar på ökat valdeltagande ökade valdeltagandet endast marginellt i Stockholm som helhet i valet 2006. I vissa områden sjönk t o m valdeltagandet. Stadsdelsnämnderna får därför i uppdrag att under hela mandatperioden på olika sätt arbeta för ökad dialog med medborgarna kring valdeltagandet.

Direktval till stadsdelsnämnderna

I dag avlägsnar sig makten längre och längre bort från medborgarna. För att minska det ökande gapet vill Miljöpartiet ha direktval till stadsdelsnämnderna. Direktvalda representanter skulle både öka kontakten mellan medborgare och politiker samt förbättra representativiteten. Stockholms stad ska uppvakta regeringen för att få möjlighet att i 2010 års val vara försökskommun för direktval till stadsdelsnämnderna.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Kontinuerligt under mandatperioden arbeta för att få till stånd ett ökat valdeltagande i valet 2010
3. Utvärdera den genomförda folkomröstningen om trängselavgifter och föreslå rutiner för kommande lokala folkomröstningar
4. Ansöka om att bli försökskommun för sänkt rösträttsålder till 16 år
5. Ansöka om att bli försökskommun för direktval till stadsdelsnämnderna
6. Det ska finnas minst ett medborgarkontor i alla stadsdelar

Små barn och förskoleverksamhet

Mer tid för föräldrar och barn.
Valfrihet i barnomsorgen.
Minskade barngrupper.

Låt föräldrar vara hemma längre med små barn

Många vuxna önskar sig mer tid med sina barn. Ett bra samhälle ska kunna tillgodose sådana grundläggande mänskliga värden. Våra förslag är kortare arbetstid och större möjlighet att vara hemma med små barn. Ett sätt att få mer tid med barnen är tvåfamiljssystem. Denna modell fanns under 90-talet då vi precis som nu hade en baby-boom. Den går ut på att två familjer tillsammans tar ansvar för familjernas respektive barn. Föräldrarna turas helt enkelt om med omsorgen av barnen i sina hem enligt ett schema som de inblandade kommer överens om. Föräldrarna anställs och får barnskötarlön av Stockholms stad. På så sätt kan föräldrarna i de två familjerna arbeta i sina ordinarie arbeten motsvarande fyra dagar i veckan. Barnen får vara tillsammans med sina föräldrar och andra vuxna i familjens nätverk i avvaktan på förskoleplats och köerna kortas. Trycket på förskolan minskar och en minskning av barngrupperna kan genomföras. Eftersom båda föräldrarna ingår i systemet främjar det också jämställdheten. Vi tror att många föräldrar skulle se detta som en bra övergång till förskolan.

Föräldrar ska kunna vara kommunala dagbarnvårdare för egna barn. Föräldrarna bör få en ersättning som är beskattad, pensionsgrundande och på en högre nivå än det av regeringen aviserade vårdnadsbidraget.

Utveckla föräldrastödet

Att få barn är en stor förändring i livet. Många föräldrar vill lära sig mer och diskutera föräldraskapet. Mödravårds- och barnavårdscentralerna ordnar i dag föräldragrupper och andra aktiviteter för att stödja föräldrarna. Men behovet av stöd finns även efter småbarnstiden, till exempel hos många tonårsföräldrar. Vi anser att det frivilliga stödet till föräldrarna ska utvecklas.

Fler alternativ till förskoleverksamheten

Familjedaghem, deltidsförskola och öppen förskola är alternativ som ständigt är i farozonen. Miljöpartiet anser att alla dessa alternativ ska finnas kvar och utvecklas. All barnomsorg kan och bör inte strömlinjeformas.

Den öppna förskolan spelar en viktig roll för barn som inte är inskrivna i förskoleverksamhet och för hemmavarande föräldrar. Stockholms parklekar är en unik verksamhet som sedan den infördes har spelat en viktig roll för många stadsbarn. Öppna förskolor och parklekar behövs speciellt i en stad som Stockholm för att stärka nätverk där anonymiteten annars riskerar att bli stor.

Likvärdiga villkor för alla förskolor och skolor

Alla barn är olika. En pedagogik som passar ett barn kanske inte passar ett annat. Därför ska det finnas både kommunala och fristående förskolor och skolor så att barn tillsammans med föräldrar kan välja det som passar dem. Miljöpartiet anser att alla skolor som följer skollagen och läroplanen och som är öppna för alla barn oberoende av kulturell bakgrund och religionsinriktning ska ha likvärdiga ekonomiska villkor. Stimulansbidrag ska utgå på lika villkor till kommunala och fristående förskolor.

Barngruppernas storlek

Förskolan tilldelades under förra mandatperioden ökade medel med närmare 600 mnkr. Dessutom avsattes 200 mnkr för om- och nybyggnation av förskolelokaler. Det är en enorm satsning som saknar motstycke de senaste decennierna. Samtidigt inföll en stor ökning av barnantalet och målet att minska barngrupperna med i genomsnitt två barn per grupp kunde inte uppnås helt. Med tvåfamiljssystem blir det möjligt att minska barngrupperna ytterligare.

Mindre barngrupper är en förutsättning för att kunna erbjuda alla barn en bra pedagogisk verksamhet utifrån de mål som gäller för förskolan. Det kräver att personal-/pedagogtäteten är oförändrad eller högre. Det är också viktigt att hindra en utveckling mot "stordrift", det vill säga att barn får alldeles för många människor runt sig på till exempel dagisgårdarna.

I budgeten 2007 togs den avgiftsfria månaden i barnomsorgen bort, vilket innebär en avgiftshöjning på ca 10 %. Framför allt bland de lägst betalda betyder den avgiftsfria månaden oerhört mycket och kan göra hela skillnaden för att en barnfamilj ska ha råd att göra något extra tillsammans med barnen under semestern. Den avgiftsfria månaden ska införas igen.

Samarbete med skolan

När skolverksamheten flyttats bort från stadsdelsnämnderna är det extra viktigt att ansträngningar görs för att samarbetet ska fungera. Organisatoriska gränser får aldrig hindra att resurser utnyttjas för barnets bästa.

Kommunikation, språk och kultur

Barns språkutveckling och arbete med att stärka barnens förmåga att uttrycka sig har fått starkt genomslag i förskolan och ett medvetet arbete bedrivs. Där emot har alla förskolor ännu inte helt utvecklat arbetsformer kring hur barn som har ett annat modersmål än svenska kan få modersmålsstöd i förskolan. Språkförståelsen grundas redan i småbarnsgrupperna, vilket gör det särskilt viktigt att även små barn får modersmålsstöd för att begripa och tolka sin omvärld på samma villkor som barn med svenska som modersmål.

Olikhet som tillgång

Förskolan ska lyfta fram olikheter på ett sätt som stärker barnets identitet och självkänsla och stimulerar till fortsatt utveckling och lärande. Generellt arbetar förskolorna mycket bra med olikheter när det gäller etnisk bakgrund. På samma sätt är det vanligt med ett inkluderande arbetssätt för barn i behov av sär-

skilt stöd. Det är viktigt med tidig upptäckt av barn som av olika anledningar behöver särskilt stöd. Ibland kan neuropsykiatriska orsaker (t ex adhd) ligga bakom.

Jämställdhet och könsroller

Förskolorna bör bli bättre på att arbeta med jämställdhet och könsroller. Stockholm har idag ett antal genuspedagoger i förskolan. De är en tillgång när förskolorna arbetar mer intensivt med jämställdhetsfrågorna. Under förskoleåldern grundläggs könsroller som vi sedan lever med resten av livet.

Värderingar grundläggs tidigt i livet och dagis och förskola är kanske det första mötet barnen har med andra familjekonstellationer än den egna. Här har dagis och förskola en unik möjlighet att lägga en grund till att barnen utvecklar respekt för människors livsval. Heteronormen, dvs antagandet att alla är heterosexuella och att detta är det naturliga och önskvärda sättet att leva, styr alltså även dagis och förskola, och blir inte utmanad förrän någonting utanför normen händer - när ett nytt barn visar sig ha två mammor, eller när en treårig pojke hellre går omkring i klänning än är ute och klättrar i träd. Förskollärare har alltså en viktig uppgift att grundlägga respekten för alla människors lika värde - men för det behöver de kunskap, och frågor kring sexuell läggning och könsidentitet är minst sagt ovanliga inslag i förskollärares kompetensutveckling. Stockholms stad måste se till att tid och resurser avsätts till utbildning och kompetensutveckling kring sexuell läggning och heteronormativitet till all stadens personal på dagis och förskola.

Rum för lek, lärande och omsorg

Miljön i förskolan ska utformas så att barns utveckling underlättas, stimuleras och utmanas. Detta gäller även utemiljön. Förskolan ska lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor i syfte att barnen ska tillägna sig ett varsamt förhållningssätt till naturen. Ett ekologiskt synsätt ska prägla förskolan.

Föräldrainflytande

Föräldrar ska ges stora möjligheter till inflytande i förskolan och dess verksamhet. Det ska ske genom utvecklingssamtal, föräldramöten och olika former av föräldraråd för enheterna och för hela stadsdelsnämnden. Barnens inflytande behöver också utökas och stärkas. Förskolans arbetsformer och förhållningssätt ska medverka till att varje barn i förskolan utvecklar demokratisk kompetens.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Erbjuder två-familjssystem
3. Garantera likvärdiga ekonomiska villkor för kommunala och fristående förskolor och skolor
4. Utbilda all personal i förskolan i aktivt arbete med jämställdhet, könsroller och heteronormativitet
5. Minska barngrupperna till 16 i storbarnsgrupperna och 12 i småbarnsgrupperna

6. Uppvakta regeringen om möjlighet för Stockholms stad att anställa föräldrar som kommunala dagbarnvårdare av egna barn. Ersättningen ska vara beskattad, pensionsgrundande och på högre nivå än vårdnadsbidraget
7. Inventera och säkerställa att barn på alla förskolor kan leka i kreativa naturmiljöer

Verksamhet för barn och ungdom

Ge unga större inflytande

Fler mötesplatser på ungdomars egna villkor

Barnens fritid är lika viktig som skolan. Under förra mandatperioden satsades på barn och ungdomars fritid men den trenden har återigen brutits genom bland annat minskade anslag till fritidsgårdar i 2008 års budget. Det finns utrymme för många fler fritidsgårdar, hemgårdar, replokaler, kaféer och andra träffpunkter på ungdomars egna villkor och enligt deras egna önskemål. För detta avsätts 10 mnkr i Miljöpartiets budget.

Behovet av mötesplatser där hbt-ungdomar kan vara sig själva och möta andra i liknande livssituationer är stort. I Stockholm finns bara en organiserad mötesplats för hbt-ungdomar, *Egalia* som drivs av den ideella föreningen RFSL Stockholm och har öppet två kvällar i veckan. På *Egalia* kan hbt-ungdomar ta "en paus i heterokaoset" och vara precis som de vill utan heteronormer som styr.

Ideella krafter behöver kontinuerligt stöd av Stockholms stad för att kunna anställa utbildad personal, till exempel fritidsledare, och hålla generösa öppettider i flera delar av staden. På platser där ideellt engagemang saknas ska staden kunna ordna egna ungdomshäng med professionell personal och bra aktiviteter.

Ge pojkar och flickor lika stort stöd till idrott

Fortfarande får pojkars idrottande mer ekonomiskt stöd än flickors. Idrott är roligt och gör människor friskare. Det är därför viktigt att alla har likvärdiga förutsättningar för sitt idrottande, oavsett kön eller vilken idrott som utövas. Det ska finnas idrottsplatser nära där man bor för att det ska vara lätt att röra på sig och pröva på olika idrotter.

Fritidsklubbar

10-12-åringar i Stockholm har idag olika förutsättningar för sin fritid. Några är mycket aktiva och deltar i olika idrotter, spelar instrument m.m. medan andra i större utsträckning tillbringar tid framför dator och teve. Det ska vara möjligt att ha en aktiv fritid på egna villkor även utanför den organiserade idrotten eller Kulturskolan.

Ungas inflytande

Ungas framtid påverkas i mycket stor utsträckning av beslut som tas idag. För Miljöpartiet är det självklart att detta innebär att unga ges större inflytande på

alla olika nivåer. Arbetsformer för detta kan skilja sig åt men ska utvecklas utifrån ungas egna erfarenheter och önskemål.

Kollo

Kollo är ett bra tillfälle att under sommaren komma bort några veckor från stadsmiljön, träffa nya kompisar och ha kul. Alla barn och ungdomar mellan 9 och 16 år ska få möjligheten åka på kollo. Olika politiska beslut kring taxor och inriktningar på verksamheten har påverkat vilka barn som nu åker på kollo. Möjligheten för Sveriges barn att få besöka kollo har minskat genom åren, liksom den tid de får vara där. Tio veckor var en standardperiod när kollo startade, idag ligger snittet för en vistelse på under två veckor. Det är viktigt att reglerna för kollo underlättar för barn från olika områden och med olika bakgrund att mötas.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. erbjuda alla stockholmsbarn 9-16 år, som vill åka, en plats på kollo
3. erbjuda unga i alla stadsdelar mötesplatser i form av fritidsgårdar, replokaler eller icke kommersiella kaféer samt hitta möjligheter för ungdomshäng för hbt-ungdomar. Även sommartid ska olika aktiviteter erbjudas

Kultur, föreningsverksamhet och konsumentvägledning

kultur ska vara tillgänglig för alla
mer stöd till den fria kulturen

Miljöpartiet sätter demokrati, skapande och fantasi högt på dagordningen. Ett rikt kulturutbud höjer livskvaliteten och stimulerar till engagemang. En tillvaro med en mångfald av idéer och tankar är nödvändig både för människans inre utveckling och för samhällets vidareutveckling.

Kulturen är till för alla

Kultursatsningar i Stockholm ska utgå från de unika möjligheter som finns i storstaden. Ett kulturliv av hög kvalitet ska vara tillgängligt för stadens alla invånare. Musik, teater, film, dans, litteratur, konst, festivaler och mycket annat ska vara tillgängligt för människor i hela staden till rimliga priser. För att barn i miljonprogrammets förorter lättare ska få tillgång till kultur gör vi en extra satsning i dessa områden.

Ge barnkultur mer resurser och högre status

Barns möjligheter till eget skapande och deltagande i kulturverksamhet såsom teater, dans, musik och målning är viktigt för deras utveckling. Framför allt är det viktigt att främja tillgången på kultur i skolor, förskolor och fritidsverksamheter. Vi vill stärka samspelet mellan lärare och kulturlivet samt ge kulturarbetare som musiker, bildkonstnärer, poeter och andra mer utrymme i barns vardag. Kulturskolan ska erbjuda alla som önskar plats detta och även arbeta

för att nå nya barn- och ungdomsgrupper. Ett mål är att förnya pedagogik, inriktning och verksamhetsformer.

Mer stöd åt den fria kulturen

Vi vill medverka till att skapa fler platser för att producera och sprida kultur genom exempelvis verkstäder, musik- och filmstudior, repetitionslokaler, teaterscener, bibliotek och utställningslokaler. Vi vill att även vuxna ska kunna ta del av stipendiet "En snabb slant" som möjliggör kultur utan krångel med långa ansökningstider.

Utveckla lokala kulturcentrum i ytterstaden

Vi anser att kulturella mötesplatser som Kulturhuset, Stockholms stadsmuseum och Liljevalchs har ett stort värde för stockholmare och besökare. Målet ska vara att också utveckla levande lokala kulturcentrum i ytterstaden. Ett bra exempel är Telefonplan där en satsning på design ger nya förutsättningar för stadsdelen att utvecklas.

I samverkan med kulturnämnden har en satsning på lokala kulturcentra i stadsdelarna inletts. Samarbeten bedrivs mellan olika kommunala områden som Kulturskola, stadsdelsbibliotek, skolor och fristående aktörer som samlingslokaler, hemgårdar, teater- och musikgrupper samt filmklubbar. Arbetet med att förstärka det lokala kulturlivet ska intensifieras.

Förorten sjuder av möjligheter

Det kreativa kluster som har bildats i Stockholms sydvästra förorter måste få fortsatt stimulans för att kunna utvecklas ytterligare. Förorten måste bli mer levande och bjuda på mer kultur så att dess status höjs. Förorten har stora möjligheter att bli Stockholms mest kreativa platser. Vi ser gärna fler scener ute i förorten och att flera arrangörer/producenter kommer därifrån så att vi får ett underifrånperspektiv. Torgen måste bli mer levande och bjuda på kultur så att de återerövrar sin status som mötesplats. Förortens invånare ska få mer makt över sitt kulturliv så att de sociala nätverken stärks och lokala idéer får stöd. Vi tror på medborgarråd för en ökad dialog mellan medborgare och stadsdelsnämnder. Vi vill ha direktval till stadsdelsnämnderna, t ex personvalsprincipen istället för att partiet ska utse kandidat. Vi ser gärna att förorten får ambassadörer i form av musiker, skådespelare med mera som ordnar guide turer för att locka nya invånare och besökare.

Fler tillstånd för kulturuttryck på gator och torg

Gatumusikanter, bildkonstnärer, gycklare, streetdansare och andra kulturyttringar på gator och torg gör kulturella upplevelser mer tillgängliga för alla. Vi vill därför att fler tillstånd ska ges för olika kulturutövare. Vi vill också att det ska uppföras särskilda graffitiväggar så att de som vill måla graffiti lagligt ska få denna möjlighet.

Nära konsumenten

Vi avsätter resurser för att återupprätta konsumentnämnden som har blivit avvecklad av den borgerliga majoriteten. Konsumentvägledningen ska skötas

nära medborgarna ute i stadsdelsnämnderna för att vara lättillgänglig. Samtidigt kan det finnas centralt placerade konsumentvägledare som fångar upp den publik som lockas till Kulturhuset av Lava och Rum för Barn.

Konsumentvägledningen är en av medborgarna uppskattad och efterfrågad service. Konsumenterna har genom sina många valmöjligheter en nyckelroll för att få fram en produktion som är långsiktigt hållbar. Konsumentfrågorna har på ett positivt sätt kommit i fokus. Detta åstadkom konsumentnämnden i samarbete med vägledarna. För att ge möjlighet till insyn och delaktigheten bör konsumentnämnden återupprättas. Med de verksamheter som också omfattar öppna nämndmöten ute i stadsdelsnämnderna. Mötena har lockat en stadig publik och har förutom sin formella del bjudit på föredrag med olika teman som bra mat, hur man handlar upp tjänster av hantverkare mm.

Konsumentverkets norm som också fastställts i det konsumentpolitiska programmet är att det ska finnas en konsumentvägledare per 20 000 invånare. Fler skuldrådgivare bör också anställas.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. verka för att skolor får en ”kulturpeng” för att köpa in kulturverksamhet
3. ge plats och tillstånd för kulturuttryck på gator och torg
4. utveckla förortens kreativa potential genom fler scener och mötesplatser, för människor och kultur till exempel
5. i samarbete med socialtjänstnämnden anställa fler skuldrådgivare

Äldreomsorg

Biståndsbedömningen för äldre ska bli generösare och den enskildes valfrihet ska öka.

Öka kvaliteten för de mest hjälpbehövande.

Värna förebyggande och tidiga åtgärder.

Alla äldre ska få god, vällagad, nyttig mat och trevlig måltidssamvaro.

Arbetstidsförkortning skall erbjudas anställda i äldreomsorgen.

Tomma servicelägenheter ska aktivt erbjudas äldre.

Generösare hjälp och stöd till äldre

Biståndsbedömningen i äldreomsorgen ska bli betydligt generösare. Den enskildes valfrihet ska öka, bl. a. när det gäller boendeformer. Det är viktigt att det t ex finns tillräckligt med platser i servicehus. Nya riktlinjer inom äldreomsorgen ska göra det lättare att få hjälp med att komma ut i friska luften, besöka butiker eller få möjlighet att träffa andra. Detta motverkar social isolering och förebygger psykisk och fysisk ohälsa. Det ska även bli lättare att få hemtjänst. Det projekt med vaktmästarservice/fixarservice som genomförts har haft positiva resultat och ska fortsätta. Försöket med förenklad biståndshandläggning ska också fortsätta, eftersom det ger äldre en första möjlighet till avlastning och ökar beredskapen att ta emot mer hjälp när tydliga behov uppstår. Utform-

ningen av denna insats var helt valfri och omfattningen fyra timmar per månad, vilket är den omfattning lagen medger i dag.

Äldre människor i behov av omsorg värderar trygghet och kontinuitet högt. Person-, tids- och omsorgskontinuitet är viktigt för att den äldre ska vara trygg med den insats som ges. T.ex. är det angeläget att begränsa antalet personer som arbetar hos den enskilde och att tidpunkten för insatsen kan hållas liksom att insatsens innehåll är tydligt och klart. Alla som får insatser inom äldreomsorgen, såväl i ordinärt boende som i särskilt boende, ska ha en utsedd kontaktperson.

Idag gäller kvarboendepincipen, man ska bo hemma så länge som möjligt. Många är nöjda med det om de får utökad hemtjänst. Men vissa vill på grund av ökad ohälsa, oro, ensamhet och stigande ålder flytta till en trygg boendeform. Miljöpartiet vill att även ålder ska vara ett kriterium för om man ska beviljas äldreboende.

Demensvården måste utvecklas. Fler demensutredningar behöver genomföras så att de med begynnande demenssjukdom kan ges ett så bra stöd så tidigt som möjligt. Det måste finnas plats i gruppboende för alla med allvarlig demens.

Bra mat och rätt till utevistelser

Näringsriktig och god mat, som är lokalt tillagad och helst ekologisk, är en viktig del av livskvaliteten och hälsan. Även den sociala samvaron betyder mycket vid måltiden för att öka matglädjen och aptiten. Maten, inklusive matlådorna som levereras till de äldres bostad, ska vara lämpligt kryddad, av rätt konsistens och näringsrik. Under den senaste mandatperioden skapade vi en enhet som ger kostrådgivning för matansvariga på boenden, förskolor och skolor så att maten är så nyttig och god som möjligt. Den är nu reducerad till en enstaka resurs inom äldreomsorgen. Vi vill utöka och förbättra livsmedelskontrollen. Andelen mat inom stadens verksamheter som är ekologiskt producerad ska kraftigt utökas. En större andel av den mat som serveras ska vara vegetarisk, eftersom en minskad köttkonsumtion innebär mindre miljöbelastning, bland annat i form av minskade koldioxidutsläpp. En ökad andel grönsaker i kosten är också viktigt ur ett folkhälsoperspektiv. Matlag i hemtjänsten skall prövas i några stadsdelsnämnder. Rätten till regelbundna utevistelser ska slås fast i riktlinjerna för äldreomsorgen.

Fortfarande skrivs allt för mycket mediciner ut till äldre. Med hjälp av läkemedelsrevisioner, alternativa behandlingsmetoder, rörelse på recept och ökad dosettanvändning kan överförskrivning minska.

Bra boende och fler mötesplatser

Det sociala innehållet i äldreomsorgen behöver förbättras. Ensamhet, tristess och isolering måste motverkas genom de äldres kontakt med omvärlden utanför boendet. Miljöpartiet vill satsa på ny- eller ombyggnad, med stimulansbidrag, till särskilda boenden för äldre. Vi vill utveckla olika former av mellanboende som i vård- och omsorgsnivå ligger mellan det särskilda boendet och seniorboendet. Det bör vara nära till sociala kontakter, aktiviteter, vård och service. Vi

vill också göra det möjligt för äldre att bo i kollektivhus (hyreslägenheter med gemensamma utrymmen) eller tillsammans i en stor lägenhet. Livskvalitet och gemenskap på ålderns höst är lika viktigt som tidigare i livet. Stadsdelsnämnderna skall säkerställa att gemenskapsutrymmen bibehålls även i seniorboendena. Före detta servicehus som blivit seniorboenden kan åter bli servicehus. Äldre skall ha en självklar rätt att välja boende även utanför den egna stadsdelen. Det är också viktigt att tillgodose behov av vård- och omsorgsboenden med olika språklig och kulturell inriktning.

Idag finns en ökad efterfrågan på kategoriboenden, alltså äldreboenden som kan erbjuda en speciell inriktning, till exempel personal med en speciella kultur- och språkkunskaper eller hbt-inriktning. Det är viktigt att staden är med i utvecklingen och anpassar verksamheterna efter brukarnas behov.

Anhörigstöd

Anhörigas insatser i äldreomsorgen är ovärderliga eftersom behovet av stöd och avlastning är stort när det gäller vård och omsorg i hemmet. Anhöriga ska få ett bättre stöd. Staden erbjuder i dag ett antal olika stödfunktioner, exempelvis korttidsvård, växelvård, dagverksamhet, rätt till avlösning i hemmet fyra timmar per vecka och anhörigkonsulenter. Växelboende mellan hem och äldreboende skall erbjudas oftare, vilket innebär en stor hjälp för anhöriga. Dessutom bör anställningar som anhörigvårdare underlättas. Dessa har sin speciella kompetens och ska garanteras hjälp och fortbildning via ansvarig utförare.

Medarbetarna - kompetensutveckling och rekrytering

För att ge äldre en god vård och omsorg behövs en bra arbetsmiljö och personal med adekvat utbildning. Vidare krävs en långsiktig planering och samverkan med universitet och högskolor.

Staden ska fortsätta satsningarna på kompetensutveckling och olika utvecklingsprojekt. Stadsdelsnämnderna har t ex prövat olika arbetstidsmodeller med inriktningen att sänka arbetstiden och utöka friskvården. Dessa satsningar är ett sätt att förbättra kvaliteten i verksamheterna och en satsning på medarbetarnas kompetens, för att också i framtiden kunna driva en kvalitativt god omsorg för äldre. Därutöver innebär dessa satsningar fokus på arbetsmiljö och ska ses som ett led i jämställdhetsarbetet. Försöken har varit positiva, med underlättad schemaläggning och ökad kontinuitet för omsorgstagarna. Vi vill att all personal i äldreomsorgen skall erbjudas arbetstidsförkortning genom införandet av den så kallade 3-3-modellen som ger bäst kontinuitet.

Hemtjänstens insatser har ökat, liksom påfrestningarna i den fysiska och psykiska arbetsmiljön, eftersom allt fler äldre med stora hjälpbehov bor hemma allt längre. Hemtjänsten bör få utökade resurser för att motverka förslitningsskador och utbrändhet. 90 % av dem som arbetar i äldreomsorgen är kvinnor. Deras arbetsvillkor är också en jämställdhetsfråga.

Vid personalrekrytering ska behovet av fler män i omsorgsyrken beaktas. Det är också viktigt att bibehålla och dra fördel av den språkliga och kulturella mångfald som finns bland personalen inom äldreomsorg. Att erbjuda praktik-

platser är ett viktigt led i rekryteringsarbetet för att på sikt öka intresset för vård- och omsorgsyrkena.

Förbättra samarbetet med landstinget och frivilligorganisationerna

Samarbetet mellan äldreomsorg, socialtjänst och landstingets olika vårdgrenar behöver utvecklas och ska alltid utgå från den enskildes behov. Frivilligorganisationerna är oerhört viktiga som komplement inom omsorgen och ska ges ökat stöd. Stadsdelsnämnderna ska ge äldre möjlighet till delaktighet i kultur och samhälle, som förskola, skola och biblioteksservice i äldreomsorgen.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Öka valfriheten i boendet
3. Satsa på personalen inom äldreomsorgen genom att erbjuda alla arbetstidsförkortning enligt 3-3-modellen
4. Motverka förslitningsskador och utbrändhet inom hemtjänsten
5. Anställda ska erbjudas barnomsorg som passar arbetstiderna
6. Fastslå rätten till regelbundna utevistelser i riktlinjerna för äldreomsorgen
7. Införa matlag i hemtjänsten
8. Erbjudna fixarservice utan gräns för antal timmar
9. Utveckla samarbetet med landstinget och med frivillig- och äldreorganisationer
10. Säkra rättigheterna för människor med funktionshinder även efter 65 års ålder
11. Införa läkemedelsrevisioner

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Säkra rättigheter till hjälp för alla med funktionshinder oavsett om hjälpbehovet är stort eller litet.

Staden ska vara föregångare som arbetsgivare och anställa personer med funktionshinder på alla nivåer.

Öka tillgängligheten

Stockholm måste anpassas bättre efter funktionshindrades behov. Staden brister fortfarande i tillgänglighet för funktionshindrade till kollektivtrafiken, affärer och möteslokaler. Otillgänglighet är diskriminering och människor med funktionshinder har rätt till full delaktighet. Tillgänglighetsbegreppet ska vidgas från det fysiska till att innefatta sådant som bemötande och möjlighet till full delaktighet i samhället.

Det ska finnas en mångfald av boendeformer för olika behov och psykiska eller fysiska funktionsnedsättningar, t ex möjlighet till kollektivboende. Många människor med funktionshinder är i dag hänvisade till dagliga verksamheter i den stadsdel där de bor, därav uttrycket "stadsdelsarrest". Denna ordning måste ändras så att de som har rätt till daglig verksamhet kan välja verksamhet i hela staden efter eget önskemål. "Stadsdelsarrest" är inte förenligt med god handi-

kappomsorg. Den som genom sitt funktionshinder har svårigheter att förflytta sig eller att åka kollektivt ska ha rätt till färdtjänst. Det är ett komplement till kollektivtrafiken som inte fullt ut är handikappanpassad.

I ett psykiskt funktionshinder ligger ofta svårigheten att göra sig hörd. Information och uppsökande arbete genom rörliga team är viktiga insatser för gruppen psykiskt funktionshindrade. Insatserna kan behöva förstärkas för att nå fler personer med behov av stöd.

Handikapprådets roll ska stärkas, de ska engageras tidigt och kunna påverka beslut och processer från början i planeringsstadiet. Samarbetet med handikapp- och brukarorganisationerna ska fortsätta och utvecklas.

Insatser efter behov och önskemål

Staden ska garantera alla personer med funktionshinder en bra omsorg, vård och service med en likvärdig bedömning oavsett var i staden man bor samt oavsett kön, ålder, etnicitet, religion, trosuppfattning och sexuell läggning. Alla som inte själva kan tillgodose sina behov i det dagliga livet har rätt till bistånd från samhället. Kommunen har alltid det yttersta ansvaret för att alla får det stöd och den hjälp som behövs. Insatserna ska utformas med respekt för den enskildes önskemål och val. Det är till exempel viktigt att säkerställa resurser så att det finns tillräckligt med heminstruktörer för alla synskadade och hörsel-skadade i alla stadsdelar.

Ökat stöd vid neuropsykiatriska och psykiska funktionshinder

Neuropsykiatriska funktionshinder, NPF, för barn, unga och vuxna behöver ökat stöd. Tidigare buntades personer med NPF ihop under beteckningen ”bokstavs barn”. Idag upptäcks dessa funktionshinder, som varierar stort i symtombild inom gruppen, oftast redan i förskolan. Men det finns också personer som får diagnosen först i vuxen ålder, efter en skol- och ungdomstid som inte alltid varit problemfri. För barn och unga behövs bl.a. ökat stöd i skola och på fritid. De betyg i ordning och uppförande som den borgerliga majoriteten i Stockholms stad inför blir inte bara godtyckliga utan också diskriminerande. Elever med funktionshinder kommer att uppfattas som besvärliga och bråkiga och straffas med lägre betyg. För vuxna kan det handla om hjälp att bryta isolering, finna en meningsfull sysselsättning eller arbete efter förmåga. Och kanske få en boendestödjare. Det är också viktigt att personal, på olika nivåer inom kommunen, är införstådd med vad dessa funktionshinder medför för personen. På liknande sätt behövs ökat stöd för personer med psykiska funktionshinder.

Rätt till arbete

Staden ska medverka i utvecklingen av arbetsmarknaden för personer med funktionshinder samt stimulera anställning av personer med funktionshinder liksom sommarjobb för ungdomar med funktionshinder. Det är viktigt att staden anställer personer med funktionshinder även på chefsnivå, eftersom det bidrar till att bättre spegla samhället och att man inte bara ser funktionshindret utan främst människan bakom. För en person med psykisk funktionsnedsättning kan det vara ett stort stöd att erbjudas möjlighet till delat ledarskap. En generell arbetstidsförkortning skulle kunna leda till att fler personer med funk-

tionshinder klarar ett heltidsarbete. Sociala kooperativ och liknande verksamheter är en viktig förutsättning för många funktionshindrade och skall stödjas.

Arbetsmiljön ska vara utformad så att den funktionshindrade kan utföra sitt arbete på ett tillfredsställande sätt. Arbetsförhållandena ska anpassas efter personens behov och förutsättningar. Arbetsmiljö omfattar inte bara de fysiska delarna av jobbet, utan också de psykiska aspekterna.

Bilda ett allaktivitetshus och stöd annan fritidsverksamhet

Staden ska utveckla och samordna fritidsverksamheter för barn och ungdomar med funktionshinder. Bilda ett allaktivitetshus för funktionshindrade barn och ungdomar i Tensta som nyttjar närheten till Järvafältet för utomhusaktiviteter. Arbetet med allmän tillgänglighet i verksamheter och lokaler t ex på våra fritidsgårdar behöver utvecklas. Men vi ska också värna de egna verksamheterna enbart för barn och unga med funktionshinder.

Medarbetarna – rekrytering och fortbildning

Staden måste upprätthålla hög kompetens hos personal inom omsorg om personer med funktionshinder. Det gäller inte minst barn och vuxna med speciella behov som adhd, Aspergers syndrom, autism och liknande neuropsykiatriska funktionshinder. Arbetstidsförkortning ska erbjudas all personal inom omsorgen om funktionshindrade. Därför vill vi att en dialog inleds om hur arbetstidsförkortning kan utformas.

Utveckla samarbetet

Stadsdelsnämnderna ska ha rutiner för samverkan och samordnade insatser så att den enskildes behov alltid tillgodoses oavsett hur verksamheten är organiserad. Därutöver ska stadsdelsnämnderna samverka med andra stadsdelsnämnder och med landstinget, så att specialkompetens om funktionshinder kan komma fler brukare till del.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Satsa på personalen inom handikappomsorgen genom att starta en dialog om hur arbetstidsförkortning kan utformas
3. Erbjudas sommarjobb till ungdomar med funktionshinder
4. Anställa fler personer med funktionsnedsättning även på chefsnivå
5. Starta ett allaktivitetshus i Tensta för barn och ungdomar med funktionshinder
6. Arbetsmiljön ska vara utformad så att funktionshindrade kan utföra sitt arbete på ett tillfredsställande sätt
7. Funktionshindrade ska ingå i en social gemenskap och kunna förflytta sig över hela staden

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Alla barn och ungdomar i behov skall nås av stadens insatser.

Alla hemlösa skall erbjudas en bostad.

Undvik vräkningar.

Totalkonsumtionen av alkohol och narkotika skall minska.

Barn och unga

Insatser för barn och unga ska alltid utgå från barnets bästa och i enlighet med FN:s barnkonvention. Inom arbetet med barn och unga är de förebyggande insatserna viktiga. Samverkan ska ske mellan hem, skola, individ- och familjeomsorgen och med landstinget, frivilligorganisationer och närpolis.

Med tanke på behoven av insatser är det nödvändigt att verksamheterna fortsätter med det förebyggande arbetet. Stadsdelsnämnderna ska tillhandahålla rådgivning vid ungdomsmottagningar och genomföra socialt förebyggande insatser bland ungdomar. Det är viktigt även med en central ungdomsmottagning som komplement. Stadsmissionen driver i dag en ungdomsmottagning i Gamla Stan, dit exempelvis många invandrarungdomar från förorter vänder sig för att de vill undvika att söka hjälp i sin egen stadsdel. Stadsdelsnämnderna ska samarbeta med gymnasieskolorna i området så att också de innefattas i det förebyggande arbetet i enlighet med STAN-programmet.

Det förebyggande stödet till familjer ska utvecklas. För barnet är det ett trauma när föräldrarna far illa och därför är det viktigt att satsa på hela familjen, och inte bara flytta på barnet. Mötesplatser och gruppverksamhet för barn till föräldrar med olika typer av problem ska utökas. Detta är samhällsekonomiskt viktig verksamhet som ger bra, kanske livsnödvändigt stöd till barnen. Även familjestöd i hemmet ska utvecklas, även nattetid om så behövs. Ibland kan familjer behöva ett stöd liknande personlig assistent, detta ska då vara möjligt att få. Vi vill också utveckla familjevårdskollektiv som alternativ till familjehem och dit hela familjen kan komma.

Uppföljningen av familjehemsvården har allvarliga brister i flera stadsdelar. Dessa måste avhjälpas. Alla familjehemsplacerade barn ska få besök minst två gånger per år av handläggare (socialsekreterare) från stadsdelsförvaltningen. Flera stadsdelar har inte levt upp till detta och fr.o.m. nästa år är det nödvändigt att alla stadsdelar verkligen genomför minst två besök hos varje barn. Stadsdelsnämnderna ska också prioritera arbetet med att utveckla egenkontroller för att kunna säkerställa att familjevården drivs enligt gällande lagar och riktlinjer. Sådant som måste kunna följas upp ordentligt är omprövning av vården, placeringstid i jourfamilj, barnets skolgång och förekomst av behandlingsplaner med mera. Stadsdelsnämnderna måste se till att det blir bättre och längre kontrakt med socialtjänstens familjehem. Det finns ett tydligt behov av att socialtjänsten blir mer inriktad på att hjälpa barn tidigare och inte mest vara en utredande instans. Det behöver utvecklas nya system och tillföras medel som kan leda till förbättringar i verksamheten, t ex utbildning i familjehemsvård och fortbildning av personal.

Bättre hjälp åt människor som är hemlösa

Alla har rätt till en bostad, men i Stockholm finns trots detta ett stort antal hemlösa. Många av dem lider av psykiska problem och missbruksproblem. För att ge möjlighet för fler att komma tillbaka till ett anständigt liv behövs större tillgång till psykiatrisk vård och missbruksvård. Ingen hemlös ska stängas ute från den vård och omsorg som personen är i behov av.

Det behövs fler typer av bostäder för hemlösa, bostäder som både är billiga och kan erbjuda boendestöd. Karaktären på insatserna ska vara långsiktig och det uppsökande arbetet ska utvecklas. Den uppsökande verksamheten är viktig för att nå de hemlösa, framför allt de som sover på härbärgen eller ute. Stöd i form av personliga ombud är ett sätt att skapa nya nätverk och få hjälp med myndighetskontakter. Enheten för hemlösa har två personliga ombud. Vi anser att alla hemlösa skall erbjudas ett personligt ombud. Miljöpartiet har på riksnivå drivit igenom resurser för detta ändamål.

Möjligheten att nå hemlösa genom öppna verksamheter, genom samarbete över nämnd- och verksamhetsgränser samt genom samarbete med andra aktörer, ska användas. Stadsdelsnämnderna skall erbjuda daglig verksamhet för hemlösa. Där kan kontakter knytas och biståndsbedömning göras. Stadsdelarna kan samverka om denna verksamhet. Stadens kommunala bostadsbolag och socialtjänst har ett stort ansvar att förhindra vräkningar. Frivilligorganisationer kan spela en viktig roll som boendestödjare. Samverkan mellan socialtjänsten, hyresvärdarna frivilligorganisationer och kronofogdemyndigheten måste utformas efter lokala behov och förutsättningar.

Våld mot kvinnor och barn

Stadens arbete för att bekämpa våld mot kvinnor är prioriterat, bl.a. genom arbetet i Operation Kvinnofrid. Vid sidan av våld i relationer har det hedersrelaterade våldet, som främst drabbar unga kvinnor, uppmärksamrats alltmer. Socialtjänstens och skolans arbete är av stor betydelse för att upptäcka, fånga upp och hjälpa dem som drabbats av eller hotats av våld. Även ungdomsmottagningarna spelar en viktig roll. Skyddat boende är en akut lösning men även

stöd i andra former måste utvecklas genom metodarbete, där utbildning och verksamhetsutveckling är viktiga delar.

I familjer där kvinnan utsätts för våld drabbas även barnen. Barn i våldsutsatta familjer måste särskilt uppmärksammas. I arbetet med våld mot kvinnor måste även barnens behov tillgodoses, likväl som den våldsutsatta kvinnans.

Satsningarna på Barncentrum ska fortsätta. Barncentrum består av två delar, ett kunskapscentrum och en operativ del som samordnar insatserna av berörda myndigheter när det gäller barn och ungdomar som misstänks vara utsatta för allvarliga brott, t ex våld eller sexuella övergrepp.

Ökat stöd till kvinnojourer

Kvinnjourer genomför en viktig del av stadens arbete för kvinnor som har utsatts för mäns våld. Det är viktigt att den samhällsfunktionen de utför får ökat stöd av staden. Kvinnor som utsätts för våld eller hot om våld ska ha rätt till ett skyddat boende. Fler och nya insatser krävs för att bekämpa prostitution och människohandel.

Ökat stöd till mansjourer

Mansjourerna och Manscentret betyder oerhört mycket för män som vill kunna prata med någon om sin syn på manlighet och våld. Dessa instanser behöver Stockholms stads fulla stöd och därför vill vi öka bidragen till dem.

Förebygg missbruk

Arbetet mot missbruk inriktas på förebyggande arbete, tidiga insatser samt vård och behandling enligt STAN-programmet (Stockholms stads Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program). De lokala handlingsplanerna ska ingå i verksamhetsplanen. Insatser för unga vuxna i riskzonen för hög konsumtion av alkohol eller sporadiskt användande av narkotika är betydelsefulla för att bryta begynnande missbruk.

En missbrukare kommer i allmänhet till en punkt när han eller hon på allvar vill sluta med sitt missbruk. Då är det mycket viktigt att samhället kan erbjuda hjälp utan väntetider. Vi vill öka resurserna till missbruksvården så att de som söker behandling ska kunna beviljas detta. Även resurserna till det förebyggande arbetet skall utökas. Målet är att den totala alkohol- och drogkonsumtionen skall minska.

Vård och behandling för personer med missbruk ska alltid utgå från den enskilde. Det ska inte ha betydelse hos vilken huvudman personen söker hjälp, man ska alltid få det stöd och den hjälp man är i behov av. Miljöpartiet vill satsa på föräldrautbildning för att bli öka kunskaperna om hur stor betydelse föräldrarnas inställning har när det gäller barnens alkoholkonsumtion. I en storstad som Stockholm där tillgängligheten är hög, med krogar öppna till fem osv, är det viktigt att dimensionera förebyggande och stödjande insatser utifrån detta.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Aktivt stödja föräldrar med missbruksproblem, barn till psykiskt funktionshindrade och andra barn som far illa på grund av föräldrarnas problem eller på grund av egna problem
3. Se till att alla barn placerade i familjehem får åtminstone de två besök årligen av handläggare som riktlinjerna anger samt att rapport inges till nämnden var sjätte månad
4. Utveckla egenkontrollerna i familjevården
5. Införa omgående handläggning vid uppsägning av hyresavtal
6. Erbjuda daglig verksamhet för alla hemlösa
7. Utveckla det uppsökande arbetet för hemlösa, missbrukare och personer med psykiska funktionshinder

Stadsmiljö och lokalt Agenda 21-arbete

Förbättrad skötsel av naturreservaten

Stockholms unika naturvärden är oerhört viktiga för stockholmarnas livsmiljö. De bidrar till en attraktiv stad, ett rikt friluftsliv, en god folkhälsa och barns möjlighet till utvecklande lek. Stockholms skyddade grönområden och tillgång till vatten är nödvändiga komplement till stadens utveckling där bostadsbyggandet sker i snabb takt. Väl skötta parker och promenadstråk blir allt viktigare inslag i Stockholms stadsmiljö.

Ansvar för skötsel av parker, promenadstråk, grönområden och naturreservat ska ligga hos stadsdelsnämnderna. Den utbyggnad av naturreservat som påbörjades 2002-2006 ska fortsätta. Stadsdelsnämnderna ska ges utökade resurser för skötsel av parker och grönområden så att kvaliteten bibehålls och även ökar.

Lokalt Agenda 21-arbete

Erfarenheterna av arbetet med Agenda 21 och ytterstadssatsningarna visar att ett ökat engagemang i närmiljön ger mycket goda resultat. Alla stadsdelsnämnder ska ha ett aktivt lokalt Agenda 21-arbete som en del av sin verksamhet för att förbättra den lokala boende- och stadsmiljön. Det utåtriktade arbetet är grunden i Agenda 21-arbetet. Det ska finnas en heltidsarbetande lokal Agenda 21-samordnare som initierar och organiserar ett utåtriktat arbete gentemot medborgare, företagare, föreningar och andra aktörer. En viktig del av arbetet innebär att effektivisera och stödja en rad demokratiprocesser, t ex delaktighet vid planering, byggande, lokalisering av infrastruktur, att fånga upp medborgarnas behov som konsument, brukare och klienter samt att fånga upp ungdomars intressen och delaktighet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Inrätta en lokal Agenda 21-samordnare inom varje stadsdelsnämnd
3. Genomförande av skötselplaner för naturreservat ska garanteras
4. Ge alla barn- och ungdomar möjlighet till spontan lek och rörelse nära sin bostad utifrån det underlag om grönområdestillgång som miljö- och hälsoskyddsnämnden har tagit fram samt i samarbete med idrottsnämnden, bostadsbolagen och SISAB

Flyktingmottagande

Alla flyktingar ska mötas utifrån sina individuella behov.

Den tillfälliga asyllagen medförde förbättrade möjligheter för flyktingfamiljer att stanna i Sverige. Under 2006 tog Stockholm emot ca 3000 flyktingar. 55 % av alla flyktingar fick sin introduktion i stadsdelarna Kista, Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby och Skärholmen. Enligt rapportering går endast 5 % av ersättningen för särskilda kostnader för flyktingar till stadsdelsnämnden som haft kostnaden. De stadsdelar som alltså bär ett tungt ansvar för flyktingmottagandet får väldigt lite tillbaka. Det som behövs är mer resurser till stadsdelarna och inte ökad centralisering, som den borgerliga majoriteten har som lösning.

Flyktingbarn får mycket sällan enskilda introduktionsplaner. Större ansträngningar måste göras för att barnen ska få en bra start i Sverige. Förvaltningarna ska få ökade resurser för att flyktingbarnens behov ska kunna tillgodoses. Det räcker inte att fråga vad de vuxna behöver – vi behöver börja tala även med barnen!

Flera av flyktingarna som kommer till Stockholm har sökt asyl för att de har förföljts på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet. Idag finns begränsad kompetens om dessa flyktingars speciella situation. De riskerar att bli behandlade ur ett heteronormativt synsätt, till exempel genom att par av samma kön inte blir behandlade som par. Till att börja med behövs därför en kartläggning av hur flyktingmottagandet hanterar frågan om sexuell läggning. Är rutiner och policier utformade för att passa alla flyktingar oavsett sexuell läggning? Hur är det med bemötandet från enskilda handläggare? Därefter är det dags att ta fram en handlingsplan för ett hbt-vänligt flyktingmottagande. Att slippa mötas av fördomar är i grunden en del av den mänskliga rättigheten att kunna vara öppen med sin sexuella läggning.

Boende för nyanlända flyktingar

För att mottagandet av nyanlända flyktingar ska bli mer framgångsrikt krävs aktiva insatser mot diskriminering. Den etniska diskrimineringen på arbetsmarknaden, liksom inom många andra samhällssektorer, är en starkt bidragande orsak till svårigheten för invandrade personer att etablera sig i Sverige. Sta-

den strävar efter att kombinera förbättringar i flyktingmottagandet med ett brett arbete mot olika former av fördomar och diskriminering.

Syftet med introduktionsverksamheten är att individen ska kunna ta del av och bidra till det generella utbudet inom arbets- och samhällslivet. Stor omsorg ska ägnas åt att utforma individuella handlingsplaner och en meningsfull introduktion för personer som antingen tillfälligt eller mer permanent inte kan delta i en arbetsinriktad introduktion, av hälsomässiga eller andra skäl.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Staden ska begära av riksdag och regering att det förs statistik hur ersättningarna för kommunernas flyktingsmottagande används
3. ge frivilligorganisationerna en aktiv roll i introduktionen av flyktingar i samhället
4. säkerställa att flyktingbarn får enskilda introduktionsplaner
5. säkerställa hbt-kompetensen i flyktingmottagandet

Ekonomiskt bistånd

Vägledning och kompetensutveckling för arbetslösa med försörjningsstöd

Det ska i alla stadsdelsnämnder finnas "en-dörr-in"-verksamhet för arbetssökande med försörjningsstöd, med individuellt stöd, vägledning m.m. Det är mycket viktigt att verksamheterna verkligen utgår från den enskildes förutsättningar och möjligheter. Att t.ex. tvingas ut i en slags kommunala beredskapsarbeten efter fem dagars arbetslöshet är ett ovärdigt system där människor riskerar att hamna i ett läge utan rättssäkerhet. I de fall försörjningsstödtagare utför arbete t.ex. i verksamhet som kommunen anordnar så ska lön för arbete utgå.

Barnperspektivet ska vara vägledande

Barns situation ska uppmärksammas när vuxna söker ekonomiskt bistånd. Barnperspektivet är tydligt i stadens riktlinjer och innan beslut fattas ska konsekvenser för varje barn alltid övervägas och dokumenteras. Ett barnperspektiv innebär att det inte ska vara möjligt att vräka barnfamiljer. Att vräkas från sin bostad är en av de svåraste händelser någon kan råka ut för. Att inte längre ha ett eget hem - en fast punkt i tillvaron - blir mycket svårt. I de fall där barn ingår i de vräkt hushållen blir konsekvenserna än värre. Orsaken till att personer vräks från sina bostäder är i de allra flesta fall ekonomiska och sociala förhållanden. Det innebär att en redan svår situation förvärras ännu mer genom vräkning. Därför ska inte familjer med barn avhysas.

Socialtjänstlagens krav på individuella bedömningar före avslag följs inte alltid. Familjer ska t.ex. inte behöva riskera att få en hel månads försörjning in-dragen därför att man har varit sjuk någon dag och inte hunnit meddela detta i

tid. Småbarnsföräldrar med försörjningsstöd ska ha möjlighet att vara hemma för vård av sjukt barn samt vid inskolning på dagis och skola.

SL-kortet ska ingå i normen för försörjningsstöd

I Stockholm kan avstånden vara stora både fysiskt och mänskligt. Att kunna förflytta sig inom staden är en mänsklig rättighet, och risken är stor att människor isoleras om denna möjlighet inskränks. SL-kortet skall därför ingå i normen för ekonomiskt bistånd.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Krav på motprestation inte ska vara huvudregel för att få försörjningsstöd
3. Barns behov ska särskilt beaktas när vuxna söker ekonomiskt bistånd
4. Vräkningar av barnfamiljer ska förhindras
5. SL-kortet ska ingå i normen för ekonomiskt bistånd

Arbetsmarknadsåtgärder

Ingen skall diskrimineras.

Friåret ska återinföras.

Arbetstiden skall kortas.

”En-dörr-in-verksamheter” för arbetssökande ska startas i alla stadsdelar.

Ett arbete att leva av och leva med.

Stockholms stad som en stor arbetsgivare bör kunna erbjuda de anställda anställningsvillkor som tillfredställer i stort de anställdas önskemål när det gäller tjänstgöringsgrad. Det är en viktig jämställdhetsfråga och i stort en kvinnofråga att de anställda har möjlighet att leva ekonomiskt självständiga och då på en heltidstjänst. Det är av stor vikt att heltidsfrågan diskuteras i samband med en möjlig arbetstidsförkortning. Den arbetsbelastning som finns på många arbetsplatser är ett problem för många anställda, främst kvinnor som i kommunen ofta har de tyngsta jobben inom vård och omsorgssektorn. Det är inte rimligt att många, främst kvinnor, själva betalar en nödvändig arbetstidsförkortning med att arbeta deltid. Det är ett arbetsgivaransvar att underlätta för stadens anställda att klara av sina anställningar tillfredställande även när man kommer upp i åldrarna. I olika delar av livet finns det behov att tillfälligt gå ner i arbetstid. Denna möjlighet finns idag för småbarnsföräldrar genom lagstiftning. Denna möjlighet vill vi också ge till andra anställda som av olika anledningar i en period har behov av att jobba mindre tid för att senare kunna återkomma och arbeta heltid.

Kortare arbetstid i Stockholms stad

Miljöpartiet har länge drivit frågan om kortare arbetstid eftersom vi tror att det förebygger ohälsa och gör det möjligt att kunna arbeta fler år i livet. Vi ser det också som en solidaritetsfråga att dela på arbetstillfällena. I Stockholms stad

har vi genomfört flera projekt med minskad arbetstid. Vi vill generellt sett minska arbetstiden för anställda inom Stockholms stad. Vi vill också göra det möjligt för alla anställda inom Stockholms stad som så önskar att gå ner till deltid, något som idag bara är en rättighet för småbarnsföräldrar. Erbjud kortare arbetstid till all personal inom stadens äldreomsorg, förskola och omsorgen om personer med funktionshinder. Det kan ske exempelvis med 3-3-modellen som enkelt uttryckt innebär arbete i tre dagar och ledigt i tre dagar, vilket leder till en arbetstidsförkortning med 12 %. Kortare arbetstid innebär möjlighet att förbättra verksamheterna, ger fler jobb och balans i tillvaron.

Under förra mandatperioden var friåret en satsning på riksnivå. Friåret innebär upp till ett år ledigt för att studera, vara hemma med barnen, göra en lång resa eller något annat man drömt om. Ersättningen är 85 % av a-kassan. En förutsättning är att arbetsgivaren erbjuder plats åt en arbetslös som på det viset kommer in på arbetsmarknaden. Miljöpartiet vill att initiativ tas för att friåret återupprättas och utvecklas i Stockholms stad.

”En-dörr-in-verksamheter” i alla stadsdelsnämnder - vägledning och kompetensutveckling för arbetslösa

Varje stadsdelsnämnd ska utveckla ”en-dörr-in-verksamheter” för arbetssökande med försörjningsstöd med individuellt stöd, vägledning, kompetensutveckling och rehabilitering. Alla med försörjningsstöd som står utanför arbetsmarknaden, oavsett orsak, ska erbjudas deltagande. Stadens organisation och tjänstemän ska utforma kvalitetskrav för verksamheterna. Ett individuellt bemötande ska ges och den enskildes egna önskemål och förutsättningar beaktas. Alla arbetssökande ska erbjudas vägledning och jobbcoachning samt kompetensutveckling såsom utbildning, arbetsträning mm. De som av psykiska eller fysiska orsaker helt eller delvis inte förmår arbeta eller studera ska få rehabilitering.

En individuell arbetsplan ska utformas för varje person. Förutom stadsdelarnas egna vägledare/coacher ska även arbetsgivare, Arbetsförmedlingen, Försäkringsskassan med flera aktörer vara representerade i verksamheterna, så att en helhetsbedömning kan göras av varje persons möjligheter. Målet är att komma i egen försörjning, dvs arbete eller utbildning, alternativt försörjning via Försäkringsskassans ersättningssystem för de som inte har arbetsförmåga.

Fler jobb åt unga

Minska arbetslösheten bland ungdomar, särskilt bland långtidsarbetslösa. Antalet sommarjobb för ungdomar ska öka. Miljöpartiet avsätter 2 mnkr särskilt för sommarjobb till ungdomar med funktionshinder. Åtgärder måste vidtas för att minska arbetslösheten bland ungdomar i åldern 18-24 år och stöd ska ges till de unga som står utanför både skolväsendet och arbetsmarknaden och som inte heller får ekonomiskt bistånd.

Öka mångfalden

För att Stockholms stads anställda ska spegla befolkningen i stort behövs ytterligare insatser. Ingen ska diskrimineras på arbetsmarknaden, vilket i praktiken kan kräva positiv särbehandling med hänsyn till exempelvis etnicitet. Andelen

utlandsfödda bland de anställda är densamma som i befolkningen i staden (24 %), men utbildningsgraden är lägre bland dem med utländsk bakgrund och största andelen återfinns inom lågbetalda yrken i äldre- och barnomsorgen. Ökade informations- och utbildningsinsatser behövs för att ändra detta. Bland personer med någon form av funktionsnedsättning är sysselsättningsfrekvensen avsevärt lägre än i övriga befolkningen. Stockholms stad ska anställa fler personer med funktionshinder på alla nivåer.

För att underlätta för arbetslösa som bedöms stå långt ifrån arbetsmarknaden att få arbete är det av stor vikt att framgångsrika utvecklingsprojekt som drivs stadsdelsövergripande eller i stadsdelsnämndernas regi blir en del av den ordinarie verksamheten.

Företagare eller blivande företagare med utländsk bakgrund blir ofta diskriminerade på lånemarknaden. Offentliga medel som kan underlätta deras situation är till exempel statliga företaget ALMI och dess dotterbolag IFS, som ger lån till invandrarföretagare men också till andra sektorer, t ex miljöteknikföretag. Stockholms stad ska bli bättre på att samarbeta med ALMI/IFS för att underlätta för låntagare vars affärsidé har svårt att få gehör på den ordinarie bankmarknaden. Stockholms stad ska också uppvakta regeringen om att få tillstånd att upprätta en fond där låntagare i ekonomiskt utsatta områden kan söka lån med låg eller normal ränta till sin affärsidé.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **stadsdelsnämnderna** godkänns
2. Erbjud en särskild satsning på företagande och sociala kooperativ för unga utan fullgjord skolgång
3. Alla stadsdelsnämnder ska utveckla verksamheter med individuellt stöd, vägledning och kompetensutveckling för arbetssökande med försörjningsstöd. I dessa verksamheter ska även andra aktörer, såsom arbetsgivare, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan m. fl. finnas med. Den enskildes eget engagemang, inflytande och delaktighet ska vara ledstjärna i dessa verksamheter
4. Erbjud alla ungdomar som önskar mellan 16 och 19 år sommarjobb
5. Ge individuellt, uppsökande stöd till unga som står utanför både skolväsendet och arbetsmarknaden och som inte heller får ekonomiskt bistånd
6. Genom ökad satsning på miljö- och energiteknik bidra till fler arbetstillfällen

FACKNÄMNDERNA

Brand- och räddningsnämnden

- Öka personaltätheten.
- Arbeta aktivt förebyggande gentemot ungdomar.
- Genomföra medborgarövning.

Stockholms brandförsvaret är en viktig del av stadens krisledningsorganisation. Säkerhet och skydd mot olyckor för dem som bor, verkar och vistas i Stockholm är en viktig fråga. Det sker en kraftig utbyggnad av bostäder i Stockholm och flera stora infrastrukturprojekt är på gång. Tunnlar och andra undermarksanläggningar används i större utsträckning och transporter med farligt gods ökar. Detta innebär fler och nya typer av riskscenarier.

Höga krav ställs på räddningstjänsten och detta leder till en ökad arbetsbelastning. För att möta denna utveckling krävs en utökning av den nuvarande personalstyrkan. Det krävs även ett nära samarbete med andra nämnder i staden samt med bl.a. polisen, landstinget, länsstyrelsen, Vägverket, Banverket och allmänheten. Även internationellt kunskapsutbyte behövs.

Stockholm är en mångkulturell stad. Det finns behov av att genomföra en informationssatsning riktad till medborgare som även är kultur- och språkanpassad inför krissituationer

Stockholms brandförsvares personalgrupp är mycket homogen och insatser krävs för att förbättra jämställdheten och mångfalden.

Brandförsvaret bör gå ut till alla sexåringar och informera. Denna information bör följas upp och utvecklas för att även rikta sig till äldre skolelever. Detta för att kunna förebygga anlagda bränder och annan skadegörelse.

Klimatberedskap

Idag finns det en krisledningsplan för Stockholms stad som aktiveras om någon form av hot eller kris uppstår. Dock nämner denna inget om behovet av klimatberedskap inför ett växande klimathot. Staden bör snarast påbörjas arbetet med klimatberedskap, särskilt med tanke på de stora riskerna för översvämning innan Slussen och Södertälje kanal har byggts om för högre avtappningskapaciteter.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Brand- och räddningsnämnden** godkänns
2. Vidta åtgärder för att förbättra jämställdheten och mångfalden bland personalen
3. Utvidga arbetet med barn och ungdomar i förebyggande syfte för att minska antalet anlagda bränder i bl.a. skolor

4. Genomföra en medborgarövning under 2008
5. Göra en kultur- och språkpassad informationssatsning riktad till medborgare inför krissituationer

Exploateringsnämnden

Genom effektiv, ekonomisk och miljövänlig markanvändning bidra till en tillgänglig och ekologiskt uthållig stad för alla.

Arbetet med grönmarkskompensation skall utvecklas och kopplas till miljöprogrammet.

Släpp fram spjutspetsteknik för miljön i fler nya stadsdelar och planera för klimatneutrala bostadsområden på Norra station, Norra Djurgården och Bromma flygfält.

Programmet miljöanpassat byggande i Stockholm återinförs och utvecklas.

Ombyggnation av Slussen.

Markförvaltning

För att kunna driva en aktiv och långsiktig planering för stadens markanvändning och för stadens ekonomi är det viktigt att staden fortsätter att vara ägare till huvuddelen av marken inom kommunen. Mark som är bebyggd med bostäder och upplåten med tomträtt ska inte säljas ut utav ideologiska skäl och till underpriser.

En viktig del av markförvaltningen är att sanera giftig mark. Efter över ett sekel med industrier i Stockholm har en del mark blivit förorenad. Ibland är föroreningarna mycket gamla och det är inte längre möjligt att spåra verksamheten. Ibland har staden själv stått för föroreningarna. Under den förra mandatperioden påbörjades ett omfattande arbete för att sanera och rena mark. Sammanlagt rör det sig om 27 projekt med finansiering från Stockholms stad och staten.

Ett annat arbete som måste fortskrida är samarbetet med miljö- och hälsoskyddsnämnden för att se till att programmet för biologisk utveckling av Stockholm (BUS-programmet) utvecklas.

Markanvändning

Stockholm är en stad i ständig förändring och utveckling, vilket gör markanvändningen till en strategisk fråga. Tillgången på exploateringsbar mark är begränsad och befintliga grönområden måste värnas. Det är därför viktigt att ett helhetsgrepp tas vid planering och utveckling av bostadsområden. Det ska finnas plats för bostäder, arbetsplatser, rekreationsområden, idrott, service, kultur och tillgång till förskolor. Då grönytor och parkmark har ett stort rekreationsvärde för stadens medborgare och är nödvändigt för biologiska mångfalden ska det tydligt framgå i planeringen att byggande ska ske på redan exploaterad mark. I projekt där grön mark tas i anspråk ska kompensationsåtgärder ske för att kompensera för de förluster som sker både för rekreation och biolo-

gisk mångfald. Normalt underhåll och upprustning ska dock inte ses som kompensationsåtgärder.

Ibland tas idrottsmark i anspråk för byggnation av bostäder och det är viktigt att där också föreslå lämpliga kompensationsåtgärder, exempelvis nya eller förbättrade idrottsmöjligheter i närområdet. Vid planering av nya bostadsområden måste särskild hänsyn tas till barns behov av lämplig mark för lek och idrott samt tillgängligheten. Nyproduktion av bostäder på stadens mark ska gynna integration bland annat genom bra bostäder med blandade upplåtelseformer och bra mötesplatser.

Nämnden ska arbeta för en lösning så att de krav som ställs på inrättande av tomtmarksparkering vid bostadsbyggen inte ska belasta boendekostnaderna, utan betalas fullt ut av dem som utnyttjar platserna.

Klimatsmart byggande

Stadsutvecklingen ska följa översiktsplanen och dess principer om en tät stad där bilberoendet minskar och om att bygga på redan exploaterad mark. I samband med nya stadsutvecklingsområden skall miljöprogram med specifika målsättningar utarbetas och en miljöansvarig tillsätts redan från projekteringsstadiet.

Programmet för miljöanpassat byggande i Stockholm ska återinföras och utvecklas och erfarenheter från utvecklingen av Hammarby Sjöstad ska tas tillvara och tillämpas vid andra projekt för att säkerställa att alla nybyggnadsprojekt i staden håller hög miljöprofil. Exempelvis kan hållbara material och miljödeklarerade produkter användas i större utsträckning vid nybyggnation istället för kemiska produkter eller byggmaterial som innehåller farliga ämnen. Energiförsörjningen kan också utvecklas mer med ny teknik som bränsleceller, solceller och solfångare. En annan erfarenhet från Hammarby Sjöstad är också att många olika byggherrar är att föredra för en enstaka då fler ger en positiv mångfald av byggnation i det nya området.

Stadsutvecklingsområden, såsom Hammarby Sjöstad, Kista, Husarviken-Värtan, Nordvästra Kungsholmen, Liljeholmen, Norra Station och Ulvsunda-Bromma fortsätter också att vara högaktuella för byggnation. Norra stationsområdet bör utvecklas till en klimatneutral stadsdel. Genom en stadsplanetävling med fokus på hur man genom stadsplanens utformning och val av material, transportlösningar, trafiksystem, energisystem, kretslopp, tillgänglighet till service kan skapa en stadsdel med förutsättningar för minimal klimatpåverkan. Även Norra Djurgårdsstaden och Bromma flygplats kan bli klimatneutrala stadsdelar.

Exploateringsnämnden ska tillsammans med stadsbyggnadsnämnden utarbeta metoder för klimatkonsekvensanalyser. Klimatkonsekvensanalyser kan vara ett viktigt verktyg för att styra exploateringsprojekt mot mindre klimatpåverkan.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Exploateringsnämnden** godkänns
2. Programmet miljöanpassat byggande i Stockholm återinförs och utvecklas
3. Utveckla arbetet med kompensation för grönmark
4. Iordningsställa Igelbäckens kulturresevat
5. Genomföra stadsplanetävling för en klimatsmart stadsdel i Norra stationsområdet
6. Utarbeta metoder för klimatkonsekvensanalyser tillsammans med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden

Fastighetsnämnden

Tillhandahålla ändamålsenlig mark och attraktiva lokaler för stadens verksamheter, externa hyresgäster samt för såväl små som större företag.

Vara en lyhörd och aktiv fastighetsförvaltare och fortsätta att satsa på bl a Slakthusområdet, Årsta partihallar, saluhallarna samt stadens torg som handels- och mötesplatser.

Öka miljöanpassningen i lokaler och verksamheter, exempelvis genom fastighetsnära källsortering, minskad energianvändning, förnybara energikällor, hushållning med varmvatten, med mera.

Förvalta stadens grönområden utanför kommungränsen, bl a för att utveckla det rörliga friluftslivet.

På lång sikt säkerställa regionens värdefulla naturområden så att de hänger ihop i så kallade spridningskorridorer genom planeringen i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFSS).

Värna och vårda stadens kulturfastigheter och sommargårdar och aktivt arbeta för att dessa används och kan hyras ut.

Bevara naturvärden genom friluftsstiftelse

Vid planer för försäljning av stadens egendom utanför kommungränsen bör naturvärden, kulturmiljövärden samt värden för friluftsliv, rekreation och turism finnas med i underlaget. Är sådana värden höga skall egendomen inte avyttras utan istället tillvaratas, utvecklas och tillgängliggöras. Att staden äger markområden utanför sina egna gränser är en investering både för dagens stockholmare och framtida generationer. Invånare i hela länet och turister har också tillgång till marken som skulle kunna gå förlorade vid exploatering. För att långsiktigt utveckla områdena skall det bildas en friluftsstiftelse för skydd av stadens grönområden i Stockholms län.

För staden som markägare är det mycket viktigt att bedriva en bra mark- och landskapsvård i det tätortsnära grönområdet. Skogsbruket skall bedrivas med sikte på skydd och mångfald av arter och enligt långsiktigt bevarande av det öppna landskapet och skötsel av de artrika skyddsvärda ängarna på stadens fastigheter genom till exempel utarrendering för fårskötsel och hävd av hagar och betesmarker på sådant sätt som gynnar artrikedomen av flora och fauna.

Om mark ändå upplåts för exploatering skall villkor ställas om marksanering och miljövillkor.

En viktig aspekt på de marker och fastigheter som staden äger är också att de få områden som ännu är relativt fredade från elektromagnetisk strålning skall värnas och att försiktighetsprincipen skall gälla. Människor med särskild känslighet mot strålningen skall kunna erbjudas sådan områden för att vistas eller bo i.

Staden är en stor arbetsgivare. I många av stadens egna lokaler är arbetsmiljön inte bra. Tillgången till dagsljus och frisk luft är ofta dålig. Att kunna gå ut på raster är för många inte möjligt. Arbetsmiljön i stadens lokaler bör ses över.

Energi och miljö

Staden skall satsa på energieffektivisering och energibesparande åtgärder i och på de egna fastigheterna. Investeringsmedel skall satsas på projekt där solen används, tekniken finns redan. I ett första steg är det intressant att genomföra projekt med solvärme och i ett andra steg bör även tekniken användas för framställning av energi. Endast genom en större satsning kan solvärme- och solenergianläggningar ges förutsättningar för lönsamhet och därigenom bli ett reellt komplement till energikällor som kräver transporter. Staden bör vara öppen för att i samverkan med Tekniska Högskolan utveckla alternativ till nuvarande värme- och energikällor ytterligare. En annan effektiv satsning är att planera och bygga bort behovet av luftkonditionering i stadens fastigheter, till exempel genom att plantera mer träd nära kontorshus och bostäder.

Staden skall leda utvecklingen av fastighetsnära källsortering genom att förnya och bygga ut den i sina fastigheter.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Fastighetsnämnden** godkänns
2. Bilda en friluftsstiftelse av stadens grönområden i Stockholms län för att öka och förbättra möjligheterna till det rörliga friluftslivet i regionen
3. Energieffektivisera och bygga ut fastighetsnära källsortering i samtliga fastigheter

Idrottsnämnden

För miljöpartiet är möjlighet till rörelse och friluftsliv en livskvalitetsfråga. Det ska vara lätt att röra på sig för att det är roligt och för att vi helt enkelt mår bra av det, både i kropp och själ. Regelbunden fysisk aktivitet kan förebygga sjukdomar även de som kallas livsstilssjukdomar. Bredden och glädjen är grunden. Många idrotter och aktiviteter kräver speciella hallar och banor, men långt ifrån alla. Vi vill särskilt betona möjligheter till fysisk aktivitet, såväl inom- som utomhus och som inte nödvändigtvis är föreningsstyrda.

Idrottsrörelsen

En stor del av den idrottsverksamhet som äger rum i Stockholm sker inom ramen för idrottsrörelsen. Genom den skapas möjligheter för människor med olika bakgrund att på lika villkor lära känna och respektera varandra. Stadens bidrag till idrottsrörelsen skall sträcka sig från barn och ungdomsverksamhet till äldres möjligheter till fysisk aktivitet. För att vara berättigad till dessa bidrag ställs en rad krav på föreningarna. Idrottsrörelsen påverkar speciellt barn och ungdomars värderingar och beteende. Därför är det viktigt att bidrag inte ska utgå till föreningar som satsar på elitisering i tidiga år. Dessutom är det viktigt att idrottsföreningar som inte använder stadens anläggningar utan har exempelvis föreningsägda hallar och lokaler stöds av staden så att dessa långsiktigt kan bedriva aktiviteter.

Stockholms stad är den huvudsakliga bidragsgivaren till idrottsrörelsen i Stockholm och har ett stort inflytande på idrotts- och friluftsföreningar, dels ekonomiskt men också genom tilldelning av tider i idrottsanläggningar. Det borde vara självklart att idrottsföreningarna kan visa ett aktivt arbete mot diskriminering på grund av etnicitet, religion, funktionshinder, kön, ålder och sexuell läggning innan de beviljas bidrag eller blir tilldelad anläggningstid av Stockholms stad. Särskilt sexuell läggning är en diskrimineringsgrund som ofta är osynliggjord och inte ens finns nämnd i stadens idrottspolitiska program. Det aktiva arbetet kan exempelvis bestå av utbildning av ledare och tränare i hbt-kunskap och normers betydelse. Stockholms stad och idrottsförvaltningen måste också själv se över sina idrottspolitiska program och uppmärksamma sexuell läggning som ett särskilt område där diskriminering och negativa attityder behöver bekämpas. Miljöpartiet avsätter i budget 2008 1,5 mnkr till idrottsnämnden för aktivt samordnande arbete mot diskriminering och homofobi.

Spontanidrott och friluftsliv

Ur ett folkhälsoperspektiv är det av stor betydelse att det finns goda förutsättningar för ett rikt friluftsliv och fria ytor för spontanidrott, motion och lek. Idrottsnämnden ska vara en aktiv part i stadens folkhälsoarbete. Nämnden ska samverka med stadsdelsnämnderna, stadsbyggnadsnämnden och andra relevanta facknämnder för att i stadsplaneringen skapa förutsättningar för motion, idrott och rekreation i hela Stockholm som inte diskriminerar några grupper i samhället.

Energianvändning

Idrottsnämndens verksamheter för med sig förhållandevis höga energikostnader, bl.a. för att producera is och värma upp vatten och luft i simhallar och idrottshallar. Idrottsanläggningar är lämpliga platser för stadens satsningar på förnybara energikällor som exempelvis solenergi. Med hänsyn till de begränsade resurserna och med hänsyn till miljön är det av särskild vikt att den utrustning som finns vid anläggningarna är så energisnåla som möjligt. Anläggningarna skall även byggas i material som är giftfria samt vid nybyggnation skall hänsyn tas att anläggningarna går att nå med kollektivtrafik.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Idrottsnämnden** godkänns
2. Tillämpa lika villkor för flickor och pojkar, män och kvinnor när det gäller investeringar, tillgång till träningstider, hallar och bra ledare
3. Satsning på friluftslivet genom utökad stöd till Friluftsförbundet, scouterna, naturskyddsföreningen m fl
4. Säkerställa att alla medborgare har tillgång till information om friluftslivet, t ex genom att utveckla friluftsplanen och uppdatera friluftskartan tillsammans med andra kommuner.
5. Bara anlägga konstgräsplaner av naturgummi
6. Erbjuder simundervisning till de grupper i samhället som inte kan simma samt erbjuda livräddningskurser i samarbete med Livräddningssällskapet
7. Tillgängliggöra idrottsanläggningarna för personer med funktionshinder
8. Stadens idrottsanläggningar ska vara föregångare när det gäller energieffektiv och miljövänlig teknik, till exempel solceller
9. Erbjuder separata tider för kvinnor i simhallar och idrottsanläggningar för de som önskar
10. Stadens bidrag till idrottsrörelsen skall sträcka sig från barn och ungdomsverksamhet till äldres möjligheter till fysisk aktivitet

Konsumentnämnden

Återinrätta Konsumentnämnden som samordnar konsumentfrågor med andra nämnder och bolag i staden samt frivilligorganisationer och företag.

Säkrare och nyttigare mat genom kostrådgivningen.

Stockholm ska bli en Fair Trade City.

Utveckla unga konsumenters drivkrafter och uttryckssätt genom Jag: Konsument.

Stärk konsumentens rätt

Vi kan alla genom våra val bidra till en produktion som är långsiktigt hållbar. Men för att kunna göra genomtänkta val ställs höga krav på kunskap om olika alternativ. En aktiv konsumentvägledning blir därför allt viktigare både för en långsiktigt hållbar utveckling och för att ge den enskilde konsumenten större möjligheter att kunna hävda sin rätt. Därför vill vi återinrätta den nedlagda konsumentnämnden.

Ungdomar är en viktig grupp för uppsökande och förebyggande konsumentarbete, det skvallrar inte minst antalet fall av unga hos kronofogden, ofta en följd av oseriösa sms:låneinstitut som hänsynslöst marknadsför sig mot unga. Vi vill ifrågasätta etablerade konsumtionsmönster och diskutera begreppet livskvalitet, något som visades i projektet Jag: Konsument. Det är viktigt att fortsätta erbjuda mötesplatser för diskussioner om livskvalitet och konsumtion.

Konsumentfrågor är en del av alla stockholmares vardag. Nämnden ska bidra till att stockholmaren upplever det meningsfullt och lustfyllt att ha en hållbar livsstil och leva hälsosamt.

Nämnden ska delta i utåtriktade arrangemang som andra anordnar och också ta egna initiativ för att skapa mötesplatser där intressanta och aktuella frågeställningar för konsumenten tas upp. Detta ska ske bl.a. i samband med öppna nämndmöten.

Konsumentvägledning

För att konsumenterna ska kunna göra genomtänkta val ställs allt högre krav på kunskap. Konsumentverksamheten behöver därför fortsätta utvecklas med ökat fokus på förebyggande insatser. Verksamheten ska kunna ge ökade möjligheter för den enskilde att förändra sin livsstil och på så sätt bidra till både en hållbar konsumtion och förbättrad hälsa.

Det ska vara enkelt att vända sig till konsumentvägledaren för goda råd. Några konsumentvägledare, idag enbart utspridda på stadsdelsnämnderna, kunde arbeta i ett gemensamt nav i City i Kulturhuset. Där skulle samarbete med LAVA, Kulturhusets utställningar samt Rum för Barn ge fart och färg åt verksamheten.

Idag utsätts många svaga grupper för aggressiv telefonförsäljning. Miljöpartiet har krävt en lagändring och dåvarande regeringen tillsatte en utredning 2006. En direkt följd är att branschen har själv tagit initiativ till sanering av de aggressiva metoderna.

Skuldrådgivare ska underlätta för konsumenter som har problem med sin ekonomi. Antalet skuldrådgivare bör utökas så att väntetiden inte överstiger en vecka.

Konsumentpolitiskt program

Den praktiska konsumentvägledningen bedrivs av stadsdelsnämnderna. För att få en gemensam plattform för det konsumentpolitiska arbetet bör Stockholms stad ta fram ett konsumentpolitiskt program. Ett viktigt mål för stadens konsumentvägledning är att skapa förutsättningar för och bidra till en långsiktigt hållbar utveckling av Stockholm.

Nöjda stockholmare

För att följa upp vad stockholmarna tycker om stadens verksamheter påbörjade Konsumentnämnden 2004 ett arbete med Nöjd-kund-index (NKI), en stadsövergripande brukarundersökning som genomfördes i stadsdelsnämndsområdena. Detta ska återupptas.

Mat, hälsa och miljö

En ständigt aktuell fråga som engagerar stockholmarna är mat. Detta gäller flera olika aspekter såsom pris, kvalitet, ursprung, belastning på miljön och

tillgänglighet. Nämnden ska tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden vara drivande i arbetet med att utveckla märkning av restauranger.

År 2005 bildade konsumentnämnden en kostenhet för att stötta stadens egna verksamheter för att uppnå en god matkvalitet. Med medel från kompetensfonden pågick ett stort antal riktade utbildningar inom detta område, satsningar viktiga för en bättre folkhälsa. En rapport i juni 2006 visade på vilket stort behov det finns av en kostenhet för att säkerställa säker och nyttig mat i staden. Rapporten visar bland annat stora brister i personalen utbildning och rutiner. Idag finns enbart en liten del kvar av kostrådgivningen som enbart arbetar för näringsriktig mat för äldre. Barn och ungdomar lämnas åt sitt öde.

Enligt EU:s nya livsmedelslagsstiftning blir konsumentnämnden i större utsträckning ansvarig för att säkerställa att information når fram så att all matservering följer hygieniska krav.

Etisk och miljövänlig konsumtion

Ett arbete har genomförts för att göra Stockholm till en Fair Trade City. Konsumentnämnden ansvarade för en styrgrupp i frågan. Det övergripande målet var att markant öka kunskapen och engagemanget för rättvis handel inom staden, näringslivet och bland allmänheten. Genom konsumtion påverkas de sociala villkoren för människor i de fattiga delarna av världen och rättvis handel kan bidra i arbetet för hållbar utveckling. Arbetet ligger i linje med den europeiska deklARATIONEN ”Ålborg+10 - Inspirerande framtider”, som undertecknades av Stockholms stad 2005. Stockholm hade genom sitt arbete kvalificerat sig men den nya majoriteten har inte kvitterat ut diplommet. Dessutom har stadens upphandlingspolicy försämrats.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Konsumentnämnden** godkänns
2. Öka utbudet av information riktad till turister om hållbara konsumtionsalternativ, t.ex. restauranger och butiker med t ex ekologisk och rättvisemärkt inriktning
3. Arbeta för ökat medvetande om hållbar konsumtion
4. Förankra och sprida arbetet med att Stockholm ska uppfylla villkoren för en Fair Trade City
5. Förbättra matkvaliteten i stadens verksamheter genom ökad kunskap och tydliga mål i kostlära, hygien, närproducerad och ekologisk mat
6. Inrätta en kostenhet, som ska arbeta mot förskolor, skolor, äldreomsorgen, omsorgen om funktionshindrade och andra verksamheter

Kulturnämnden: kulturförvaltningen

Alla barn och ungdomar ska ha möjlighet att ägna sig åt någon kulturell aktivitet.

Ge kulturskolan möjlighet att utveckla sin verksamhet.

Värna om det offentliga rummet. Mer kultur på gator och torg.

Utveckla nya Slussenområdet till ett kulturcentrum.

Mer kultur i förorten.

Stärk mångkulturen. Rekrytera konstnärliga ledare från underrepresenterade grupper.

Barn, unga, funktionshindrade ska få gratis lokaler - stöd nolltaxeuthyrningarna.

Alla offentliga kulturlokaler med serveringar ska självklart erbjuda ekologisk, kravmärkt och rättvisemärkt mat och kaffe.

Kultur är skapande och livskraft. Ett rikt kulturutbud höjer livskvaliteten och stimulerar till engagemang. Alla som vill ska ha samma möjlighet att själva utöva och uppleva kultur.

Satsa på barn- och ungdomskultur

Det är viktigt att ge fler barn och ungdomar tillfälle att uppleva och själva utöva kultur i olika former. Barn- och ungdomskulturen ska därför prioriteras och subventioneras. Barn och ungdomar ska kunna utöva och uppleva kultur, oberoende av familjens ekonomi eller av hur tjocka plånböcker föräldrarna har.

Alltför få skolor har råd att ta del av det utbud av barnkultur som staden erbjuder. Det är ett onödigt slöseri med resurser. Samtidigt berövas eleverna på kulturella upplevelser. Alla skolor ska därför ges en "kulturpeng" för att köpa in kulturverksamhet.

Ungas tillgång till kultur och deras möjligheter att producera kultur har länge varit ett eftersatt område. Ungdomssatsningar ska kopplas till den vardag som unga människor lever i. Ungdomarna måste ha större möjligheter att påverka kulturutbudet i den egna stadsdelen. Högt på ungdomars önskelista står träffpunkter med utrymme för musik, dans, film och tillfälliga kulturevenemang.

Kulturskolan ska nå ut

I Kulturskolan kan barn och ungdomar uttrycka sig konstnärligt och utvecklas socialt och personlighetsmässigt. Det är angeläget att Kulturskolan satsar på såväl bredd som topp inom verksamheten. Mångfalden i ämnesutbudet skall bibehållas och utvecklas så att det matchar elevernas önskemål. Kulturskolan liksom andra producenter måste ha möjlighet att bredda sitt utbud så att barn från till exempel invandrarfamiljer känner sig berörda och vill ta del av aktiviteterna. Kulturskolan ska både arbeta med traditionell frivillig verksamhet och vara en integrerad del av skolundervisning och fritidsklubbar.

För att även barn och ungdomar från familjer med begränsad ekonomi ska kunna delta i aktiviteter satsar vi ytterligare 5 mnkr kronor i stöd till barn och ungdomar i miljonprogrammets förorter, samt förstärker Kulturskolan med 4 mnkr så att Kulturskolan kan utveckla sin verksamhet där. Skola och fritidsverksamhet ska arbeta för att nå ut till dessa barn och unga.

Rusta det offentliga rummet

Det offentliga rummet är till för alla - inte bara de som kan betala för sig. Det måste ges möjligheter till kulturupplevelser i alla stadsdelar. Stadens parker och platser bör rustas upp och förses med olika slags konst. "Enprocentsregeln" ska säkras - 1 % av byggkostnaderna ska gå till konstnärlig utsmyckning när kommunen bygger nytt eller renoverar.

Gallerier, småbutiker, lokaler för hantverk, ateljéer, teatrar, biografier och samlingslokaler måste värnas mot den ökade kommersialiseringen som sker framförallt i innerstaden. Hyrorna för dessa verksamheter måste hållas nere eller kompenseras genom ökade bidrag.

Ytterstaden, särskilt de invandrartäta stadsdelarna från miljonprogrammets tid, saknar idag naturliga mötesplatser. Här behövs både fler kaféer och fler icke-kommersiella mötesplatser. Stöd ska ges till lokala scener, kulturevenemang och festivaler.

Gör nya Slussenområdet till ett kulturcentrum

Oavsett vilken ombyggnadslösning som förverkligas så bör Slussenområdet bli ett kulturcentrum. Stadsmuseet, Södra teatern och Debaser skulle bli naturliga delar av detta. De många små gallerierna, konsthantverks- och designbutikerna i näraliggande kvarteren måste värnas. Området får därför inte kommersialiseras ytterligare. Kulturcentrumet bör även innehålla ett kulturhus med tidnings- och tidskriftsbibliotek, scen, utställningslokaler och läsesalar. Stadsmuseet bör kompletteras med en ny lättillgänglig lokal genom gångstråket, som är disponerad för aktuella utställningar om Stockholms bebyggelseutveckling och andra miljömässiga förändringar av staden.

Samlingslokaler i varje stadsdel

De föreningsdrivna samlingslokalerna behöver ökade resurser till sin verksamhet för att kunna erbjuda nolltaxa till hyresgäster med barn- och ungdomsverksamhet samt funktionshindrade. I dag är de tvungna att hyra ut sina lokaler gratis till bl. a ungdomsverksamheter, och får ingen kompensation för detta. Detta gör att samlingslokaler med mycket nolltaxeuthyrningar får en helt ohållbar ekonomi. För att ändra på detta avsätter miljöpartiet 7 mnkr.

På sikt vill vi att varje stadsdel garanteras en mötesplats för lokal kulturverksamhet. Utan lokaler kan kulturen inte blomma.

Stöd till det fria kulturlivet

Det fria kulturlivet har sedan länge visat sig vara motor och nyskapare och är därmed viktigt för att Stockholm ska vara en vital kulturstad. Att skapa förut-

sättningar för ett starkt kulturliv vid sidan av institutionerna är ytterst en fråga om yttrandefrihet och demokrati. Stadens ekonomiska kulturstöd har utökats och ska inriktas på det professionella kulturlivet, på kultur för barn och ungdomar samt lokal kultur.

Det är viktigt att ge fler barn och ungdomar tillfälle att uppleva och själva utöva kultur i olika former. Staden är angelägen om att finna former för ett nära samarbete med Stockholms fria kulturliv i dessa satsningar.

Vi vill att det ska finnas en gästspelsscen i Stockholm, där fria musik-, dans- och teatergrupper utan scen ska kunna spela. Det är väldigt dyrt för mindre teatergrupper att hyra scen idag. Det är också svårt att nå ut till publiken för små grupper. Skillnaden i marknadsföringsresurser gör att små teatergrupper där ungdomar ofta ingår har mycket svårare att nå sin publik än exempelvis Stadsteatern. Vi vill att staden ska tillhandahålla bra och heltäckande marknadsföringskanaler för det fria kulturlivet. Detta kan exempelvis ske genom en uppfräschning av webbplatsen stockholmtown.com och tidningen "What's On" så att dessa medier når den breda Stockholmspubliken och inte bara turister.

Värna om de oetablerade grupperna

Enligt den nya majoritetens förslag har riktlinjerna för kulturstöd och integrationsstöd blivit likartade och de behandlas också på så sätt i hanteringen. De som lyckas presentera tillräckligt intressanta, potentiellt framgångsrika och massmedialt attraktiva projekt kommer att premieras. Invandrarföreningar måste enligt alliansens kulturpolitik lyckas marknadsföra sina aktiviteter bland svenskfödda för att få ekonomiskt stöd. Invandrarföreningarna ska således både värna om sina egna unika kulturarv och anamma det svenska samhällets kultur. Det är orimligt med dubbelt så hårda krav på en grupp som i många fall måste kommunicera på ett nytt språk och via nya kanaler.

Samma orimliga krav kommer att försvåra för nya oetablerade grupper, som t.ex. startats av ungdomar. Vi menar att alliansens modell att enbart belöna framgång är problematisk. Det försvårar tillvaron för oetablerade, nyskapande grupper och för unika kulturyttringar bland invandrarna att komma fram. Utan resurser för marknadsföring och med den politik för lokalkostnad som förs idag är det svårt att synas i dagens ofantliga utbud. Historien har visat att de små oetablerade grupperna kan bli morgondagens stjärnor. Därför vill vi värna extra mycket om de oetablerade gruppernas möjlighet att skapa sig plattformar.

En snabb slant även för vuxna

Stipendiet "En snabb slant" har varit en mycket lyckad åtgärd som har skapat möjligheter för ungdomar att på ett enkelt vis genomföra kulturevenemang. Genom att skapa ett motsvarande bidrag för oetablerade vuxna kulturutövare ges utrymme för nya idéer och uttryck i kulturlivet.

Alla år är mångkulturår

Gör mångkulturen till ett naturligt inslag. Stadens kulturliv skall präglas av en mångfald av kulturella uttryck och genrer. Men det behövs nya grepp för att locka en ny publik. Därför måste repertoarerna på stadens livescener och bio-

grafer spegla den mångfald som finns i samhället idag. Ansvar för detta ligger hos kulturnämnden och kulturförvaltningen, som måste rekrytera personal och fördela resurser på ett mer jämlikt sätt. Exempel på grupper som idag är underrepresenterade i det offentligt stödda kulturlivet är kvinnliga upphovsmän, kulturutövare med utomeuropeisk bakgrund, unga, funktionshindrade och nationella minoriteter. Stärk mångkulturen genom att rekrytera konstnärliga ledare från underrepresenterade grupper.

Satsa på film

Miljöpartiet har varit drivande för att få fram ett nytt produktions- och resurscentrum. Nu måste vi också värna de biografier som inte tillhör de stora biografkedjorna, så att mångfalden stärks. Stödet till Kvarterbion vid Hornstull ska återinföras.

Kulturnämnden ska bevaka det pågående arbetet med att skapa förutsättningar för långfilmsproduktion. Det är av kulturpolitisk vikt att det finns strukturer för att stödja tillväxt och mediepedagogik i samband med att ett fjärde produktionscentrum för långfilm byggs upp.

Det är viktigt att ge unga möjligheter att både göra och se film. Vi vill att skolorna får medel för att köpa in teknisk utrustning så att eleverna kan använda filmen som verktyg i skolarbetet. Alla skolor borde dessutom få en "kulturpeng" för att köpa in kulturverksamhet.

Kulturfestivalen och Ung-08

Stockholms kulturfestival och Ung-08 är viktiga delar av stadens kulturliv. Festivalerna attraherar en stor andel av stadens medborgare, samt lockar turister till Stockholm. Dessa festivaler bör fortsätta och utvecklas vidare, i ökad samverkan med stadens fria kulturliv.

Biblioteksverksamheter

I dagens kunskaps- och informationssamhälle utgör folkbiblioteken en potentiell plattform för att skapa jämlika förutsättningar för såväl informellt som formellt lärande. De lokala biblioteken är potentiella knutpunkter i stadsdelarnas kulturliv och har en viktig funktion att stimulera människors kreativitet, vidareutbildning och personliga utveckling, särskilt för barn och unga. Stadsbiblioteken ska ha ett nära samarbete med skolorna och skolbiblioteken för att stärka och underlätta elevernas språkutveckling. Det är viktigt att skolbiblioteken fördelas resurser så att de kan köpa in nyskriven utomeuropeisk barnlitteratur så att den växande grupp barn med hemspråk kan utveckla sin litterära skattkammare.

Kulturhuset

Satsningen på fri entré och kvällsöppet ska fortsätta. Kulturhuset bevarar och stärker sin rika och varierade verksamhet som idag når ut till en mycket stor del av stockholmarna. Ett nytt bibliotek ska öppnas för åldersgruppen mellan barn och ungdom, 9-13 år, som idag inte har någon naturlig plats på biblioteken. Det behövs en satsning på gruppen mellan barn och vuxna.

Stadsmuseet

Reformen med fri entré är lyckad och innebär att nya grupper nås. Staden ska även fortsatt erbjuda medborgarna fri entré på Stockholms stadsmuseum. Museet ska stärka sin position som "urbant centrum", genom att bevara, levandegöra och förmedla stadens kulturhistoriska värden till stadens invånare, stadens besökare och till framtida generationer. Ytterligare satsningar på utställnings- och seminarieverksamhet, såväl i museets egna lokaler som i offentliga lokaler i ytterstaden, ska genomföras. Vi vill även synliggöra museets verksamhet gällande utvecklingen av stadens bebyggelse. Genom en nyinrättad utställningslokal i nya Slussenområdet stimuleras stockholmarna att bli delaktiga i frågan om det offentliga rummet och stadens framtid.

Stadsmuseets kulturmiljöavdelning utgör stadens kompetens i arkeologiska och bygghistoriska frågor. Genom att tidigt kopplas in som remissinstans i bygglovs- och detaljplaneärenden kan museet bli en än mer aktiv och delaktig resurs i det pågående bostadsbyggandet.

Medeltidsmuseet

Reformen med fri entré är lyckad och innebär att nya grupper nås. Staden ska även fortsatt erbjuda medborgarna fri entré på Medeltidsmuseet.

Stockholms Medeltidsmuseum är unikt i Norden. Det har dock i många år haft dålig ekonomi och nu blivit slitet. Nu tvingas museet på grund av underhållsarbeten på Norrbro att evakueras 2007-2009. Vi vill tillföra Medeltidsmuseet mer resurser för att kunna rädda dess varande under evakueringsperioden samt stärka verksamheten och utöka lokalytan inför invigningen av det nya museet.

Kulturnämnden: stadsarkivet

Det är ytterst angeläget att arbetet med att göra arkivet tillgängligt för många och därför fortsätter digitaliseringsarbetet. Det är också viktigt att hänsyn tas till arkivets skrymmande karaktär, så att samtliga lokaler kan behålla sin service och öppettider.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Kulturnämnden** godkänns
2. Avsätta 6 mnkr för att barn från miljonprogrammets förorter och barn i familjer som lever under existensminimum ska ha möjlighet att delta i Kulturskolans aktiviteter
3. Avsätta 5 mnkr till Kulturskolan för att den ska kunna utöka sin verksamhet till fler delar av staden och utöka sitt utbud
4. Göra satsningar på det offentliga rummet. Mer kultur på gator och torg
5. Göra nya Slussenområdet till ett kulturcentrum - inte ett kommersiellt centrum.
6. Stödja de föreningsdrivna lokalerna med 7 mnkr så de fortsatt kan ha råd med nolltaxeuthyrningar till barn, unga och funktionshindrade
7. Skapa fler kultur- och mötesplatser i förorterna

8. Rikta insatser för att nå nya kulturkonsumenter
9. Vid rekrytering till tjänster med konstnärligt inflytande, ska sökande från underrepresenterade grupper prioriteras
10. Fri entré och kvällsöppet ska fortsätta på Kulturhuset, Stockholms stadsmuseum och Stockholms medeltidsmuseum
11. Utveckla stadsdelsbiblioteken
12. Ansvara för att Lava och ungdomsbiblioteket PUNKT-medis på Medborgarplatsen blir centrala resurscentrum för ung kultur och ger möjligheter till projektverksamhet i samverkan med träffpunkterna för unga i stadsdelarna
13. Stärka de fria kulturaktörerna genom att driva en gästspelsscen och marknadsföra fria kulturaktiviteter
14. Det ska vara en självklarhet att alla offentliga kulturlokaler med serveringar erbjuder ekologisk, kravmärkt och rättvisemärkt mat och dryck

Kyrkogårdsnämnden

Rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser.
En ny begravningsplats på Norra Järva.

Att säkra behovet av mark för begravningsändamål samt se till att det finns ett utbud av olika möjligheter till gravsättning är några av nämndens viktigaste uppgifter. I de norra delarna av Stockholm finns ett stort behov av kistgravplatser. Arbetet med att hitta lämplig mark har pågått under väldigt många år nu inom staden och i samverkan med kringliggande kommuner. Det är nu viktigt att bestämma sig och komma igång med den nya begravningsplatsen.

Begravningsplatserna som kulturarv och besöksmål

Stadens begravningsplatser är en del av kulturarvet och fyller också en funktion som park- och naturmiljö. Det är nämndens ansvar att begravningsplatserna inte bara är tillgängliga utan också upplevs som rofyllda. Det finns många intressenter, svenska och utländska, som på plats vill skaffa sig kunskaper om begravningsplatsernas kulturhistoria och arkitektur. Skogskyrkogården är särskilt populär med sin världsarvsstatus.

Miljöhänsyn

Stockholm ska vara ledande kring utvecklingsarbetet när det gäller miljöhänsyn i samband med driften av krematorier. Under 2002 gjordes en modernisering av krematoriet på Räcksta begravningsplats. Ur miljö- och arbetsmiljöhänsyn påbörjades 2006 en viktig upprustning till modern standard av Skogskyrkogårdens krematorium.

Kyrkogårdsnämnden arbetar även för att öka den ekologiska skötseln av begravningsplatserna och har bl a anordnat en tävling i ekologiska binderier. Enligt de regler som förvaltningen har för sorgbinderier och kistdekorationer ska dessa vara gjorda så att de kan komposteras i sin helhet. Tyvärr följer många

blomsterhandlare inte dessa regler. För att underlätta sortering av avfall och minska användningen av svåråtervinningsbart material bör nämnden lyfta fram ekologiska alternativ samt undersöka efterlevnaden av kravet att inte använda svåråtervinningsbart material.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Kyrkogårdsnämnden** godkänns
2. Säkerställa en ny kistbegravningsplats i norra Stockholm
3. Rusta upp Skogskyrkogårdens krematorium
4. Upprätthålla kravet att inte använda svåråtervinningsbart material

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bidra till en långsiktigt hållbar utveckling av staden, där klimatfrågan och Östersjöns tillstånd prioriteras.

Vara pådrivande i arbetet med att förbättra luftkvaliteten i Stockholm genom tillsyn, miljöövervakning, information och rådgivning.

Utöka livsmedelskontrollen.

Öka det nationella och internationella kunskapsutbytet i miljöfrågor.

En god miljö är en förutsättning för en väl fungerande storstad. Stockholms roll i klimatfrågan och i Östersjöns tillstånd är stor och staden måste ta ansvar för att minimera dessa miljöproblem. Miljö- och hälsoskyddsnämnden svarar för det övergripande miljö- och hälsoskyddet i staden och bidrar i stor utsträckning till att upprätthålla skydd för människors hälsa.

Klimatarbete

Klimatet är en ödesfråga för såväl Stockholm som övriga delar av världen. Stockholm ska vara en fossilfri stad år 2030 och för att detta ska bli möjligt krävs stora ansträngningar, med såväl nationellt som internationellt samarbete. De internationella samarbeten som nämnden har utvecklat är viktigt och ska fortsätta, inte minst på miljöbilsområdet. En ny handlingsplan mot växthusgaser behöver snarast tas fram. Det är viktigt att åtgärder redovisas för att minska utsläpp från trafiken och energiproduktionen men planen ska även omfatta åtgärder för att klimatanpassa Stockholm för att kunna hantera effekterna av de klimatförändringar som redan pågår, t ex höjda vattenstånd och hastiga väderomslag. Avgörande i klimatfrågan är aktiv kommunikation med och information till stadens medborgare.

Luftföroreningar

De lokala luftföroreningarna från trafiken är största anledningen att miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft av kväveoxider och partiklar överskrids. Dessa utsläpp är en stor hälsorisk, särskilt för barn, unga och äldre. Det måste därför vara prioriterat för staden att minska utsläppen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden kan både med sin expertkunskap och som tillsynsmyndighet bidra till detta arbete. Den viktigaste åtgärden för att uppnå normen för partiklar är en minimering användningen av dubbade vinterdäck. Stockholms stad bör uppvakta

regeringen om att kunna införa en avgift på användning av dubbade vinterdäck. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bör förordna och utvärdera effektiva åtgärder. I väntan på statliga regleringar om minskad användning av dubbade vinterdäck ska staden införa dubbel p-avgift för motorfordon med dubbade vinterdäck. Nämnden bör även samverka med trafik- och renhållningsnämnden för att fastställa akuta åtgärder under timmar med extremt höga luftföroreningshalter, vilket inbegriper att gator i tätbebyggda områden stängs av dessa timmar.

Miljöhänsyn i den fysiska planeringen

Det är viktigt att nämnden bistår stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden med kompetens inom områdena miljö och naturvård, eftersom byggplanerna blir alltmer komplicerade med byggande på förorenade områden, i grönområden och i bullerutsatta lägen. Det fortsatta karteringsarbetet av förorenade områden är viktigt för att nämnden ska kunna erbjuda service till exploatörer, stadens nämnder och bolag samt till allmänheten i frågor om förorenad mark. Nämnden ska genom sin expertkompetens om de biologiska spridningsvägarna och arttillgången ta fram underlag kring känslighet och möjlig kompensationsbarhet vid planer på exploatering av grönmark samt vid inrättande av naturreservat.

Tillsyn och kontroller

De närmaste åren präglas av att allt större krav ställs på tillsynen, för att uppnå mål satta av bland annat EU, riksdag och centrala myndigheter. Genom projektet Målinriktad tillsyn fokuseras tillsynsverksamheten mer mot de nationella miljömålen och mot att åstadkomma mest miljönytta med så små medel som möjligt.

Livsmedelssäkerheten är en mycket viktig fråga. Varje år blir 50 000 stockholmare matförgiftade i hemmen och på restauranger på grund av dålig livsmedelshygien. Kontrollverksamheten inom livsmedelsområdet kommer att behöva utökas betydligt för att kunna motsvara de krav som gäller från i den nya livsmedelslagstiftningen. Förändringarna är betydande och innebär bland annat att alla led i livsmedelskedjan ska kontrolleras vilket får till följd att nya kategorier av objekt inkluderas i kontrollsystemet. Samtidigt finns sedan tidigare ett behov av förstärkning av livsmedelskontrollen för att kunna svara upp mot kravet på årliga besöka på objekten. Information om godkända restauranger ska, i enlighet med kommunfullmäktigebeslut, publiceras på Internet.

Takten på naturreservatsbildningen i Stockholm har ökat markant under senare år. Detta innebär bl.a. att det ställs högre krav på tillsynen. Den skyddade arealen naturmark kommer under perioden 2008-2009 att ha närmare femdubblats jämfört med 2004. Det är viktigt att tillsynsresurserna ökar i samma takt.

Arbetet med kemikalietillsynen ska intensifieras, bl.a. till följd av EU:s program REACH (registration, evaluation and authorisation of chemicals). Behovet av tillsyn inom området kommer att öka. Inom kemikalietillsynen ska nämnden samverka med konsumentnämnden för att effektivisera arbetet gentemot medborgarna.

Det är viktigt att miljö- och hälsoskyddsnämnden i större utsträckning än tidigare prioriterar tillsyn av producentansvaret av förpackningar och returpapper.

Utveckla energicentrum

Energifrågorna är ett viktigt utvecklingsområde för staden och därför etablerades Energicentrum genom miljömiljarden 2005. Energicentrum ska i samarbete med stadens förvaltningar och bolag som förvaltar/hyr/äger fastigheter effektivisera energianvändningen i staden. Energicentrum ska göras till en permanent verksamhet för att effektivt kunna samordna, påskynda och bidra till genomförande av åtgärder inom stadens verksamheter för att de ska uppnå mål inom stadens energieffektivitets- och klimatarbete.

Aktivt programarbete

Det är angeläget att kommunfullmäktige snarast antar ett nytt miljöprogram med högt ställda miljömål för staden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en viktig roll i arbetet och bör ges en central roll i genomförandet, uppföljningen och kommunikationen av miljöprogrammet.

Miljö- och hälsoutredningen ska regelbundet uppdateras för att ge en samlad bild över stadens miljö- och folkhälsosituation. Det är ett viktigt underlag för att kunna prioritera och fokusera miljöövervakningen och tillsynen. Det är även angeläget att en ambitiös miljöövervakningsplan antas för ett strukturerat och systematiskt arbete för att upprätthålla aktuell kunskap om tillståndet i stadens miljö och källor till miljöproblem.

I arbetet med att genomföra de konkreta åtgärderna för att uppnå målen i Stockholms vattenprogram ska Miljö- och hälsoskyddsnämnden aktivt driva på och samordna arbetet med stadens övriga verksamheter. Insatserna och utvecklingen ska kommuniceras aktivt till olika intressenter inom och utanför staden för att höja kunskapsnivån om stadens vatten. Stadens vattenarbete kommer att påverkas av EU-direktivet för vatten och hur kostnaderna för det operativa arbetet fördelas mellan staten och kommunerna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har stor erfarenhet, kunskaper och kontakter för ett aktivt lokalt och internationellt arbete med Agenda 21. Denna kompetens ska tas tillvara i stadens centrala och lokala Agenda 21- arbete.

Dela ut skolornas miljöpris

Barns och ungdomars miljöer är ett prioriterat område. I den miljömiljard som satsades under förra mandatperioden ingick 10 mnkr som kunde sökas av skolor, förskolor och organisationer. De 67 projekt som beviljades har hittills bl a resulterat i en mer stimulerande utemiljö för lek och rekreation för skol- och förskolebarn. Kriterierna var delaktighet, en genomtänkt miljöpedagogik och en ekologisk inriktning. Projekten pågår fram till 2008.

För att fortsätta att stimulera miljötankande och kreativitet ute i verksamheterna och skapa stimulerande utemiljö för lek och rekreation för skol- och förskolebarn ska "Skolornas miljöpris" återinföras. Syftet med priset är inte i första

hand att utse vinnare utan en möjlighet för skolorna att kunna få ett ekonomiskt bidrag till en ur miljösynpunkt bra verksamhet.

Djurskydd

Utvecklingen avseende djurskydd går snabbt och är kopplat till utvecklingen nationellt och inom EU. Nämnden ska fullgöra sina ålägganden om att utöva tillsyn inom detta område och på så sätt se till att garantera djurens skydd inom Stockholms stad, såväl för husdjur och sällskapsdjur som försöksdjur. Bidraget till skadade fåglar och vilt bör ses över för att även inbegripa omhändertagande av övergivna husdjur.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** godkänns
2. Verka för att växthusgaserna minskar med målet att Stockholm ska bli en fossilfri stad år 2030
3. Ta fram en plan för stadens arbete med att klara miljökvalitetsnormerna under 2008
4. Samverka med Trafik- och renhållningsnämnden för att fastställa akuta åtgärder under timmar med extremt höga luftföroreningshalter, vilket inbegriper att gator i tätbebyggda områden stängs av dessa timmar
5. Utarbeta metoder för klimatkonsekvensanalyser tillsammans med Stadsbyggnadsnämnden och Exploateringsnämnden
6. Fortsätta att driva på utvecklingen inom området alternativa fordon och drivmedel, bl.a. genom att fortsätta driva Stockholms miljöbilsprojekt
7. Prioritera det kommunala tillsynsansvaret över producentavfallet genom att ta upp frågan i tillsynsplanen
8. Upprätta ett bullerprogram för att minska bullerstörningarna i hela Stockholm
9. Fastställa och genomföra en miljöövervakningsplan som säkerställer kunskap om tillståndet i Stockholms miljö
10. Utveckla informationsarbetet efter erfarenheterna från projekt inom miljömiljarden
11. Dela ut ett ”Skolornas miljöpris”

Socialtjänstnämnden

Alla barn och ungdomar i behov ska nås av stadens insatser.

Fler missbrukare ska förmås upphöra med sitt missbruk.

Barn och unga i behov av stöd

Barn och ungdomar i familjer där våld förekommer, där föräldrar missbrukar eller är psykiskt funktionshindrade är ofta mycket utsatta och behöver socialtjänstens stöd, vilket i miljöpartiets budget stärks med ytterligare 2 mnkr. Barnens behov måste tillgodoses och insatserna göras utifrån ett barnperspektiv.

Utveckla det förebyggande stödet till familjer. För barnet är det ett trauma när föräldrarna far illa och därför är det viktigt att satsa på hela familjen, och inte bara flytta på barnet. Familjestöd i hemmet ska utvecklas, även nattetid om så behövs.

Öka insatserna för att familjehemsvården ska följas upp bättre. Stora brister kvarstår år efter år. Socialtjänstnämnden ska erbjuda stadsdelarna stöd och utbildning för att bättre kunna leva upp till barns lagstadgade rättigheter. För detta avsätts ytterligare 4,5 mnkr.

Satsningarna på Barncentrum ska stärkas med 2 mnkr. Barncentrum består av två delar, ett kunskapscentrum och en operativ del som samordnar insatserna av berörda myndigheter när det gäller barn och ungdomar som misstänks vara utsatta för allvarliga brott, t ex våld eller sexuella övergrepp.

Familjerådgivningen har mycket stor betydelse för att förebygga konflikter och vårdnadstvister. Inte minst för barnen fyller den en mycket viktig funktion. Socialtjänstnämnden ska se till att det inte är kö till familjerådgivningen. För att detta ska kunna uppnås satsar miljöpartiet 2 mnkr extra utöver ordinarie budget.

Många föräldrar upplever att de har för lite tid för sina barn och att kontakten med barnen inte är den bästa utan innehåller mycket konflikter mm. Inom Pre-cens (Preventionscentrum - socialtjänstförvaltningens drog- och brottsförebyggande arbete) arbetar en grupp därför med föräldracirklar kallat Kometprojektet. För närvarande utvecklas flera delar i projektet, för föräldrar till ungdomar och för ungdomar på institution m fl. En version att användas i förskolan efterfrågas också. Det är viktigt att satsningarna på Komet fortsätter.

Inom Stiftelsen Hotellhem bor en grupp ungdomar med allt mer komplicerade problem, som missbruk, psykisk ohälsa och kriminalitet. Stiftelsen har idag inga särskilda resurser för att stödja dessa ungdomar, något som måste prioriteras.

Socialtjänstnämnden ansvarar också för att ordna boende för ensamkommande asylsökande barn och ungdomar.

I staden och i många av de organisationer som staden samarbetar med finns en stor kunskap i att möta vuxna med olika typer av problem. Den kunskapen bör tas tillvara vid familjehemsplaceringar, så att fosterhemsföräldrarna kan få handledning i hur de ska hantera relationen till barnets biologiska föräldrar. Staden ska därför arbeta med att utveckla former för handledning till fosterhemsföräldrar utifrån specialkunskap om de biologiska föräldrarnas speciella problematik och behov.

Kvinnofrid

Våld mot kvinnor är bland annat ett uttryck för den manliga maktstrukturens förtryck av kvinnor. Misshandlade kvinnors behov måste uppmärksammas. Kriscentrum för kvinnor är ett boende för kvinnor som utsatts för misshandel.

Det är viktigt att dygnsavgiften på Kriscentrum är fortsatt låg. För hemlösa missbrukande och misshandlade kvinnor finns några akuta boendeplatser på hemmet Hvilan. Dessa ska följas upp och utvecklas.

Stadens deltagande i Operation Kvinnofrid fortsätter. Stadens representanter ska arbeta för en myndighetssamverkan angående våldtagna kvinnor inom ramen för Operation Kvinnofrid.

Det är viktigt att stödja olika grupper kvinnor som drabbats av våld i nära relationer. Särskilt behöver uppmärksammas den oerhört svåra situation som de våldsutsatta hemlösa kvinnorna befinner sig i. Metoder och arbetsätt behöver tas fram som synliggör dessa kvinnor och deras behov av skydd och stödinsatser. Det är viktigt att stödja alla som utsätts för våld i nära relationer, d.v.s. även kvinnor i homosexuella relationer, men också män i homo- eller heterosexuella relationer.

Mansjourerna har stor betydelse för män som vill kunna diskutera och eventuellt förändra sin syn på manlighet och våld. Stödet till mansjourerna ska stärkas. Alla män som döms för misshandel, och andra som behöver hjälp med att ändra sådana destruktiva mönster, ska kunna erbjudas behandling.

Ett annat uttryck för den patriarkala maktstrukturens förtryck är prostitution. De kvinnor och män som prostituerar sig ska få all hjälp och stöd de behöver för att kunna ta sig ur detta.

Hbt-kompetens

Socialstyrelsen genomförde 2004 en rapport där man granskar hur homo- och bisexuella bemöts i socialtjänsten. Det är i många delar skrämmande läsning om osynliggörande, kränkande kommentarer, diskriminerande särbehandling och överproblematiserande. Till att börja med behövs därför en kartläggning av hur socialtjänsten hanterar frågan om sexuell läggning. Är rutiner och policies utformade för att passa alla klienter oavsett sexuell läggning? Hur är det med bemötandet från enskilda handläggare? Därefter är det dags att ta fram en handlingsplan för en hbt-vänlig socialtjänst. Att slippa mötas av fördomar är i grunden en del av den mänskliga rättigheten att kunna vara öppen med sin sexuella läggning.

Hemlöshet

Vi i miljöpartiet anser att hemlöshet i första hand är ett bostadspolitiskt problem - bristen på bostad är det gemensamma problemet. Därutöver har alla sina unika orsaker till varför livet tagit en vända mot hemlöshet. Staden måste se till att mark avsätts för boende åt alla och som alla har råd att bo i.

Det absolut bästa sättet att motverka hemlöshet är att minska på antalet vräkningar. Målet ska vara noll vräkningar i allmännyttan. Ett samarbete mellan allmännyttans bostadsbolag och stiftelsen hotellhem bör upprättas så att det finns möjlighet för personer som har problem runt bostaden att bo under en period i Hotellhemmets verksamhet under den tid som socialtjänst, andra myndigheter och individens sociala nätverk tillsammans ordnar upp de bekymmer

som är runt hyresgästens bostad. Målet ska vara att personen/personerna ska kunna återvända till bostaden. Om man finner att detta blir svårt ska det finnas hjälp till att byta sin bostad.

Socialtjänsten ska inte agera hyresvärdar utan få tid att fokusera på sina kärnverksamheter. Vi vill se ett större brukarinflytande i boendena varför vi vill ta initiativ till olika lösningar som självbyggeri och/eller självförvaltande. Det är viktigt att de upphandlingar som ska göras tar hänsyn till detta perspektiv. Boendet ska vara en trygg tillvaro utan trappstegar. Trappstegen ska koncentreras i det sociala arbetet som missbruk, psykiatri och liknande.

Skolan möter alla barn och ungdomar. Det ger en unik möjlighet att förebygga psykisk ohälsa och ge stöd där så behövs. Idag är det antligen en accepterad kunskap att det finns barn som är hemlösa. Kanske fungerar inte relationen till föräldrarna, kanske har föräldrarna egna problem. Barnen kan vara utkastade eller själva välja att hålla sig borta från det som på pappret är deras hem. Skolan behöver reagera tidigt på tecken om att något är tokigt, till exempel hög frånvaro. Inte med hot om disciplinära åtgärder men med en vilja att lyssna, förstå och stötta. Vi vill se en ökning av antalet personal ur ett hälsofrämjande perspektiv. Skolsköterska som alltid är närvarande, kurator, psykolog, ökat antal fritidspedagoger behövs.

För de unga som redan hamnat i hemlöshet behövs mycket snabba, tidiga insatser. Ju tidigare man kan bryta desto större chans till ett bättre liv. Att unga hamnar i de äldres värld är förödande. Vi vill därför se ett akutboende för unga vuxna där man får bo eget rum, bli sedd för sitt specifika behov och snabbt få ett varaktigt i en stadsdel. För att detta ska fungera och samtidigt också ge snabba återkopplingar om mer insatser behövs en samordnare. För detta avsätter vi resurser till socialtjänstnämnden. Vi vill se en förstärkt tak-över-huvud-garanti för ungdomar och unga vuxna.

Frivilligorganisationer gör en stor insats i det sociala arbetet mot utanförskap, hemlöshet, missbruk mm. De ”vi-för-oss”-organisationer (brukarorganisationer) som ökar spelar en stor roll. Även de traditionella organisationerna måste få utrymme att utveckla sina verksamheter mot dagens behov. Vi vill att nya organisationer och idéer ska få mer plats och vill därför öka stödet till dessa.

En form av stöd som kan hjälpa hemlösa att skapa nya nätverk och att klara kontakter med myndigheterna är personliga ombud. Vi vill även inrätta en ny funktion i form av en hemlöshetsombudsman. Dit ska hemlösa som exempelvis känner sig kränkta kunna vända sig och få hjälp av jurister. En särskild hemlöshetsombudsman ska också ha till uppgift att granska härbärgena och omsorgen om hemlösa för att kontrollera att de har samma rättigheter som alla andra. Vi vill också att det ska inrättas en särskild brottsofferjour för hemlösa. På så sätt där man ska få handledning och praktisk hjälp av personer som har speciella kunskaper om hemlösas situation.

Åtgärder mot missbruk

Stadens alkohol-, narkotika- och tobaksprogram (STAN-programmet) ger en grundstruktur för det förebyggande arbetet, tidiga insatser samt för vård och behandling. Utbildning av tillståndshavare av serveringstillstånd är en viktig insats för att begränsa tillgängligheten till alkohol och droger. Socialtjänstnämnden ska fortsätta att utveckla Precens stöd och samordning av stadens drog- och brottsförebyggande arbete. Mer resurser ska styras över till förebyggande arbete. Fler drogfria mötesplatser ska skapas, och stödet ska öka till frivilligorganisationer som arbetar med barn och unga. Tidiga insatser för unga vuxna med hög alkoholkonsumtion eller sporadiskt användande av narkotika är betydelsefulla för att bryta begynnande missbruk. Miljöpartiet avsätter 3 mnkr extra för att stärka förebyggande insatser.

Vård och behandling för personer med missbruk ska alltid utgå från individens behov och önskemål. Samarbetet ska utvecklas med andra vårdgivare, t ex landsting, frivilligorganisationer och statliga vårdgivare.

Insatser för personer med psykiska funktionshinder

Staden har det huvudsakliga ansvaret för att ordna boende och sysselsättning för personer med psykiska funktionshinder. Ett nära samarbete med främst landstinget och rättspsykiatri är nödvändigt för att tydliggöra ansvarsförhållanden. Samarbetet mellan staden och landstinget ska utvecklas. Det ska ske i samverkan med brukarorganisationerna och de lokala handikappråden.

Staden ska kunna erbjuda små boendeenheter med individuellt boendestöd samt vid behov heldygnsomsorg i tillräcklig omfattning. Personer med psykiska funktionshinder behöver en meningsfull och daglig sysselsättning. Socialtjänstnämnden ska verka för en förmedling av arbets- och sysselsättningstjänster.

Projektet Socialpsykiatriskt kunskapscentrum finansieras till och med september 2006 genom kompetensfonden och ska lägga grunden för ett kunskapscentrum om sociala insatser för personer med psykiska funktionshinder i Stockholm. Centret ska ha ett brukarperspektiv och stärka metodutveckling för att tillvarata brukarnas erfarenheter. Stödet till Socialpsykiatriskt kunskapscentrum ska fortsätta och kan behöva stärkas.

Öka stödet till frivilligorganisationer

Socialtjänstnämnden samarbetar med ca 100 frivilligorganisationer och ansvarar för bidragsgivningen till dessa. Stödet skall stärkas framför allt till de organisationer som arbetar med barn och ungdomar. Sociala investeringar verkar förebyggande och leder till ett samhälle med färre sociala problem. Det behövs en genomgång av samtliga bidrag som nämnden ger till olika organisationer. I dag får föreningar bidrag som bättre skulle kunna stödjas av t ex landstinget, som Blödarsjukas förening. De bidrag som ges ska styras över till föreningar och organisationer som verkar inom det sociala fältet. Barn och unga skall prioriteras.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Socialtjänstnämnden** godkänns
2. Ha en nollvision för hemlöshet
3. Erbjudna gruppverksamhet och vid behov enskilt stöd för alla barn till missbrukande eller psykiskt funktionshindrade föräldrar
4. Erbjudna stadsdelarna stöd och utbildning för att bättre kunna leva upp till barns lagstadgade rättigheter
5. Utöka samarbetet med Hotellhem och frivilligorganisationer för att motverka vräkningar
6. Följa upp och utveckla de akuta boendeplatserna för hemlösa missbrukande och misshandlade kvinnor
7. Inrätta en hemlöshetsombudsmannafunktion och öka antalet personliga ombud
8. Inrätta en brottsofferjour för hemlösa
9. Stärka de förebyggande insatserna för att minska alkohol- och drogkonsumtionen
10. Ansvara för att utveckla fler boendeformer för personer med psykiska funktionshinder inklusive dubbeldiagnoser
11. Permanenta stödet till Socialpsykiatriskt kunskapscentrum
12. Göra en översyn av bidragen till frivilligorganisationer och styra över stöd till föreningar inom det sociala fältet, barn och unga ska prioriteras
13. Utveckla former för handledning till fosterhemsföräldrar utifrån specialkunskap om de biologiska föräldrarnas speciella problematik och behov
14. Hos Stockholms läns landsting tillkännage Stockholms stads ståndpunkt att Staden förordar att landstinget skyndsamt fattar beslut om att ansöka om tillstånd att starta sprututbytesverksamhet samt att Staden ställer sig bakom och biträder en ansökan från landstinget om att sprututbytesverksamhet etableras i Stockholm

Stadsbyggnadsnämnden: stadsbyggnadskontoret

Bevara Stockholms grönområden, stränder och fria vatten.

Bygg på redan exploaterad mark.

Inkludera klimathotet i den framtida planeringen av staden.

Släpp fram spjutspetsteknik för miljön i fler nya stadsdelar och planera för klimatneutrala bostadsområden på Norra station, Norra Djurgården och Bromma flygfält.

Sätt upp tydliga mål för tillgången till närmatur.

Inkludera de boende i alla åldrar i planeringen av nya bostäder i befintliga områden.

Gör Stockholm till världens mest barnvänliga stad.

Stockholm är en av världens vackraste huvudstäder, det gäller att långsiktigt värna detta. När staden växer är det viktigt att byggandet är långsiktigt hållbart.

Nya bostadsområden och byggnationer påverkar hela Stockholm och det är då väsentligt att exploateringen utvecklar Stockholm åt rätt håll och inte förstör stadens befintliga kvalitéer och sådant som gör staden skön att leva i.

Ett bra boende kräver mer än fyra väggar, det krävs en god helhetlig livsmiljö. Barn skall ha utvecklade lekmiljöer och alla mår vi bra av att känna naturens dofter, följa årstidsväxlingarna och höra fågelsång. Stadsplaneringen ska utgå från långsiktiga strategier för att bibehålla grönska, öppna vatten, ett vackert stadslandskap och arbeta framåtsyftande med miljöanpassat byggande och god infrastruktur.

Ett långsiktigt hållbart Stockholm

För att skapa ett långsiktigt uthålligt samhälle är det viktigt att bygga och planera för minskat bilberoende. Det gäller bl.a. att planera ny bebyggelse i nära anslutning till utbyggd kollektivtrafik vilket i sin tur möjliggör bevarandet av Stockholms gröna kilar, minskar bilberoendet och behovet av nya motorleder. Staden ska motverka en utglesning av regionen och verka för en stjärnformad, sammanhållen bebyggelsestruktur som medger god kollektivtrafikförsörjning.

Ett viktigt verktyg är den gällande översiktplanen, som ska följas. Planering av exploatering och nybyggnation skall ske på redan exploaterad mark. I undantagsfall, vid avsteg från denna princip, skall relevanta ekologiska och sociala kompensationsåtgärder genomföras.

Vid planering av nya bostadsområden måste hänsyn utöver service och behov av förskole- och skollokaler också tas till barn och ungdomars behov av lämplig mark för lek och idrott. Stadsbyggnadsnämnden ska samverka med idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna för att i stadsplaneringen skapa förutsättningar för lek, motion, idrott och rekreation i alla stadsdelar.

En god tillgång till grönområden är en förutsättning för en god boendemiljö. Det skall finnas tydliga mål för tillgången på närnatur. Alla Stockholmare ska ha gångavstånd till en park eller grönområde. Från alla hus ska synas träd eller grönska. Alla förskolor och skolor ska ha tillgång till lek på grönmark och minimikrav på yta och/eller kvalitet måste tas fram.

Stadsbyggnadsnämnden ska i samarbete med övriga nämnder ansvara för att ta fram en naturvårdsplan för att strategiskt kunna planera, samordna och säkra skötseln och omhändertagandet av stadens grönområden. Nämnden bör även tillsätta en ekolog för ytterstaden samt en landskapsarkitekt för att stärka och kvalitetssäkra arbetet med goda utemiljöer i staden.

Naturresevat och strandskydd

Under förra mandatperioden genomfördes flera naturresevatbildningar. Naturresevatarbetet bör fortsätta i hög takt för att skydda våra viktiga naturområden och för att behålla stadens attraktionskraft och lämna efter oss ett vackert, hälsosamt Stockholm till kommande generationer. Naturresevaterna är även viktiga ur ett friluftsperspektiv.

Staden ska till 2015 ha inrättat samtliga naturreservat som utpekats i översiktsplanen. Följande naturreservat vill vi genomföra under mandatperioden: Årsta-skogen-Årsta holmar, Älvsjöskogen, Lillsjön, Kyrkhamn-Lövstaområdet, Fagersjö-Rågsved-Högdalstopparna, Södra och Norra Djurgården. I beslutsunderlagen ska framgå ansvarsfördelning, framtida skötsel och investeringskostnader.

Landskapsparken på Årstafältet måste genomföras som den välbehövliga aktivitetsparken för södra Stockholm som det är tänkt. Arkitekttävlingen för bostäder i området ska avbrytas.

Stadens karaktär som vattenstad är viktig att bevara. Miljöpartiet vill att det ska vara möjligt för stockholmarna att komma ned till stränder vid sjöar och vattendrag. Strandskyddet är värdefullt för att hålla stränderna tillgängliga och bevara de allt färre naturstränder i staden. Vid planering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till vattenlinjer och att det ska finnas gröna områden och stråk utmed stränderna där så är möjligt och lämpligt. Stadsplaneringen har även effekt på vår vattentäkt Mälaren samt bör innehålla riskvärderingar i klimathänseende.

Stadsbyggnadsnämnden ska göra stadens grönkarta offentligt tillgänglig för stockholmarna för att öka kunskapen om Stockholms grönområden och gröna kvaliteter.

Ett Stockholm för alla

Det är väsentligt att stadsbyggnadsnämnden planerar för att minska de mänskliga avstånden mellan olika stadsdelar och för bästa möjliga levnadsvillkor i staden. Ytterstadens attraktionskraft ska ökas genom att byggnader och infrastruktur (främst förbättrad kollektivtrafik) kompletteras utifrån en genomgripande stadsstruktur utgående ifrån befintliga centrum, tillskott av arbetsplatser och genom goda förutsättningar för butiker och annan service i närområdet. Vid nybyggnation av bostäder skall det planeras för blandade boendeformer och fler mötesplatser. Alla Stockholms förorter ska göras attraktiva för alla att leva i. Vi vill bygga bort den funktionsseparerade staden och istället eftersträva en blandad stadsstruktur med arbete, boende och handel integrerat för en levande stadsmiljö.

City måste också planeras annorlunda för att ge fler möjlighet att bo där, vilket ger en mer levande stadsdel. Bostäder skall gå före hotellbyggen och kontor där så är möjligt ur boendemiljösynpunkt. Det gäller att återerövra City, att avkontoriserat och läka sår efter cityrivningarna. Andra möjligheter är att bygga om parkeringshus till bostadshus eller göra påbyggnader på hus i city.

Stenstadens allmänningar i form av torg, gatemark, trottoarer och även inomhusstråk i t.ex. gallerior, skall inte stängas av, privatiseras eller säljas ut. Dessa är viktiga som medborgarnas fria mötesplatser och för en levande stadsmiljö.

Stadsbyggandet ska skapa rum för social gemenskap i både ytter- och innerstaden och medverka till att öka tryggheten och minska segregationen i samband

med större om- och nybyggnationer. Stockholms mångkulturella identitet måste slutligen synas i stadsbilden.

Det bör planeras för fler kollektivhus. Kollektivhusen är inte bara bra ur social synpunkt utan också ur miljösynpunkt då många funktioner nyttjas gemensamt.

Stockholms ambition att bli världens mest tillgängliga huvudstad ska av nämnden mötas genom dess ansvar för den fysiska miljöns utformning i samband med bygglov och detaljplanehantering. Nämnden tillförs medel för att kunna utöva tillsyn över att tillgänglighetsaspekterna tillgodoses. Bostadsanpassningsbidrag ges till personer med funktionshinder för att de ska kunna anpassa sin bostad med hänsyn till sina funktionshinder. Behovet av biståndsinsatser från stadsdelsnämnderna kan minska genom att människor kan bo kvar hemma.

Demokratiskt byggande och barnperspektiv

Staden ska arbeta för att hantera planprocessen demokratiskt, rättssäkert och med god insyn för medborgarna. Idag används i allt högre utsträckning enkelt planförfarande utan programsamråd eller normalt planförfarande med nerkortat programsamråd. En öppen dialog med invånarna behövs för att ta tillvara lokala erfarenheter och åstadkomma en demokratisk process i planärendena. Öppna nämndmöten, en öppnare planprocess och omvänd planprocess med mer av demokratisk insyn behövs. Ambitionen är att stärka de demokratiska principerna i planprocessen och göra det lättare för grupper som inte förstår dagens komplicerade process att göra sin röst hörd i ett tidigare skede. Antalet planhandläggare måste öka för att kunna tillmötesgå behovet av ökat samråd trots ökad press på att snabba upp planeringstiden för bostadsbyggen. Detta främjar demokratiaspekterna i planeringsprocessen.

Det är av stor vikt att på olika sätt tillvarata barn- och ungdomars intressen i planarbetet. Staden måste aktivt inhämta barnens och ungdomarnas åsikter i många fler planärenden och det bör ske varje gång barn- och ungdomars boende- eller vistelsemiljöer berörs. Det är deras framtid vi planerar. Barnkonventionen ska genomföras och förstärkas i planeringsarbetet och olika arbetsmetoder för detta ska utvecklas inom stadsbyggnadsnämnden. Checklistor bör införas i varje projekt som berör barn och ungdomars miljöer.

Stadsbyggnadsnämnden ska i större utsträckning använda sig av omvänd planprocess såsom i Kärrtorpsprogrammet. Vid byggplaner skall generell synpunkter från stadsdelsnämnder, organisationer och medborgare väga tungt.

Stockholms energiplanering

Stadsbyggnadsnämnden har arbetat med att ta fram en energiplan för staden. Det är av strategisk betydelse att denna färdigställs och beslutas så att staden kan ta ett helhetsgrepp över energifrågorna ur ett hållbarhetsperspektiv. Stockholm måste ta ställning till vilka satsningar staden ska göra de kommande åren för att främja införandet av förnybara energikällor och ny energiteknik. Energiplaneringen behöver en mer framsynt inriktning, en satsning på förnybara energikällor och betydligt större satsningar på miljöteknik i byggandet. Energi-effektivisering ska tas in i planering och vid byggandet av nya områden. Erfä-

renheterna från Hammarby Sjöstad, andra svenska samt internationella projekt måste tillvaratas.

Andelen förnybara bränslen inom fjärrvärmens ska öka från 70 % till 80 % vilket kan uppnås med ett nytt biobränsleeldat kraftvärmeverk inom befintlig nätstruktur. Stadsbyggnadsnämnden skall samverka med Fortum Värme och relevanta förvaltningar för att studera en lösning för ökad biobränslebaserad fjärrvärmeproduktion.

Framtida bostadsförsörjning

Beredskapen för produktion av detaljplaner för bostäder ska vara fortsatt hög för att klara den framtida efterfrågan. Det är också angeläget att planera för fler student- och ungdomsbostäder samt för nya förskolor och andra kommunala verksamhetslokaler. Nämnden ska eftersträva en jämn fördelning mellan hyres- och bostadsrätter och uppmuntra områden med blandade upplåtelseformer för att motverka segregation. Fokus för nybyggnation skall dock ligga på stadsutvecklingsområden och att bygga utmed gamla och nya kollektivtrafikleder.

Stadsutvecklingsområden, exempelvis Bromma flygfält, är att föredra framför en spretig "frimärksplanering" på små ytor här och där i staden. Områdesplanering möjliggör en mer omfattande planering för en levande stadsmiljö med bra mötesplatser där stadsbilden inbjuder till gemenskap. Torg, idrottsytor, parkmark och grönmark - stadens allmänningar - är av särskild vikt och måste inkluderas när ett helt område planeras.

För att Stockholm skall vara en långsiktigt fungerande stad är översiktsplanen mycket viktig som styrdokument. Det är angeläget att nämnden söker en bred debatt i samband med uppdateringsarbetet.

Klimatsmart planering

Klimathotet måste få genomslag i den framtida planeringen av staden nu. Att inte planera för extrema vädersituationer är kortsiktigt och kan komma att stå medborgare och samhället dyrt.

Miljökonsekvensbeskrivningarna i samband med översiktplan och detaljplan är viktiga delar och där är det önskvärt med ett ökat klimatfokus. Det finns dock många aspekter i samband med nybyggnadsprojekt som har stor betydelse för klimatpåverkan, men som hanteras i ett annat skede än översiktsplan. Det gäller t ex krav på energieffektiva byggnader, stimulans av bilpoolsbilar, parkeringsnorm, byggmaterial mm. Genom att tydliggöra projektens klimatpåverkan genom en klimatkonsekvensanalys och påvisa alternativ kan rätt åtgärder vidtas för att minska klimatpåverkan.

Stadsbyggnadsnämnden ska fortsätta arbetet med att hitta nya utvecklingsområden där erfarenheterna med miljöarbetet i Hammarby Sjöstad ska tas tillvara, utvecklas och tillämpas. Bromma flygfält kan utvecklas till en klimatneutral stadsdel där spjutspetsteknik för miljön släpps fram fullt ut och det första helt koldioxidneutrala bostadsområdet kan byggas. Även Norra station och Norra Djurgården bör bli klimatneutrala bostadsområden.

Den kraftiga utbyggnaden av bostäder och flera stora infrastrukturprojekt ger ett stort tryck på all tillgänglig mark för bebyggelse, även mark i områden som riskerar att översvämmas av Mälaren. Länsstyrelsens rekommenderar att ingen bebyggelse alls uppförs i områden som riskerar att översvämmas av 100-årsflöden. Stadsbyggnadsnämnden måste se till att i första hand inte planera bebyggelse i översvämningshotade områden enligt Länsstyrelsens rekommendationer. Om ny bebyggelse måste uppföras i översvämningshotade områden ska grönytor bevaras som buffertzoner.

Enskilt viktiga projekt

Det finns ett antal angelägna projekt där stadsbyggnadsnämnden spelar en viktig roll såsom exempelvis ombyggnaden av Slussen, renoveringen av Sergels Torg, ny kongressanläggning i centrala Stockholm och ett nytt stadsbibliotek. Till detta kommer ett antal infrastruktursatsningar där stadsbyggnadsnämnden har en viktig roll att samordna och utveckla framtidens Stockholm.

Staden har ett antal stadsutvecklingsområden såsom Hammarby Sjöstad, Kista, Husarviken-Värtan, Nordvästra Kungsholmen, Liljeholmen, Norra Station och Ulvsunda-Annedal. Dessa områden fortsätter vara högaktuella för byggnation och kontoret ska fortsätta planeringen med inriktning på en tätbebyggd stad med blandade upplåtelseformer.

Kvalitets och trygghetsaspekterna är viktiga frågor att bevaka. Med god planering kan områden planeras med trygghet, god kvalitet och goda dagsljusförhållanden för de boende genom enkla metoder.

I enlighet med översiktsplanen ska företagsområdena värnas. Dessa är viktiga för att behålla arbetsplatserna för bl a tillverkningsindustrin. Det är viktigt att bevara vissa verksamheter och industrier nära stadskärnorna för att minska transporter av dessa varor till staden. Stadens kajlägen måste också bevaras för att göra det möjligt att transportera gods på vattnet till och från hamnstaden Stockholm.

Staden ska bli mer restriktiv att upplåta mark för byggandet av externa köpcentrum.

Stadsbyggnadsnämnden: utrednings- och statistikkontoret

Stadens utrednings- och statistikkontor (USK) är en mycket viktig verksamhet som har unik erfarenhet och kunskap om stadens verksamheter. Kontoret svarar för flera värdefulla lokala utvärderingar, enkätundersökningar och analyser som dokumenterar och ger underlag till att utveckla stadens verksamhetsområden. Denna ovärderliga kompetens ska stanna inom staden och komma Kommunfullmäktige, Kommunstyrelsen, samt samtliga nämnder och styrelser till gagn.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns
2. I samarbete med övriga nämnder ta fram en naturvårdsplan för staden
3. Planera för att de i översiktplanen utpekade områdena blir natur eller kulturresevat inom mandatperioden. Detta gäller bl a Årstaskogen, Älvsjöskogen, Lillsjön, Kyrkhamn-Lövstaområdet, Fagersjö-Rågsved, Högdalstopparna, samt Södra och Norra Djurgården
4. Lägga ner Bromma som flygplats och snarast komma ingång med planeringen för ett klimatneutralt bostads- och verksamhetsområde
5. Tillämpa omvänd planprocess
6. Planera för kollektivtrafikförsörjning av alla större bostadsområden
7. Bygga stad, d.v.s. integrerade bostäder, arbetsplatser, kulturlokaler, service och god närmiljö
8. Utveckla barn- och ungdomsperspektivet i planeringen
9. Ej överföra hanteringen av enkla planärenden till stadsbyggnadsnämnden, de skall fortsatt hanteras av stadsdelsnämnderna

Trafik- och renhållningsnämnden: trafik- och gatuverksamhet

Minska trafikens negativa påverkan på stockholmarnas hälsa.

Släpp fram utrymmeseffektiva transporter och använd utrymmet för att förbättra närmiljön för stadens invånare.

Däcka över eller gräv ner störande vägar.

Stoppa parkeringsplankarna.

Rädda stadens gatuträd.

En attraktiv stad

Stockholm är en vacker stad. Tack vare en framförsynt politik under 1950- och 60-talen, då stora satsningar gjordes på att bygga ut stadens kollektivtrafik har vi i jämförelse med städer som satsat kraftfullt på bilismen också en relativt väl fungerande trafiksituation. Vi ser idag hur många städer i Europa och världen tar kraftfulla grepp i planeringen av sin trafik- och stadsmiljö för att rätta till gamla misstag. Centrala delar av städer stängs av för biltrafik och människor tysta, attraktiva moderna spårvagnar leds in i centrumområdena där de samsas med gående, cyklister, uteserveringar och turister. Trafikplaneringen i Stockholm måste förnyas för att konkurrera med andra städer som sätter stadens invånare och miljön i första hand.

Det finns ingen stor stad i världen som har lyckats bygga bort kö- och trängselproblem i trafiken genom stora vägsatsningar. Med den återinförda trängselskatten har Stockholm ett styrmedel som ger en grund för en stad med fungerade infrastruktur och bra livsmiljö.

Vi ser också vårt mål om att bli en fossilfri stad redan år 2030 som ett led i denna satsning. Alla transporter kan inte ske med kollektivtrafik, därför är det viktigt att staden ställer tydliga krav och uppmuntrar en övergång till miljöanpassade bränslen för både näringslivets och privata transporter.

Hälsa och säkerhet först

Arbetet med att klara normerna för luftkvalitet ska tas på allra högsta allvar. Stockholmarnas hälsa får inte stå tillbaka för bekvämligheten hos enskilda individer i staden eller kranskommunerna. För att minska problemen med hälsofarliga inandningsbara partiklarna i stockholmsluften bör staden uppvakta regeringen för att kunna införa en avgift på dubbdäck. I väntan på statliga regleringar om minskad användning av dubbade vinterdäck ska staden införa dubbla p-avgifter för motorfordon med dubbade vinterdäck, samt att under timmar med extremt höga luftföroreningshalter stänga av utsatta gator inom tätbebyggt område.

Även säkerheten för de som rör sig i eller nära trafiken ska öka så att den av Kommunfullmäktige och Riksdagen antagna nollvisionen blir verklighet. Särskilt viktigt är att förbättra barnens hälsa och säkerhet, framförallt behöver barnens närmiljö och skolvägar bli säkrare.

Om nollvisionen ska uppnås måste flera åtgärder genomföras för att öka trafiksäkerheten. När kommunen upphandlar transporter ska höga säkerhets- och miljökrav ställas. Gator måste byggas om för att förhindra höga farter, till exempel genom upphöjda övergångsställen och avsmalnade gator. Genom införandet av 30 km hastighetsgräns i bostadsområden under förra mandatperioden har antalet skadade och dödade i Stockholmstrafiken minskat kraftigt. Dagens hastighetsbegränsningar behöver följas upp för att se om ytterligare gator behöver få sänkt hastighetsgräns. För att minska fortkörningen behövs mer resurser till polisens trafikövervakning och hastighetskameror. Trafikundervisningen i skolan ska förstärkas och informationskampanjer genomföras för att förändra attityder till hastighetsöverträdelser och andra trafikbrott. Uppmuntra vandrande och cyklande skolbussar till stadens förskolor och skolor för både ökad trafiksäkerhet och hälsa.

Cykelstaden Stockholm

Stockholm stad utsågs till årets cykelfrämjarstad 2007. Det är ett intyg på att stadens långsiktiga arbete med att skapa goda förutsättningar för cykeltrafik ger resultat. Fler och fler cyklister syns i staden och bidrar till en trevligare och säkrare stadsmiljö. Denna utveckling ska fortsätta och underhållas.

Vi vill därför anslå 61 mnkr till investeringar för att bygga ut cykelbanorna enligt stadens cykelplaner för innerstaden respektive ytterstaden. För god framkomlighet och säkerhet på cykelbanorna krävs ett bra underhåll varför vi lägger till 10 mnkr till lagning av hål, snöröjning, städning, borttagning av hinder m fl.

Studier visar att det blir säkrare trafikmiljöer om fler cyklar. Genom att anlägga fler cykelvägar kan antalet trafikfällor minska. Förebyggande information i skolan av polisen om trafik- och cykelsäkerhet, hjälm, etc. minskar också olycksriskerna. Det är viktigt att barn och ungdomar kan ge sig ut och cykla i sin närmiljö. Uppmuntra införandet av cyklande skolbussar till stadens skolor, vilken främjar trafikmiljön, trafiksäkerheten och barnens hälsa.

Anlägg fler stöldsäkra cykelställ vid T-bane- och pendeltågsstationer samt vid strategiska busscentraler och -hållplatser.

Stockholms stad bör tillsammans med Landstinget, Vägverket, Länsstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Naturvårdsverket, Cykelfrämjandet m.fl. intressenter satsa på att kommunicera folkhälso- och miljövinster av ett ökat cyklande.

Det är viktigt att barn och ungdomar kan ge sig ut och cykla i sin närmiljö. Uppmuntra införandet av cyklande skolbussar till stadens skolor, vilken främjar trafikmiljön, trafiksäkerheten och barnens hälsa.

Prioritera utrymmeseffektiva transporter

Stadens utrymme är begränsat och det är därför viktigt att staden vågar prioritera transporter som är utrymmeseffektiva. I en modern storstad måste framkomligheten för gående, cyklister och kollektivtrafik komma i första hand. Fler bilfria gator bör anläggas i staden, bland annat Nordens längsta gågata, mellan Medborgarplatsen och Norrtull. Cykelplanerna för både inner- och ytterstaden ska genomföras och framkomligheten för SL-bussarna ska garanteras. Stadens del av arbetet för att konvertera 4:ans stombusslinje till spårväg och förlänga Djurgårdslinjen till Centralen ska också påbörjas snarast. Därtill ska grundläggande planering ske för förlängningen av Djurgårdslinjen linjen till Nordvästra Kungsholmen.

Rasism får inte styra trafikplaneringen

Behovet av investeringar för att förbättra trafikmiljön är stort i Stockholm. E 18 utmed Järvafältet ska läggas i tunnel när vägen byggs om. Det är uppenbart att miljöförbättringar, som hade skett om ombyggnaden hade genomförts i andra delar av staden, har fått stå tillbaka därför att invånarna i de drabbade förortsområdena har mindre vana och språkliga möjligheter att klaga. Denna diskriminering är inte acceptabel och någon ombyggnad av E18 längs denna del ska ej påbörjas innan tunnelfrågan är löst. Finansieringen av tunneldragningen ska lösas i förhandlingar mellan staden och Vägverket.

Vi anser inte att Förbifart Stockholm ska genomföras. Det är inte en samhälls-ekonomiskt sund satsning för framtiden. Förbifart Stockholm ökar trafiken i länet med 5 %. Det är en myt att kapaciteten ökar och restiden minskar. Det är dessutom klimatfientligt och är det alternativ som orsakar mest klimatutsläpp. Motorvägen är planerad att gå rakt igenom två av stadens naturreservat och kommer att sprida en enorm bullermatta över ett av de ytterst få områden där stadens invånare fortfarande kan uppleva tystnad. Dessutom hotar den vattentäkten varifrån allt dricksvatten i Stockholm tas. För att öka kapaciteten över Saltsjö-Mälarsnittet ska istället ett kombinationsalternativ där trängselskatten och en kraftigt utbyggd kollektivtrafik utvecklas vilket ger effektiva transporter för de flesta i länet.

Inget planeringsarbete ska påbörjas gällande Österleden.

Attraktiv stadsmiljö med kollektivtrafik och nedgrävda vägar

För att klara pendeltågstrafiken genom centrala Stockholm är fyra spår absolut nödvändigt. Fyra spår är också mycket viktigt för att klara den kraftigt ökande inpendlingen från städer runt om Mälardalen och därmed för utvecklingen av hela Mälardalenregionen. Därför är det angeläget att genomföra Citytunneln. Det är också mycket viktigt att komma överens om finansiering av den fortsatta Mälardalenbanan, det vill säga fyra spår hela vägen från Karlberg till Kalhäll, så att även detta arbete kan påbörjas.

Centralbron från Södermalm till Tegelbacken utgör ett jättesår i Stockholms mest centrala del. Möjligheten att däcka över Centralbron och järnvägsspåret ska undersökas som ett billigare alternativ till en nedgrävning av Centralbron. En överdäckning skulle möjliggöra att ett helt nytt parkstråk kan anläggas ovanpå och att denna del av staden blir tillgänglig för alla stockholmare, med helt nya ytor för gångtrafikanter, cyklister, restauranger och caféer.

Planering bör även påbörjas för nedgrävning eller överdäckning av Nynäsvägen genom gamla Enskede, Älvsjövägen och Örbyleden.

Staden bör på alla sätt påskynda utbyggnaden av tvärbanan till Slussen, Kista och Universitetet via Solna samt snabbspårväg Syd. För att påskynda igångsättningen av arbetet ska staden, i den mån det behövs, erbjuda landstinget och/eller Banverket förskottslån.

Arbetet med Norra länken ska avbrytas. Nya motorleder ger ökad biltrafik, vilket går mot stadens mål om att minska utsläppen av växthusgaser och att förbättra miljön. Det är inte heller acceptabelt att Stockholms skattebetalare subventionerar kranskommunernas (i detta fall Lidingöbornas) miljöförstörande bilresande in till staden genom att stå för en del av investerings- och driftskostnaderna. Istället ska effekterna av den återinförda trängselskatten och en utbyggnad av kollektivtrafiken studeras för att minska den störande trafiken på bland annat Valhallavägen.

Arbetet med att upphandla biogasbåtar för persontrafik på Stockholms inre vatten ska återupptas så att den första linjen kan tas i bruk under 2008. Bilpooler bidrar till att antalet bilresor kan minska och att trafiksystemet utnyttjas bättre. Det är viktigt att staden skapar utrymmen och särskilda parkeringsmöjligheter för bilpoolsbilar i både gamla och nya bostadsområden. Trafik- och renhållningsnämnden ska bidra till utvecklingen även genom att själva upphandla bilpooltjänster, istället för att ha egna tjänstebilar. Det skulle innebära bilarna utnyttjades maximalt dagtid på vardagar, då de används i tjänsten, och på kvällar och helger då de utnyttjas av privatpersoner.

Stoppa parkeringsplankarna

För att klara framkomligheten i staden för utryckningsfordon, bussar och näringslivets transporter samt säkerheten för cyklister och gångtrafikanter är det ytterst viktigt att stadens parkeringsregler följs. Arbetet med en högre andel fordon som parkerar rätt ska intensifieras. Samtidigt ska parkering i ökad ut-

sträckning ske på tomtmark, kombinerat med att motsvarande mängd gatumark frigörs för andra ändamål.

Det generella parkeringsförbudet i Hammarby sjöstad ska återinföras. Systemet fungerar bra och bör införas vid planering och byggnation av nya bostadsområden. En översyn behövs av boende- och arbetsparkering i hela staden med syfte att få ett mer rättvist och effektivt regelverk grundat på likvärdiga principer.

Rädda stadens träd!

En stor del av innerstadens 12 000 gatuträd är hotade. 2 000 träd har slutat växa och 2 000 är döende. Många träd har mist upp till 90 % av bladvolymen. För att rädda stadens träd har projekt finansierat av miljömiljarden utvecklat en metod för att restaurera markförhållande och det praktiska arbetet har påbörjats. Det är mycket viktigt att detta arbete tillåts fortsätta i högt tempo. Det är också viktigt att befintliga träd som saknar förutsättningar för att utvecklas ersätts med nya träd som planteras i en uppbyggnad med nya jordar. För att påskynda detta arbete tillsätter vi 5 mnkr extra under 2008.

Samordna transporter

Stockholms stad är en stor inköpare av olika varor. Omkring 9000 leverantörer försörjer stadens 1540 arbetsplatser med varor. Leveranserna av dessa gods bör samordnas så att allt gods transporteras till en särskild godscentral för omlastning. Samordningen beräknas ge en halvering av körsträckorna och innebär att dieselfordon ersätts av miljöfordon. Vi anser att det är mycket viktigt att denna verksamhet utvecklas.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Trafik- och renhållningsnämndens trafik- och gatuverksamhet** godkänns
2. Påbörja stadens arbete för snarast möjligt förlänga Djurgårdslinjen till Centralen och konvertera 4:ans stombusslinje till spårväg, med vidare sträckning till Värtanområdet
3. Ej påbörja något arbete med ny dragning av E18:an vid Tensta-Rinkeby innan överenskommelse är träffad med Vägverket om att lägga vägen i tunnel vid Järvafältet
4. Avbryta arbetet med Norra länken och ej påbörja något planarbete för nya motorvägar som Förbifart Stockholm och Österleden. Först måste staden utveckla systemet med trängselavgifter och utbyggd kollektivtrafik
5. Utredda möjligheten att däcka över Centralbron och järnvägsspåren med syfte att anlägga en park ovanpå
6. Införa dubbla p-avgifter för motorfordon med dubbade vinterdäck samt under timmar med extremt höga luftföroreningshalter stänga av utsattagator inom tätbebyggt område
7. Genomföra projektet Nordens längsta gågata mellan Medborgarplatsen och Norrtull
8. Intensifiera arbetet med genomförande av cykelplanerna för innerstaden respektive ytterstaden

9. Fortsätta båtlinjen från Hammarby sjöstad till Nybrokajen och ta in biogasbåtar i trafiken under 2008
10. Genomföra en översyn gällande boende- och nyttoparkering i hela staden med syfte att få ett mer rättvist och effektivt regelverk grundat på mer likvärdiga principer
11. Ta fram en plan och intensifiera arbetet för att rädda stadens gatuträd

Trafik- och renhållningsnämnden: renhållningsverksamhet

Bidra till att genererat avfall per invånare minskar.

Öka mängden avfall som nyttiggörs.

Öka mängden insamlat farligt avfall.

Bidra till att öka produktionen av biogas.

Bidra till att andelen fastighetsnära källsortering ökar.

Allt avfall kan bli nya varor och energi

EU:s avfallshierarki ska styra nämndens arbete. Första steget i avfallshierarkin är att minimera uppkomsten av avfall. Trafik- och renhållningsnämnden måste i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, konsumentnämnden och andra nämnder ska utveckla strategier för att minska avfallsmängderna som idag ökar.

För att öka återanvändning bör nya sätt att främja återbruk prövas. Utvecklingen ska även gå mot mer källsortering och återvinning av material. Biologiskt avfall och avloppsvatten kan exempelvis bli biogas till bussar, bilar och spisar. Miljöpartiet drev under förra mandatperioden på utvecklingen av insamling av mer biologiskt avfall för att kunna producera egen energi i Stockholm. En förutsättning för att kunna använda utsorterade material är att vi blir bättre på att sortera ut det farliga avfallet. För att människor ska vilja källsortera vill vi se till att det blir lätt att lämna olika typer av avfall och att taxan är betydligt lägre för den som sorterar.

Infrastruktur för avfallshantering

Återvinningscentralerna utgör en viktig del i infrastrukturen avseende avfallshantering. Flera återvinningscentraler har öppnat och antalet turer för den mobila miljöstationen utökats. Stockholms stad med sin växande befolkning behöver fler återvinningscentraler för att kunna omhänderta stockholmarnas sorterade avfall. Två återvinningscentraler bör anläggas - en i Bredäng/Sätra och en mindre för avfall från hushåll i Värtahamnen (Banantomten). Det bör utredas om en underjordisk återvinningscentral för industrins avfall kan anläggas i det outnyttjade tunnelsystemet mellan Gasverket och Värtaverket.

Regeringens nationella mål om att samla in 35 % organiskt avfall till år 2010 kräver att ett system för insamling och nya anläggningar för behandling av organiskt avfall byggs upp. Huvudinriktningen att producera biogas kvarstår.

Det finns en marknad för förädlade produkter från organiskt avfall. Om marknadsmässighet tillämpas vid uppbyggnaden av produktionskapaciteten minime-

ras stadens kostnader. Ett regionalt samarbete är av stor vikt. Kompostering är ett fortsatt möjligt alternativ för en del av det renaste organiska avfallet. Stockholm bör bli bättre på att på ett effektivt sätt ta hand om organiskt avfall och omvandla det till biogas. Det finns intressanta modeller i andra kommuner som kommit längre, t.ex. Linköping eller Västerås. I Västerås har man bl.a. i en gemensam satsning med det kommunala fastighetsbolaget utvecklat ett välfungerande system för att ta vara på det organiska avfallet från hushåll i flerfamiljshus. Det finns också en stor potential i avfallet från våra skolor. Stockholm bör genomföra ett pilotprojekt för att testa nya metoder för att omvandla avfall till biogas, där man också drar lärdom av andra kommuner.

Att gräva ned återvinningsstationerna skulle inte lösa insamlingen av förpackningar och returpapper i Stockholms stad. Förpackningsindustrin är ansvarig för att omhänderta avfallet och anser att det inte är ekonomiskt möjligt med ett system där återvinningsstationerna är placerade under marknivå. På många håll i staden är det fysiskt omöjligt med nedgrävning av stationer på grund av de tekniska system som finns under jord samt att systemet inte passar för alla fraktioner. Det primära är att minska den totala mängden avfall och uppvakta regeringen och Naturvårdsverket för att få till stånd föreskrifter som tydliggör vem som ska ta det ekonomiska ansvaret för ett fungerande insamlingsystem.

Inriktningen att utveckla den fastighetsnära källsorteringen kvarstår. Vi vill fortsätta förbättra Stockholms avfallshantering med moderna fastighetsnära stationer, dels genom samarbete med materialbolagen, dels genom att ställa krav på byggherrar för installation av fastighetsnära källsortering vid nybyggnation. Denna infrastruktur måste vara en del av försörjningen vid bostadsbyggande och även i det befintliga bostadsbeståndet. Innan systemet med fastighetsnära källsortering fungerar tillfredsställande finns återvinningsstationer som komplement. Antalet återvinningsstationer kan behöva öka och behållarna bli större. En förutsättning för att få markupplåtelse för återvinningsstationer ska vara att det finns åtaganden om utbyggnad av den fastighetsnära insamlingen för hushåll och en utveckling av ett fungerande system för insamling av verksamheternas förpackningar och returpapper. Det måste också finnas långtgående garantier för hur återvinningsstationerna sköts.

För att underlätta för medborgare att lämna ifrån sig sitt farliga avfall krävs en utbyggnad av fasta miljöstationer samt en fortsatt utveckling av den mobila insamling av farligt avfall. Elektriskt och elektroniskt avfall faller sedan augusti 2005 under producentansvaret, men nämnden ska fortsätta verka för fler insamlingsplatser.

Differentierad renhållningstaxa

Renhållningstaxan är differentierad och ska fortsätta utvecklas så att den än mer ska stimulera till minskade avfallsmängder, ökad källsortering och därmed minskad miljöbelastning. Vi vill ytterligare öka differentieringen av renhållningstaxan i syfte att öka incitamenten för att minska avfallsmängderna och öka källsorteringen för en minskad miljöbelastning. Inriktningen mot tvåveck-orshämtning ska fortsätta.

Samverka med medborgare och näringsidkare

Kommunerna har fått ett utökat informationsansvar för avfallshanteringen i sin helhet. Kommunikation och dialog med medborgarna är avgörande för att uppnå stadens mål. Det är viktigt att stadens information till medborgarna sker på ett enhetligt sätt och att den är lättillgänglig. Nämnden ska utveckla det informationsarbetet som rör producentansvarsavfallet och vidareutveckla informationen till medborgare och verksamheter, särskilt småföretagare, om var och när de olika avfallsfraktionerna kan lämnas.

Ett nära samarbete med förpackningsindustrin och återvinningsindustrierna är viktigt. Det behövs även ett mer utvecklat samarbete mellan renhållningsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, som är tillsynsmyndighet över producentansvaret samt tillståndsmyndighet för mindre verksamheter. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bör vid tillståndsgivningen ställa krav på att verksamheterna har godkända källsorteringssystem.

Stockholms stad bör uppvakta regeringen för att införa pant på snabbmatsförpackningar för att minska nedskräpningen i staden.

Tidigare års balanserade överskott på 85,9 mnkr ska finansiera de kommande årens planerade underskott.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Trafik- och renhållningsnämndens renhållningsverksamhet** godkänns
2. Genom dialog med förpackningsindustrin, medborgare och näringsidkare minska mängden avfall per invånare
3. Öka andelen avfall som återanvänds och återvinns
4. Genom ökad differentiering av renhållningstaxan stimulera till minskade avfallsmängder, ökad källsortering och därmed minskad miljöbelastning
5. Säkerställa att regeringens nationella mål om att samla in 35 % organiskt avfall till år 2010 uppnås för staden
6. I samverkan med Stockholms stads bostadsbolag utveckla ett välfungerande system för att ta tillvara på det hushållsnära organiska avfallet
7. Införa fastighetsnära källsortering vid nybyggnation och fortsätta samarbetet med materialbolagen för att öka andelen fastighetsnära källsortering i befintligt bostadsbestånd
8. Genomföra nyetableringen av återvinningscentraler
9. Bidra till att öka produktionen av biogas
10. Öka andelen insamlat farligt avfall
11. Uppvakta regeringen om att införa pant på snabbmatsförpackningar

Utbildningsnämnden

Skolan - en plats där man växer som människa.
 Barnens fria tid viktig - satsa på skolbarnsomsorgen.
 Likvärdiga villkor.
 Ökat elevinflytande.
 Ökat stöd till barn med särskilda behov.

Inom den pedagogiska verksamheten gör vi inga besparingar. Vi ökar grundskolans schablon med 5,6 %, skolbarnsomsorgens med 4,5 % och gymnasieskolans med 3 %. Den enda schablonen som vi anser täcker prisökningar och löner är grundskole- och särskoleschablonen.¹ Övriga schablonnivåer anser vi inte täcka pris- och löneutvecklingen.

Vi anser att den borgerliga majoritetens schablonnivå för förskola täcker pris- och löneökningar men det är ingen satsning. Vi gör en reell satsning på totalt 90 mnkr på mindre barngrupper i förskolan. Vad gäller förskola i enskild regi har vi lagt pris- och löneökningar i schablonen, på grund av de otydliga underlag vi fick tillgång till. Satsning utöver pris- och löneuppräkningsplanen är 30 mnkr.

		Majoritetens budget	Miljöpartiets budget
Förskola	Schablon enskild regi	+4,4 %	+5,2 %
Skolbarnsomsorg	Schablon	+2,6 %	+4,5 %
Grundskola	Schablon	+5,1 %	+5,6 %
Särskola		+6,5 %	+6,5 %
Gymnasieskola		+2 %	+3 %
Besparing		-153,5 mnkr	0
Summa skillnad i kr			+84,9 mnkr
Förskola	Mindre barngrupper	0	90 mnkr
Förskola	En avgiftsfri månad	0	17,8 mnkr
Förskola	Modersmål i förskolan	0	4 mnkr
Grundskola	Satsning på barn med särskilda behov	0	20 mnkr
Grundskola	Satsning på elevers personliga utveckling	0	7 mnkr
Grund-, sär- och gymnasieskola	Stimulansbidrag till demokratiutveckling	0	7 mnkr
Grund-, sär- och gymnasieskola	Uppföljning av likabehandlingsplaner, likabehandlings-	0	7 mnkr

¹ Miljöpartiets budget bygger på bedömningar vi har gjort utifrån de preliminära underlag vi har fått. För en exakt bedömning av pris- och löneökningar hade vi behövt mer utförligt underlag men vi har gjort vårt yttersta för att få en korrekt och transparent budget.

	utbildning och mobbningsåtgärder		
Grund-, sär- och gymnasieskola	Utveckling av elevvården	0	4 mnkr
Grund-, sär- och gymnasieskola	Utveckling av individuella utvecklingsplaner	0	7 mnkr
SFI	Satsning på SFI	0	50 mnkr
KomVux	Satsning på KomVux	0	15 mnkr
TOTAL ÖKAD SATSNING FÖRSKOLA OCH UTBILDNINGSNÄMND			+313,7 mnkr

Utbildningsnämnden är Sveriges största kommunala nämnd/förvaltning. Att flytta grundskolan, skolbarnsomsorgen och särskolan till utbildningsnämnden har inneburit en gigantisk centralisering. Möjligheterna till samarbete med fritidsverksamheterna och de sociala verksamheterna riskerar att försämrats. Möjligheten till dialog och direktkontakt med de politiker som bestämmer över skolan försvåras för föräldrar och elever. En självklar konsekvens är att öppna utbildningsnämndens möten för allmänheten och att tydligt offentliggöra ärendenas innehåll.

Den lokalöversyn som genomförts har skapat stor oro bland föräldrar, elever och personal. Skollokaler ska utvecklas utifrån de pedagogiska krav som finns när det gäller innehåll och programstruktur på den enskilda skolan. Eftersom elevantalet förändras över tiden är det angeläget att skollokalerna ger möjlighet till en flexibel användning. När underhållsåtgärder eller verksamhetsanpassningar utförs i skollokalerna ska även tillgänglighetsanpassningar genomföras.

Enligt skollagen måste varje kommun i Sverige ha en kommunalt driven grundskola. I praktiken består Stockholm av ett antal stadsdelsområden med samma invånarantal som en stor svensk kommun. För att möta de behov som finns i Stockholm med inflyttning, avstånd och växlande storlekar på barnkullar anser vi att behövs minst en kommunal grundskola i varje stadsdel, och i en del stadsdelar behövs det flera.

Den kommunala skolan är viktig då den riktar sig till alla barn och har en skyldighet att ta emot alla barn i sitt upptagningsområde. Med rätt driven utbildningspolitik kommer också den kommunala skolan att vara attraktiv för alla elever.

En stark och attraktiv kommunal skola behöver inte vara hotad av nya fristående skolor. Vi tror att en mångfald av huvudmän inom utbildningsverksamheten i kommunen har potentialen att stärka och utveckla vår skola och barnens utveckling i skolan. Genom en mångfald av pedagogiska former kan fler barn nå sin fulla potential.

I en del fall kan principen om den kommunala skolan dock vara hotad av en stark uppmaning till avknoppning som den vi ser i Stockholm just nu. Vid varje avknoppningsärende är det viktigt att ha ett brukarperspektiv.

Skolan - en plats där man växer som människa

Grunden till en bra skola är en god undervisning inom en rad viktiga ämnen. Inte minst är det viktigt att lyfta fram de praktiska och estetiska ämnena. Men dagens skola har också andra uppgifter än att bara lära ut faktakunskaper. Vägen till en bra skolmiljö nås inte genom att införa ordningsbetyg i mycket tidig ålder eller genom att skriva in skol i betyget. Kunskap är en utvecklingsprocess! Det krävs andra sätt för att skapa en plats där barn och ungdomar lär sig läsa och räkna, samtidigt som de får möjlighet till stärkt självkänsla och förmåga att stå upp för alla människors lika värde men emot grupptryck. Det krävs mycket av dagens skola! Utbildningsnämndens roll är att ge alla som jobbar ute i vardagen stöd och underlätta deras arbete med att garantera en skola av bra kvalitet.

Många skolor fungerar mycket bra. Elever och lärare trivs och tycker det är roligt att gå till sin arbetsplats. Tyvärr hörs detta allt för sällan i den offentliga debatten som fokuserar enbart på problemen. Den auktoritära tendensen i skoldiskussionen är olycklig. Vi menar att skolan ska vara en harmonisk arbetsplats för både elever och lärare. Det får man genom respekt och förtroende, inte med strikta hierarkiska regler som överordnade (lärare) begär att underordnade (elever) ska följa. Miljöpartiet vill se en skola där vi jobbar efter en positiv rättighetssyn och arbetar gemensamt på skolorna för en förändring i linje med skolans värdegrund och uppdrag med demokratisk fostran.

Skolan ska vara en plats där barn och ungdomar växer som människor. Vi tycker att detta är så viktigt att skolan ska avsätta tid för att eleverna ska lära sig konstruktiva sätt att lösa konflikter och hantera känslor. Detta är livsviktiga färdigheter som motverkar mobbning. Trygga barn som själva känner sig respekterade har lättare att respektera andra. Men mobbning är också en ledarskapsfråga. Alla vuxna i skolan ska ingripa snabbt och kraftfullt mot mobbning. Däremot behöver det inte ske genom mer auktoritära metoder i skolan. En lärare med auktoritet behöver inte auktoritära metoder. Pedagogik är skolans främsta verktyg och så vill miljöpartiet att det ska förbli. Förbud, tvångsåtgärder och betyg i låga åldrar kommer inte att skapa en bättre skola där våra barn och unga kan växa och förberedas för att bli bidragande medmänniskor i ett öppet och inkluderande samhälle.

Lika rätt

Skolan har en viktig roll i arbetet med jämställdhet och pojkars och flickors lika villkor. I staden finns det ett antal lärare som har utbildats till genuspedagoger. Dessa bör användas i arbetet med att förstärka jämställdhetsarbetet på skolorna. Skolverket har nyligen granskat läromedel och funnit att de innehåller många fördomar. Det är oerhört allvarligt och kräver en ökad medvetenhet av dem som väljer och använder läromedel. Skolans roll är att arbeta medvetet med att öka kunskaperna om diskriminering i Sverige. Det gäller all diskrimi-

nering, oavsett etnisk bakgrund, religion, funktionshinder, sexuell läggning, könsidentifikation, könsuttryck eller geografisk hemvist.

Sedan 2006 finns ett krav på att alla skolor ska ha en likabehandlingsplan, och denna plan ska även innehålla rätt till likabehandling oavsett sexuell läggning. Skolverkets undersökning från juni 2007 visade att en stor del av Stockholms skolor inte lever upp till lagens krav på en likabehandlingsplan. På ett stort antal förskolor och några skolor saknas plan helt och hållet, och på andra håll saknas plan för delar av verksamheten. Bland bristerna märks att planen inte är förankrad hos dem de berör, är allt för generell, eller att de faktiska åtgärderna inte lever upp till lagens krav.

Det är helt oacceptabelt att Stockholm inte kan erbjuda alla elever utbildning utan risk för att utsättas för diskriminering eller kränkningar på grund av sexuell läggning. Därför måste ekonomiskt utrymme ges till skolor att prioritera arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Det ska ske dels genom regelbundna, obligatoriska kurser om hbt och heteronormativitet för lärare, och dels genom att tid och resurser avsätts för att utforma och implementera en likabehandlingsplan för skolans alla verksamheter. Miljöpartiet satsar 7 mnkr på uppföljning av likabehandlingsplaner.

Skolbarnsomsorgen

Barnens fria tid är lika viktig som skoldagen. Den speciella kompetens som fritidspedagogerna och personalen inom skolbarnsomsorgen har måste uppvärderas och få större tyngd då skola och skolbarnsomsorg integreras. Samverkan ska ske på lika villkor.

Likvärdiga villkor för alla förskolor och skolor

Alla barn är olika. En pedagogik och skola som passar ett barn kanske inte passar ett annat. Därför ska det finnas både kommunala och fristående förskolor och skolor så att barn tillsammans med föräldrar kan välja det som passar dem. Miljöpartiet anser att alla skolor som följer skollagen och läroplanen och som är öppna för alla barn oberoende av kulturell bakgrund och religionsinriktning ska ha likvärdiga ekonomiska villkor.

Utveckling genom dialog

Alla elever och föräldrar har rätt att veta hur skolarbetet går i förhållande till både egna och skolans mål. Detta kan ske genom en bra och hela tiden pågående dialog som bygger på ömsesidighet. Däremot tror vi att skriftliga omdömen från år ett innebär mycket merarbete för lärarna samtidigt som de skapar en form av "betygsbedömning" av mycket små barn. Lärarna vet redan idag mycket om elevernas kunskaper och det är inte ytterligare bedömning som behövs utan snarare möjlighet att sätta in stöd och åtgärder. Framförallt måste det till mer dialog mellan lärare och föräldrar - det får aldrig ersättas av skriftlig kommunikation.

Betygsättning är en myndighetsutövning och i den mån det ska genomföras ska den ske utifrån hur väl eleven har nått de uppsatta målen, inte hur eleven är som person. Ordningsbetyg och skriftliga omdömen i tidig ålder är tecken på

en omodern och felaktig utveckling i skolan. Arbetet med de individuella utvecklingsplanerna ska istället få mer resurser och kompetensen bland skolans personal om hur arbetet med dessa kan utvecklas ska öka. En individuell utvecklingsplan blickar framåt och hjälper eleven att utvecklas och stärka sina kompetenser. Stockholm bör bli bäst i Sverige på att arbeta och nyttja de individuella utvecklingsplanerna för att stärka sina elever att utveckla de kompetenser som är fastställda i kursplanerna. För detta öronmärks 7 mnkr i budgeten.

Ökat elev-, student- och föräldrainflytande

Skolan är elevernas arbetsplats där de tillbringar en stor del av sina liv. Självklart ska vi lyssna till deras åsikter i olika frågor och låta dem påverka skolans vardag i stor utsträckning. Den väl fungerande elevmajoriteten på Globala gymnasiet har tyvärr avskaffats från riksnivå. Vi hade tvärtom önskat att fler skolor skulle använda sig av Globala gymnasiets exempel men regeringen driver nu utvecklingen åt motsatt håll. Att utan utvärdering avsluta försöket med elevstyrda skolor är oseriöst framförallt mot de elever och skolläda som framgångsrikt arbetat med detta i flera år. Stockholm bör därför fortsätta med och utöka antalet gymnasier med elevmajoritet i styrelserna.

På miljöpartiets initiativ har det inrättats en elevrådsombudsman i Stockholm, vilket är början till större elevdemokrati. Utbildningsförvaltningen har tidigare beslutat att elevrådsombudsmannens arbete nu sker inom ramen för Elevorganisationens arbete. Vi utgår från att detta arbete fortsätter under 2008. Därutöver behövs även en elevombudsman för enskilda elever som känner sig illa behandlade.

En förutsättning för ökat elevinflytande är att eleverna får kunskap om sina rättigheter och att tydliga och förståeliga mål finns utarbetade och är kända av eleverna. Både skollags- och arbetsmiljölagstiftningen ger eleverna rätt till inflytande. Metoderna för arbetet med elev- och föräldrainflytande behöver utvecklas. Särskilda stimulansbidrag bör ges till skolor som vill satsa på demokratiskt utvecklingsarbete. Det pedagogiska värdet av en demokratisk skola är ovärderligt.

När förslag finns om att begränsa intaget till en skola, lägga ner en skola eller genomföra förändringar som är av stor betydelse för personal och elever måste tillfälle ges för både anställda och elever att framföra sina synpunkter på förslaget innan beslut tas. Möjligheterna för eleverna till påverkan och dialog måste utvecklas.

Gröna skolgårdar

Skolgårdarna är en viktig del i elevernas skolmiljö. De ska vara roliga, stimulera till rörelse och också ge möjlighet till återhämtning och vila. Genom Miljömiljarden har 31 förskolor och skolor fått möjlighet att rusta upp sina gårdar. Då miljöpartiet i sin budget avsatt en ny miljömiljard kan detta arbete fortsätta inom ramen för denna men på sikt ska arbetet med gröna skolgårdar vara en naturlig del av SISAB:s arbete.

Skolorna har använt sig av ett elevaktivt arbete i förnyelseprocessen. Detta är en del i arbetet med att eleverna ska få möjlighet att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och skaffa sig ett personligt förhållningssätt till miljöfrågor.

Elevhälsa

I Sverige har antalet unga som lider av oro, ångest, värk och depression ökat, i vissa fall fyrdubblats sedan 80-talet. Vårt samhälle präglas idag av utanförskap och växande psykisk ohälsa. Detta får konsekvenser, särskilt för skolan. Elevhälsoarbetet ska skapa tillit till den egna förmågan utifrån de olika förutsättningar och behov eleverna har. Varje elev har rätt att få utvecklas i skolan och få känna den glädje som det innebär att göra framsteg och övervinna svårigheter. Uppföljningen och utvärderingen av barns och ungdomars psykiska hälsa fungerar dåligt och det saknas idag ett helhetsgrepp över insatser mot psykisk ohälsa, en sammanhållen strategi och tydliga och uppföljningsbara mål. Detta är ohållbart för de kommande åren då skolans målpuppfyllelse och elevers möjlighet att utvecklas enligt skolplanen blir lidande av situationen.

Samhället blir alltmer differentierat och individualiserat. Det ställer extra krav på skolan att utveckla kompetenser hos elever som möjliggör en hantering av detta. Den psykiska ohälsan bland barn och unga visar inte heller några tecken på att avta, varför elevhälsopersonalens arbete tillsammans med skolans pedagoger för att erbjuda en bra miljö för lärande behöver fortsätta och utvecklas ytterligare. Den ökade psykiska ohälsan bland unga tyder på att förskolans och skolans insatser för att utveckla kompetenser inte fullt ut motsvarat de ökade krav som finns i dagens individualiserade och informationstäta samhälle.

Elevhälsan ska vara lättillgänglig för eleverna och finnas i skolmiljön. Elevhälsoarbetet ska vara förebyggande och integreras i skolans alla verksamheter. I elevhälsan bör ingå medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Kuratorer och skolsköterskor ska finnas tillgängliga. Lärares fortbildning bör utvecklas så att de blir bättre rustade att så att skolan bättre främjar elevernas psykiska hälsa. Stresshanteringsmetoder på skolschemat bör införas.

Skolan möter alla barn och ungdomar. Det ger en unik möjlighet att förebygga psykisk ohälsa och ge stöd där så behövs. Idag är det antligen en accepterad kunskap att det finns barn som är hemlösa. Kanske fungerar inte relationen till föräldrarna, kanske har föräldrarna egna problem. Barnen kan vara utkastade eller själva välja att hålla sig borta från det som på pappret är deras hem. Skolan behöver reagera tidigt på tecken om att något är tokigt, till exempel hög frånvaro. Inte med hot om disciplinära åtgärder men med en vilja att lyssna, förstå och stötta. Vi vill se en ökning av antalet personal ur ett hälsofrämjande perspektiv. Skolsköterska som alltid är närvarande, kurator, psykolog och ökat antal fritidspedagoger behövs.

Förebyggande och tidiga insatser för barn och unga kräver en ökad samordning och samverkan mellan föräldrar, lärare, skolhälsovård, skolans elevhälsa, socialtjänst, barnpsykiatri, mödravård och barnavårdscentral.

Gymnasieskolan – en energieffektiv och miljövänlig arbetsplats

De kommunala gymnasierna ska erbjuda bra och konkurrenskraftiga utbildningar. Grundprincipen ska vara att antalet utbildningsplatser anpassas efter elevernas förstahandsval. Staden har många stora gymnasieskolor och behöver satsa på mindre gymnasieenheter.

Stadens stora gymnasieskolor passar bra för att pröva ny teknik när det gäller t ex energiåtgärder. Solceller och liknande ny teknik som installeras kan på ett naturligt sätt blir ett inslag i undervisningen. Det är viktigt att skolorna fungerar som föregångare när det gäller att vara miljövänliga och energieffektiva arbetsplatser. När nu energiprogrammet får en nystart i Kista vore det en bra markering att installera t ex solceller.

Skolan ska öka samarbetet med t.ex. kulturinstitutioner, högskola/universitet och näringsliv. Inom de yrkesförberedande programmen ska den arbetsförlagda utbildningen stärkas och förbättras i nära samarbete med respektive bransch. Ett bra exempel på en lyckad satsning är Skärholmens gymnasiums samarbete med Stadsteatern. Vi ser positivt på lärlingsutbildning.

Svenska för invandrare (SFI)

Vuxenutbildningen och SFI är oerhört viktiga verksamheter där kvaliteten och lärarnas status behöver höjas. Svenska för invandrare är en ständigt ifrågasatt studieform, bland annat av Skolverket i juni 2007. Här behövs arbetsro och en schablonhöjning, snarare än minskning enligt majoritetens budget för 2008-2009. Ett lämpligt tillfälle att göra detta är inför den nya upphandlingen. Undervisningsmiljöer och arbetssätt som i högre grad möter individuella behov ska utvecklas inom SFI och utbildningen för vuxna. Skolverkets statistik visar att Stockholm satsar mindre än en tredjedel så mycket pengar per heltidsstuderande inom SFI som exempelvis Göteborg. För att förbättra kvaliteten på SFI i Stockholm gör miljöpartiet en satsning på 50 mnkr för 2008.

KomVux

Livs chanser innebär bland annat att det aldrig ska vara för sent att utbilda eller vidareutbilda sig. Här ska KomVux finnas som en möjlighet till en andra chans. När majoriteten nu vill satsa på lärlingsutbildning, vilket vi tycker är bra, måste man också se kopplingen till KomVux som en viktig möjlighet att senare läsa in teoretiska ämnen. I miljöpartiets budget satsas 35 mnkr extra på KomVux.

Det är bra att förutsättningslöst analysera varför kunskapsnivåerna sjunker och föreslå åtgärder. Pedagogiken behöver förändras och utvecklas när elevernas förutsättningar förändras.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till budget 2008 för **Utbildningsnämnden** godkänns
2. Fler högstadie- och gymnasieskolor bör ha en majoritet av elever i skolans styrelse

(mp):82

3. Satsa strukturerat på elevernas personliga utveckling och självkänsla
4. Inventera och säkerställa att barn på alla skolor kan leka i kreativa naturmiljöer
5. Satsa på fler mindre gymnasieskolor med flexibla lokallösningar
6. Höja SFI-lärares status
7. Inom SFI garantera 30 timmar per vecka lärarledd undervisning och gemensamma kursstarter

INVESTERINGSPLANEN

Miljöpartiet föreslår följande förändringar i investeringsplanen:

Trafik- och renhållningsnämnden

Cykelåtgärder - trafik- och gatuåtgärder

2008	2009	2010
61 mnkr	61 mnkr	61 mnkr

Stadsdelsnämnder

Stadsmiljö - investeringar i park och grönområden

2008
20 mnkr

Investeringsnivån i investeringsplanen i övrigt stödjer vi men tar inte här ställning till enskilda projekt.

BOLAG I STOCKHOLMS STAD

Gemensamt för bolagen inom koncernen Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB är moderbolag i en koncern som för närvarande består av 16 dotterbolag eller underkoncerner. Stockholms Stadshus AB ägs av Stockholms stad. Ett grundläggande skäl för att ha stadens bolag samlade i en koncern är att få en samlad överblick över företagets verksamhet och att kunna använda möjligheten till resursoptimering, inte minst finansiellt.

Den strategiska inriktningen och de operativa besluten ska ha sin utgångspunkt i medborgarnas långsiktiga intressen. Förvaltningen av tillgångarna inom bolagssektorn ska ske på ett ansvarsfullt och effektivt sätt. Stockholmarnas kapital ska inte utsättas för några spekulativa affärsrisker.

I budgeten återfinns en rad uppdrag till stadens olika organ inklusive koncernen Stockholms Stadshus AB.

Samtliga bolagsstyrelser ska:

Öka medborgarnas insyn i och möjlighet att delta i de politiska beslutsprocesserna.

Utveckla metoder för att synliggöra, motverka och bryta fördomar, rasism och diskriminerande strukturer.

Tillämpa antidiskrimineringsklausulen vid stadens upphandlingar.

Arbeta aktivt med att varje arbetsenhet kontinuerligt tillhandahåller praktikplatser.

Medverka till att antalet anställningar med anställningsstöd ökar med syfte att underlätta inträde på arbetsmarknaden.

Bolagsstämman ska hållas i fullmäktige.

Miljöprogrammets sex mål ska vara styrande för att göra Stockholm till en ekologisk hållbar storstad.

Dotterbolagen ska aktivt verka för en minskad energiförbrukning.

Dotterbolagen ska arbeta aktivt med ökad miljöanpassning i sina verksamheter, exempelvis genom fastighetsnära källsortering.

FN:s standardregler för funktionshindrade och FN:s barnkonvention ska genomsyra stadens verksamheter.

Upprätta jämställdhets- och mångfaldsplaner som redovisas i verksamhetsplan och följs upp i tertiärrapporter och verksamhetsberättelse.

Koncernen Stockholms stadshus AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

Biogasproduktion

Det är viktigt att Stockholm stad långsiktigt kan säkerställa behandlingen av biologiskt avfall med tillräcklig kvantitet och till rimliga kostnader. Målet är

att till år 2010 behandla 35 % av matavfallet biologiskt och öka biogasproduktionen. Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med stadsledningskontoret, Stockholm Vatten och trafik- och renhållningsnämnden arbeta för att utöka den lokala biogasproduktionen genom rötning av grödor, parkavfall och matavfall. Bolaget ska delta i utredningen om staden ska etablera ett bolag för att producera biogas och sköta insamlingen av matavfall.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **Koncernen Stockholms Stadshus AB** godkänns.

Svenska Bostäder AB, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bostadsbolagen även arbeta med nedanstående:

Satsa på ett aktivt miljöarbete.

Satsa på att vidareutveckla kvalitet och service i samspel med hyresgästerna.

Folkomrösta om ombildning i innerstaden och stoppa den pågående ombildningen till bostadsrätter av miljonprogramsfastigheter med renoveringsbehov.

Miljöpartiet vill ha kvar de allmännyttiga bostadsbolagen i stadens ägo. Bolagen ska vara ekonomiskt starka föregångare som leder utvecklingen för ett tryggt, varierat, jämlikt och miljövänligt boende. Integrations- och genusperspektiv skall tillämpas i nyproduktion och förvaltning. Förvaltningen ska ge en långsiktig värdetillväxt.

Tillgång till en god bostad ska finnas för alla, oavsett ekonomiska eller sociala resurser. För att garantera att alla människor får tillgång till en bostad av god standard och till en rimlig kostnad i attraktiva miljöer måste affärsmässighet och socialt ansvar gå hand i hand. De allmännyttiga bostadsföretagen skall vara föregångare för att motverka segregation och sociala klyftor. Lokaluthyrning för småföretagare till överkomliga priser är också en del i arbetet för bra boendemiljöer främst i ytterstadsområden.

Vi anser att både innerstaden och ytterstaden bör ha en varierad bebyggelse med en god avvägning mellan olika upplåtelseformer. Siffror från de kommunala bostadsbolagen visar att ombildningen till bostadsrätt i innerstaden accelererar. Ombildningen av hyresrätt i innerstaden riskerar att förändra hela utseendet på bostadspolitiken. Ett beslut om ombildning är oåterkalleligt; vi kan aldrig få tillbaka hyresrätterna i innerstaden igen. Vi kan konstatera att mer än hälften av hyresrätterna hos Svenska Bostäder och Familjebostäder hittills kommer att omvandlas, och 25 % hos Stockholmshem. Samtidigt gick de borgerliga till val med löften om att värna hyresrätten i city. Därför kräver vi en folkomröstning där medborgarna själva får bestämma utvecklingen. De borgerliga håller inte sina löften från valrörelsen. Miljöpartiet föreslår därför att en folkomröstning ska hållas i frågan om ombildning av hyresrätter i innerstaden.

Det finns flertalet skäl till att vara kritisk till ombildning i miljonprogramsområdena. Trots att många hyresgäster i miljonprogramsområdena betalat ett överskott i hyrorna som ska gå till renoveringar så väntar bostadsbolagen på en utförsäljning för att slippa ta tag i renoveringarna. Husen är i så dåligt skick att det tangerar luredrejeri att låta hyresgäster ta över fastigheterna och därmed också kostnaderna för renoveringarna. De som väljer att bo kvar som hyresgäster efter en ombildning får ofta en press på sig att flytta så att bostadsrättsföreningen kan sälja lägenheten och få in pengar.

Stadsholmens fastigheter är en viktig del av Stockholms kulturarv och ska vara kvar i stadens ägo för att säkerställa att kulturarvet också i framtiden blir tillgängligt för alla stadens invånare. Om fastigheterna får en privat ägare är risken för stor att allmänhetens tillgänglighet försvåras, och priset kommer troligen att bli så högt (i synnerhet när lägenheterna säljs vidare efter ombildning, vilket har skett i andra ombildade fastigheter) att ingen med mindre resurser än en förmögenhet kommer att kunna bo där.

Allmännyttan skall utveckla den kooperativa hyresrätten som innebär större inflytande för hyresgästerna över sitt boende. Det är viktigt att staden finner lämpliga finansieringsformer för intresserade. Även andra former av brukarinflytande är viktigt att utveckla. Fler kollektivhus skall byggas i staden, det är en efterfrågad boendeform för många människor. För många äldre kan kollektivhus vara en bra lösning för att öka möjligheterna till samvaro och service. Nybyggnation skall innehålla många små lägenheter för att fler unga skall få möjlighet till en egen bostad vilket är viktigt som ett steg ut i vuxenlivet.

Bostadsbolagen ska också uppdras att se över hur bostadsområden kan byggas eller förändras ur trygghetssynpunkt och öka förutsättningarna för fysisk planering. Framför allt i miljonprogramsområdena är behovet av en översyn stort. En hel del åtgärder kan göras utan stora resursinsatser - buskar kan klippas, platser kan belysas - men resurser behöver satsas på att större projekt såsom att förändra loftgångar, gator och grönområden.

Allmännyttan ska, genom förebyggande arbete för att minska antalet vräkningar och avhysningar, ta ansvar för att inte människor utesluts från boende. En prioriterad grupp är barnfamiljerna vilka inte skall få vräkas från allmännyttan om inte alternativt boende finns. Det är jätteviktigt att bolagen hittar bra samverkansformer med socialtjänsten.

Bostadsbolagen har ett särskilt ansvar för att uppfylla stadens behov av försöks- och träningslägenheter, vilka i möjligaste mån också bör spridas över staden. En diskussion bör inledas med de privata fastighetsägarna om hur de kan samverka med allmännyttan i detta avseende för ett Stockholm som är till för alla. Stadens bostadsbolag måste med kraft samverka med stadsdelsnämnderna och bostadsförmedlingen för att möta behovet av försöks- och träningslägenheter.

Bostadsbolagen ska aktivt tillsammans med Stockholms stads Bostadsförmedling AB, stadsdelsnämnderna och socialtjänstnämnden säkerhetsställa tillräck-

ligt antal lägenheter i detta syfte. I respektive bolags styrelse ska uppdraget konkretiseras och därefter löpande följas upp och utvärderas under året utifrån stadsdelsnämndernas behov.

Miljöarbete

Allmännyttan ska vidareutveckla miljöarbetet med utgångspunkt från ett brukarperspektiv och låta lokala och sociala frågor ha en viktig roll. Insatser skall göras för energieffektivisering av fastighetsbeståndet. En bra åtgärd är att alla hyresgäster får en el-mätare och blir medvetna om sin el-förbrukning.

Bostadshusens inomhusmiljö måste förbättras genom ett förbättrat program för att förebygga sjukdomar, t.ex. vissa allergier och astma som alstras av dålig inomhusmiljö. Ytterligare en åtgärd är att strålningsfrekvent verksamhet skall undvikas i bostadsmiljöer.

Bostadsbolagen ska få ökat anslag för att satsa på klimatneutralt byggande. Miljö- och energikrav ska finnas vid nybyggnationer och bostadsbolagen ska planera för att bygga passivhus och nollenergihus, dvs hus som har låg eller ingen energiförbrukning. Befintliga fastigheter ska energieffektiviseras i så hög grad som möjligt.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder** och **AB Stockholmshem** godkänns.
2. Inte ombilda några hyresrätter i innerstaden till bostadsrätter
3. Stoppa den pågående ombildningen till bostadsrätter av miljonprogramsfastigheter med renoveringsbehov
4. Anta en policy med syfte att minska antalet avhysningar och vräkningar samt underlätta kvarboende i det egna bolaget och utveckla former för samarbete med socialtjänsten
5. Inför förbud mot att vräka barnfamiljer
6. Öka andelen kooperativa hyresrätter
7. Vidareutveckla miljöarbetet och prioritera fastighetsnära källsortering
8. Alla hyresgäster ska få sin egen el-mätare
9. Bostadsbolagen ska satsa på klimatneutrala stadsdelar, passivhus och nollenergihus

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

Bolaget skall tillhandahålla servicehus och kollektivhus för stadens äldre och funktionshindrade samt ansvara för att säkerställa en bra miljö för dessa.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns

Stockholms stads Bostadsförmedling AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

Stockholms Stads Bostadsförmedlings uppgift är att svara för reguljär bostadsförmedling, evakuering samt förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter. Bolaget ska vara ett verktyg i den sociala bostadspolitiken.

Bostadsförmedlingens verksamhet är självfinansierad och bolagets avgifter regleras i förhållande till intäkterna. En viktig del av verksamheten är den sociala bostadspolitiken och skall bidra i arbetet att förmedla försöks- och träningslägenheter. Förmedlingen kan även med aktiva åtgärder arbeta för att motverka segregation exempelvis erbjuda bostadssökande visning i olika förorter av lokala kändisar. En sådan aktivitet kan eventuellt få upp intresset för många att söka sig till boendeorter de annars inte hade tänkt sig.

I väntan på ett hyreskontrakt är andrahandsboende ofta det enda alternativet för många. Vi vill öka bostadsförmedlingens service så att den även förmedlar andrahandsbostäder. Detta skulle ge bättre insyn i och öka rörligheten på bostadsmarknaden. Vi vill också att bostadsförmedlingen ska inrätta en byteskö.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **Stockholms stads Bostadsförmedling AB** godkänns.
2. Inrätta en byteskö
3. Utveckla en trygg andrahandsförmedling
4. Erbjud bostadssökande guidning i olika förorter av lokala kändisar

Skolfastigheter i Stockholm AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

SISABs ansvar är att säkerställa en bra arbetsmiljö i stadens alla skolor och på alla skolgårdar. När det gäller skolgårdarna behövs stora insatser för att dessa ska kunna erbjuda kreativa gröna miljöer som också kan ge vila och avkoppling. Samarbete bör ske med miljönämnden.

Arbetet för skollokalernas tillgänglighet är idag anpassade efter enstaka elevers behov. Uppdraget till SISAB behöver utökas så att allmän tillgänglighet råder i skollokalerna för att möjliggöra att även andra med funktionshinder, till exempel föräldrar, ska kunna besöka skolorna. Många skolor används även som vallokaler vilket innebär krav på tillgänglighet.

Stadens skolkök måste anpassas efter den nya livsmedelslagstiftningen som ställer mycket höga krav på alla verksamheter som hanterar livsmedel. Detta arbete måste ske i dialog med stadens skolor. En förnyelse av gamla skolkök leder till förbättrade arbetsmiljöer för personalen men även stora energibesparingar, vilket är bra för både ekonomin och miljön.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till mål och ågardirektiv för 2008-2010 för **Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB** godkänns.
2. Byta ut farliga byggmaterial och allergisänera de skolor som uppmäter dåliga värden av inomhusluft
3. Tillsammans med skolorna ta fram en genomförandeplan för hur samtliga skolgårdar ska kunna bli kreativa gröna skolgårdar
4. I samverkan med skolorna anpassa skolköken till gällande livsmedelslagstiftning

Stockholm Vatten AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

- Utöka det regionala, nationella och internationella samarbetet.
- Säkerställa behandlingen av biologiskt avfall.
- Utöka biogasproduktionen.

Stockholm Vatten ska säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm samt under högt ställda säkerhets- och miljökrav ombesörja avloppshanteringen inklusive dagvatten i området och bidra till en hållbar samhällsutveckling.

Produktionen och distributionen av dricksvatten ska bli ännu mindre miljöbelastande. Utsläppen av renat avloppsvatten ska bli ännu mindre miljöstörande. Taxan förutsätts revideras under de kommande åren, även i syfte att förenkla den. Regionalt samarbete är viktigt för att bättre utnyttja gjorda investeringar i vattenproduktionsanläggningar. Bolaget kan bidra till kunskapsutbyte genom att delta i internationella projekt i enlighet med styrelsens prioriteringar, under förutsättning av att extern finansiering finns, t.ex. genom SIDA.

Biologiskt avfall

Det är viktigt att Stockholms stad långsiktigt kan säkerställa behandlingen av biologiskt avfall med tillräcklig kvantitet och till rimliga kostnader. Målet är att år 2010 behandla 35 % av matavfallet biologiskt för biogasproduktion. Staden måste därutöver planera för en ytterligare kapacitetsökning för ett långsiktigt omhändertagande av biologiskt avfall. Ecoferms pilotanläggning har bl.a. gett staden värdefull kunskap och innebär att också att staden kan driva utvecklingen i rätt riktning för ett fortsatt omhändertagande inom staden. Stockholm Vatten ska tillsammans med trafik- och renhållningsnämnden arbeta för långsiktigt omhändertagande av biologiskt avfall.

Klimatberedskap

Utöver översvämningar av Mälaren kommer korta intensiva regnoväder att förekomma vilka kan orsaka lokala översvämningar på vissa platser i Stockholm. Dessa krissituationer är ej bedömda i Klimat och sårbarhetsutredningens delrapport. Häftiga skyfall och höga vattenstånd leder till bräddningar av avlopp och dagvattenledningar vilket ökar mängden närsalter, bakterier och miljögifter i Mälaren. Här krävs ökad beredskap och dimensionering av Stockholm Vattens avlopps- och dagvattensystem. Redan nu står det klart att Norsborgs vattenverk påverkas vid översvämning av Mälaren. Även kraftiga regn och översvämningar i områden utan bebyggelse kan orsaka problem om marken är förorenad, vilket kan leda till urlakning av tungmetaller och andra giftiga ämnen kommer ut i Mälaren.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **Stockholm Vatten AB** godkänns
2. Restaurera de sjöar som pekats ut i vattenprogrammet
3. Utveckla arbetet med att lokalt omhänderta dagvatten
4. Utveckla den miljövänliga avfallshanteringen och biogasproduktionen
5. Bidra till kunskapsutbyte genom att delta i internationella projekt

Stockholms Hamn AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

Stockholms Hamnar ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling. Därtill har Stockholms Hamnar en viktig roll när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska stimulera och vara ett föredöme för ett miljövänligt transportarbete. Stockholms hamnar bör arbeta aktivt för att förbättra anknytningarna mellan kollektivtrafiken till sjöss och den på land.

Hamnverksamheten i Stockholm har stor påverkan på miljön i staden. Under föregående mandatperiod gick planerna för att lägga ner oljehantering vid Loudden på Djurgården kraftigt framåt. Avtalen för bergrummen vid Loudden går ut 2011 och tills dess anser vi oljehantering ska vara avvecklad.

Miljöpartiet vill flytta bort så mycket godshantering som möjligt från innerstadshamnarna och på så sätt frigöra mark för nya bostäder, till exempel vid Värtan. Det skulle också innebära att de tunga transporterna genom staden minskar. Det finns flera hamnar utanför Stockholm, med väl utbyggda väg- och järnvägsförbindelser, som har kapacitet att ta emot godset, t ex Södertälje, Gävle, Oxelösund och Norrköping. Med den bakgrunden anser vi att det är helt omotiverat att Stockholms stad bygger en stor containerhamn i Norvik, Nynäshamn. En sådan blir mycket dyr och gör att många lastbilstransporter kommer gå långa vägar över Södertörn för att nå E4 söderut.

Stockholms hamnar arbetar sedan länge med lägre hamnavgifter för fartyg som kör på bränsle med låg svavelhalt och har katalysatorer som radikalt minskar utsläppen. Under föregående mandatperiod har Tallink-färjorna fått möjlighet att ansluta till fasta el-nätet vilket gör att inga motorer behöver stå på när färjan ligger vid kaj, sedan tidigare gäller detta även Vikingline. Vi vill att samma metoder används för att minska utsläpp och buller från kryssningsfartygen.

Miljöpartiet säger nej till att spränga en ny farled vid Horsten norr om Sandhamn eftersom det förstör ett unikt skärgårdsområde.

Vi ser också positivt på möjligheten att bo på båtar.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **Stockholms Hamn AB** godkänns
2. Fortsätta arbetet med att söka alternativ med målet att avveckla oljeverksamheten vid Loudden
3. Avbryta planeringsarbetet för en ny hamn i Norvik till förmån för en lösning där befintliga hamnar norr och söder om Stockholm utnyttjas
4. Fortsätta och vidareutveckla arbetet med ett tillämpat system för differentierade avgifter beroende på fartygens miljöpåverkan samt öka möjligheten och kraven att elansluta fartyg som ligger i hamn

AB Stokab

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget utveckla kommunikationsnätet avseende funktion och säkerhet för att kunna möta kundernas krav på kvalitet, service och säkerhet samt tillgång till externa tjänster. Bolaget ska genomföra bredbandsutbyggnaden enligt handlingsplan. Det är av stor vikt att den s k "svartfibern" blir kvar i bolaget. Bolaget ska inte konkurrensutsätta verksamheten under 2008.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **AB Stokab** godkänns

Stockholms Stads Parkerings AB

Se under Kommunfullmäktige mm.

Stockholms Stadsteater AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

Stadsteatern skall spela scenkonst och som är av hög konstnärlig kvalitet angelägen för alla Stockholmare. Genom bredd i repertoaren ska teatern erbjuda stockholmarna och stadens gäster en mångfald av scenkonstuttryck.

Stadsteatern ska aktivt verka för att nå nya teaterbesökare. Teatern skall vara ett föredöme för andra teatrar gällande jämlikhet, personalpolitik och personal-

sammansättning. Stockholms stadsteater skall ha en bred och livaktig verksamhet i Skärholmen och i stadens parker. Stadsteatern skall verka som gästspels scen för lokala såväl som internationella gästspel. I gästspelsverksamheten skall teatern söka samarbete med det fria kulturlivet och andra intressenter.

Arbetet med att aktivt söka en ny publik bland stadens unga befolkning i ytterstaden fortsätter. En framgångsrik utvecklingsprocess förutsätter att teatern försäkras sig om en viss andel rörliga resurser. Denna process fortgår under kommande år. Samtidigt ska det konstnärliga arbetet inom den fasta ensemblen präglas av långsiktighet och kontinuitet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även bidra till utvecklingen av Stockholm som turist- och evenemangsstad.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns

S:t Erik Försäkring AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget på ett kostnadseffektivt sätt hantera och utveckla stadens försäkringar.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **S:t Erik Försäkring AB** godkänns

Stockholm Business Region AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

Internationellt samarbete

Bolagets främsta uppgifter blir att fortsätta utveckla det goda samarbete som staden och näringslivet har idag samt att vidareutveckla det allt viktigare internationella arbetet med utökat samarbete inom t ex Östersjöregionen och EU. Ett direkt samarbete mellan Stockholm och storstäderna runt Östersjön är avgörande för att komma till rätta med Östersjöns svåra miljöproblem. Det finns stora möjligheter till samverkan, till exempel inom handel, turism, vetenskap och miljökunskande. Östersjöregionen skulle kunna bli en spjutspets för hållbar ekonomisk utveckling. Stockholm har mycket bra möjligheter att utvecklas till ett centrum för Östersjöregionen.

Utvecklingscentrum för små företag

Utvecklingen mot att allt fler externa köpcentra etableras i områden utan fungerande kollektivtrafik är ohållbar. Bolagets fokus ska ligga på lokal utveckling av småföretagandet inom stadsdelarna. Miljöpartiet vill skapa ett småföretagscentrum där nya företagsidéer kan utvecklas. Rådgivning och stöd ska ges till småföretagare, bl a genom mikrolån till företagare som har svårt att hitta start- eller riskkapital. Bolaget ska utveckla mångfalden i stadens näringsliv genom att ge stöd till företagande och entreprenörskap bland kvinnor och utrikesfödda.

Kraven på ekologiskt hållbara system gör att det finns en stor utvecklingspotential för olika typer av miljöföretag. Det kan gälla nya företag som satsar på produkter som sparar på miljön och naturresurser. Det kan också handla om företag i traditionella branscher där en mer miljöriktig produktion kan utvecklas, till exempel inom information, kultur, turism, service, hantverk och medicin.

För att underlätta för företagare bör staden samordna till exempel brandtillsyn, hälsoskyddstillsyn och alkoholtillstånd. Vi vill se en särskild satsning på företagande och sociala kooperativ för unga utan fullgjord skolgång.

Besöksnäringen

Stockholm har stora förutsättningar för att öka sin betydelse som besöksstad både för svenskar och internationella hitresande. Staden ska bl a aktivt satsa på hållbar ekoturism.

Europride 2008 är ett evenemang som kommer att sätta Stockholm på europakartan och innebära att Stockholm under en vecka blir fristad för hundratusentals hbt-personer från hela Europa. Stockholm Business Region ska prioritera Europride under 2008.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **Stockholm Business Region AB** godkänns
2. Utveckla och förbättra stadens kontakter med näringslivet
3. Inrätta ett småföretagscentrum
4. Utveckla mångfalden i stadens näringsliv genom stöd till ökat företagande bland kvinnor och utrikes födda
5. I samverkan med konsumentnämnden, genom Stockholm Visitors Board AB, satsa på ökad profilturism
6. Prioritera Europride under 2008
7. Återöppna hotellbokning och turistinformation på Centralstationen
8. Återuppta utgivning av "Utflykter och Äventyr"

S:t Erik Markutveckling AB

Förutom det som är beskrivet som gemensamma direktiv till bolagen ska bolaget även arbeta med nedanstående:

Bolagets uppgift är att äga och förvalta aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser. Bolaget äger aktierna i Fastighets AB Runda Huset, Fastighets AB G-mästaren (f.d. Carlsberg Bryggeri) samt Jernhusen Norra Station AB.

Verksamhet skall inriktas på förvaltning och uthyrning av lokaler till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till fastigheternas begränsade återstående livslängd. För att bidra till en bra miljö skall energieffektivisering och en god miljöhållning överlag även vara en del av bolagets förvaltning och uthyrning av lokaler.

Uthyrningen av lediga lokaler i Fastighets AB G-mästaren (f.d. Carlsbergs bryggeri) ska inriktas mot handel, kontor, lager och distributionsverksamhet. Bolaget ska noga bevaka tidplaner i kommande detaljplaneprocesser och ha god en beredskap för evakueringar av hyresgäster samt för en etablering av deras verksamhet i området. En prioriterad etablering är av en betongfabrik med grusupplag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **S:t Erik Markutveckling AB** godkänns
2. Skapa utrymme för att etablera grusupplag och betongfabrik på Fastighets AB G-mästarens område

ÖVRIGA BOLAG

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms Stad

Stadens ska verka för att inflytande i Fortum Värme ökar.

Staden ska påverka bolaget i riktning mot att bolaget deltar aktivt i en långsiktig energiplanering i nybyggnadsområden, införande av nya energislag, utveckling mot förnyelsebara bränslen samt lägre fjärrvärmesaxor. Bolagets produktion av fjärrvärme ska vara fri från kol och olja.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Miljöpartiets förslag till mål och ägardirektiv för 2008-2010 för **AB Fortum Värme Holding** godkänns